

**UCHWAŁA Nr XII/63/2015
RADY MIASTA LUBARTÓW
z dnia 19 listopada 2015 r.**

**w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta
Lubartów na lata 2016-2025”**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1515), art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn.zm.), Rada Miasta Lubartów uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016-2025”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Lubartów.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

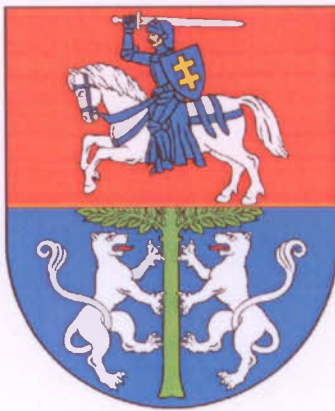
**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA**

Jacek Mikołaj Tomasiak

Załącznik
do Uchwały Nr XII/63/15
Rady Miasta Lubartów
z dnia 19 listopada 2015 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016 - 2025

Aktywizacja i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to najważniejsze elementy, które determinowały pracę zespołu nad niniejszym dokumentem.

Jestem przekonany, że sporządzona diagnoza, analiza strategiczna i projekcja planowanych działań przyczynią się do wzrostu kapitału społecznego w Lubartowie, będą wspierały rodziny w wypełnianiu ich podstawowych funkcji oraz przyczynią się do ograniczenia skutków prognozowanych, niekorzystnych zmian demograficznych.

Wszystkim, którzy przyczynili się do powstania Strategii, wraz z Kierownictwem i Zespołem Pracowniczym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z Lubartowie, pragnę podziękować za udział w pracach i wkład, który w najbliższych latach powinien przynieść spodziewaną zmianę społeczną.

*Janusz Bodziacki
Burmistrz Miasta Lubartów*

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	6
1.1 UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII I METODOLOGIA	6
1.2 PODSTAWY PRAWNE	8
1.3 PODSTAWY PROGRAMOWE.....	10
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	19
2.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY MIEJSKIEJ LUBARTÓW	19
2.2 DEMOGRAFIA I KONDYCJA ZDROWOTNA	20
2.3 PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W LUBARTOWIE	25
2.4 KWESTIA DZIECKA	32
2.5 KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	36
2.6 KWESTIA UZALEŻNIEŃ I PRZEMOC W RODZINIE	41
2.7 STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	44
2.8 KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	47
2.9 ZASOBY KOMUNALNE – KWESTIA BEZDOMNOŚCI	50
2.10 LOKALNE PROBLEMY Z PERSPEKTYWY LIDERÓW SPOŁECZNYCH.....	51
3. ANALIZA STRATEGICZNA	63
3.1 OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIEGO DOKUMENTU STRATEGICZNEGO	63
3.2 ANALIZA SWOT / TOWS	67
3.3 ANALIZA METODĄ PARETO-LORENZA	75
3.4 KAPITAŁ SPOŁECZNY	78
3.5 PODSUMOWANIE DIAGNOZY I PROGNOZA ZMIAN SPOŁECZNYCH	83
4. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA.....	89
4.1 MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.....	89
4.2 KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	92
4.3 MONITORING I SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII.....	100
5. UWAGI KOŃCOWE.....	103
6. WYKAZ TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	104

WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków działania, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród typu planów, pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Celem strategii jest racjonalizacja lokalnej polityki społecznej uwzględniająca potrzeby poszczególnych grup społecznych. Ma przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz minimalizować rozmiary problemów społecznych rozumianych, jako bariery, które musi przezwyciężyć lokalna społeczność, by rozwijać się w sposób spójny i zrównoważony.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów składa się z czterech części:

1. **wprowadzającej** – ukazującej uwarunkowania zewnętrzne (prawne i strategiczno-programowe) tworzenia dokumentu;
2. **diagnostycznej** - zawierającej informacje ogólne dotyczące Lubartowa oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, która została oparta na badaniu źródeł zastanych tj. danych pozyskanych z miejskich instytucji, organizacji społecznych lub innych, obejmujących swoim zasięgiem działania mieszkańców Lubartowa, a także na analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli placówek oświatowych i reprezentantów środowiska lokalnego (liderów lokalnych/mieszkańców). Z uwagi na istniejące już diagnozy poszczególnych obszarów (profilaktyka, przemoc, rodzina, rewitalizacja), część ta została ograniczona do wskazania istniejących trendów w poszczególnych dziedzinach;
3. **analizy strategicznej** – zawierającej ocenę wdrożenia poprzedniego dokumentu strategicznego, zestawienie identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę TOWS. Na użytek niniejszej strategii sporządzona została analiza Pareto-Lorenza, ocena zasobów umożliwiających realizację strategii oraz prognoza problemów społecznych opierająca się o metodologię analizy PEST;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

4. **projekcyjnej** – która zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta Lubartowa na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. W części projekcyjnej zostały również wskazane podmioty realizujące i współrealizujące strategię, źródła jej finansowania oraz określono czas wykonania wyznaczonych w dokumencie działań. Zaprezentowano informacje na temat sposobu wdrażania strategii i prowadzenia monitoringu jej realizacji. Określono wskaźniki monitoringowe.

Wypracowany dokument ma charakter wieloletni; został przygotowany na lata 2016-2025. Realizacja określonych w Strategii celów strategicznych i operacyjnych, pozwoli na wzmocnienie Lubartowa jako aktywnego samorządu współpracy i partnerstwa, stwarzającego mieszkańcom zarówno możliwości rozwoju, jak i poczucie bezpieczeństwa. Pomoże zwiększyć potencjał społeczny Lubartowa, zapewnić wszystkim mieszkańcom równe szanse w dostępie do dóbr i usług oraz udział w życiu publicznym. Umożliwi to miastu, w ciągu najbliższych lat, tworzenie i wprowadzanie w życie zintegrowanej polityki społecznej odpowiadającej na wyzwania rozwojowe i rozwiązującej bieżące problemy.

1. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

Niniejsza część Strategii zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu oraz rozwija, wspomnianą we wstępie, metodologię powstania dokumentu.

1.1 Uwarunkowania tworzenia strategii i metodologia

Dokument wpływający na rzeczywistość społeczną powinien być oparty na wartościach i zasadach polityki społecznej. „Wartość” to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewnie z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne natomiast pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach, przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne oraz stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których polityka społeczna czerpie wartości są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe czy poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej wolnej od zagrożeń i problemów społecznych to:

- zasada samopomocy;
- zasada przezorności;
- zasada solidarności społecznej;
- zasada pomocniczości;
- zasada partycypacji;
- zasada samorządności;
- zasada dobra wspólnego;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

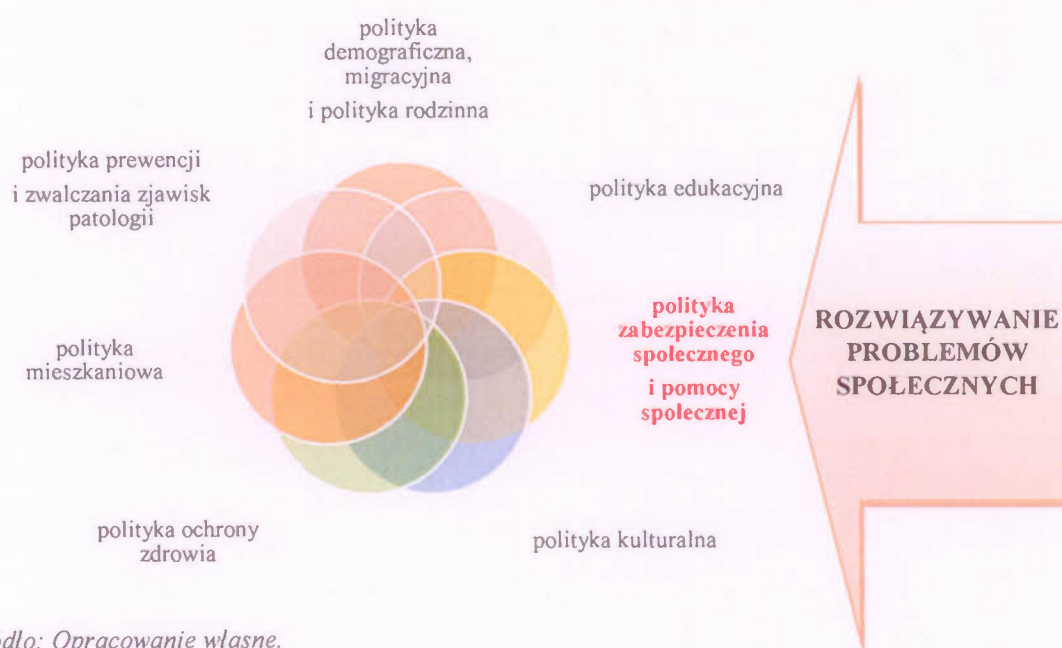
- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa, ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dążenie do wypełnienia standardów unijnych i międzynarodowych.

W procedurze konstruowania strategii, w której przyjęto podejście partnersko-eksperckie, przestrzegano trzech podstawowych zasad postępowania:

- konsensusu społeczności lokalnej, co do przyjętych celów i zadań strategicznych;
- czytelnego zdefiniowania problemu społecznego wraz z określeniem warunków do jego rozwiązania;
- uczestnictwa wsparcia eksperckiego z zewnątrz w procesie planowania strategicznego.

Pierwsza z wymienionych zasad wymagała włączenia do prac nad strategią przedstawicieli społeczności lokalnej, zwanych liderami lokalnymi, reprezentujących różne terytoria, środowiska i grupy interesów. Było to konieczne, ponieważ prawidłowo skonstruowana strategia musi określać formy i środki współpracy licznych podmiotów i środowisk na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, jak również zapewnić spójność pomiędzy poszczególnymi organizacjami odpowiedzialnymi za rozwiązywanie kwestii społecznych.

Rysunek 1.1. Rozwiązywanie problemów społecznych w obszarze polityki społecznej

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Problemy społeczne doczekały się na łamach literatury socjologicznej i politologicznej licznych definicji i wyjaśnień. Część socjologów definiuje problem społeczny jako „rozbieżność między tym jak sprawy zachodzą, a tym jak zachodzić powinny”. W innym ujęciu problem społeczny to odstępstwo od standardów społecznych, lub ich zupełne złamanie, których w przeświadczeniu grup społecznych należy przestrzegać, jeśli życie ludzkie oraz porządek działań i zdarzeń utrwalających oraz określających to życie, mają być zachowane.

Na potrzeby niniejszego dokumentu problemy społeczne będziemy traktować jako występujące obecnie lub mogące się pojawić w niedalekiej przyszłości zjawiska niepożądane, które dotyczą znacznej części lokalnej społeczności, przyczyniając się do jej wykluczenia, a nawet marginalizacji społecznej. Analizując możliwości rozwiązywania problemów społecznych przez samorząd lokalny należy przede wszystkim, wziąć pod uwagę możliwości kompetencyjne poszczególnych podmiotów lokalnej polityki społecznej, które są określone w aktach prawnych oraz możliwości finansowe samorządu lokalnego. Dopiero zestawiając te podstawowe elementy, tj. zidentyfikowany w trakcie prac diagnostycznych katalog problemów społecznych, zakresy kompetencyjne i możliwości finansowe, można dokonać planowania strategicznego.

Zespół przygotowujący dokument pracował podczas posiedzeń roboczych, analizując dostępne dokumenty źródłowe, dokonał analizy SWOT oraz rekomendował prezentowany kształt niniejszego dokumentu. Ekspertem zewnętrznym, który wspomagał Zespół był dr Ryszard Majer, były wiceprzewodniczący Rady Pomocy Społecznej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej, doradca samorządów w zakresie planowania strategicznego w obszarze polityki społecznej w ramach POKL.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest to główne przesłanie niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2 Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 16b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, które w ramach zadań własnych gminy przewidują „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Ustawodawca wskazał również minimalny zakres dokumentu, na który składają się: diagnoza sytuacji społecznej; prognoza zmian w zakresie objętym strategią; określenie celów strategicznych, projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, a także sposobu realizacji strategii, jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016-2025, obok zdefiniowanego w trakcie prac diagnostycznych katalogu problemów społecznych oraz zakresu kompetencyjnego, mają również wpływ inne akty prawne:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 163 ze zm.);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 1515);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. 2011 r. poz. 721 ze zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. 2011 r., Nr 231, poz. 1375);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. 2012 r., poz. 1356 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2012 r. poz. 124 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2015 r., poz. 332 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 149 ze zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2011 r., Nr 43, poz. 225);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (tj. Dz. U. 2006 r. Nr 94, poz. 651);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 1118 ze zm.);
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 513 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 114 ze zm.);

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 859 ze zm.);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 583 ze zm.);
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 121 ze zm.);
- Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 965 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 966 ze zm.);
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2015 r., poz. 121 ze zm.);
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym, o zmianie Kodeksu cywilnego (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 150 ze zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawie nieletnich (tj. Dz. U. 2014 r., poz. 382 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.)”.

1.3 Podstawy programowe

Strategia jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym. Poniżej zaprezentowano najważniejsze z nich.

1.3.1 Unijne dokumenty strategiczne

Unijne dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 jest dokumentem dotyczącym rozwoju Unii Europejskiej w kolejnych latach. Zakłada ona potrzebę stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która sprzyja włączeniu społecznemu. W perspektywie roku 2020 wyznaczonych zostało 5 celów, które obejmują:

- zatrudnienie (75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę);

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- badania i rozwój oraz innowacje (na inwestycje w badania i rozwój oraz w innowacje powinniśmy przeznaczać 3% PKB Unii łącznie ze środków publicznych i prywatnych);
- zmiany klimatu i energię (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r., 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych, a efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%);
- edukację (odsetek młodych ludzi przedwcześnie porzucających naukę nie powinien przekraczać 10%, a co najmniej 40% osób w wieku 30-34 lat powinno mieć wykształcenie wyższe);
- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln).

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Komunikat Komisji Europejskiej „Inicjatywa na rzecz przedsiębiorczości społecznej”

Komunikat wydany został w dniu 25 października 2011 roku. Komisja Europejska zwraca w nim uwagę na znaczącą rolę, jaką ekonomia społeczna odgrywa w strategii „Europa 2020” w aspekcie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W zakresie gospodarki społecznej UE zatrudnionych jest około 11 mln osób, co stanowi 6% całkowitego zatrudnienia. W Komunikacie, Komisja Europejska zaproponowała szereg rozwiązań zmierzających do wzmocnienia roli ekonomii społecznej. Działaniami tymi są:

- poprawa dostępu do finansowania realizowana przez uznanie przedsiębiorstw społecznych za priorytet inwestycyjny Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (zwany dalej EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (zwany dalej EFS), utworzenie ram dla etycznych funduszy inwestycyjnych oraz łatwiejszy dostęp do mikrokredytów;
- poprawa promocji ekonomii społecznej za pomocą zwiększenia rozpoznawalności ekonomii społecznej, utworzenia publicznej bazy danych oznakowań i certyfikatów oraz platformy wymiany danych i informacji, a także zestawienia dobrych praktyk;
- poprawa otoczenia prawnego zakładająca m.in. silniejsze wykorzystanie elementu jakości w procedurze zamówień publicznych oraz uproszczenie stosowania zasad pomocy publicznej w przypadku usług społecznych i lokalnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie, w szczególności w zakresie poprawy promocji ekonomii społecznej.

Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu transgranicznego w UE

Komunikat został wydany w dniu 20 września 2011 roku. Komisja podkreśla w nim znaczenie wolontariatu dla tworzenia oraz rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego. Uznaje go za jeden z kluczowych czynników integracji i wzrostu zatrudnienia oraz element poprawy spójności społecznej. Zaznacza, że wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a część z nich aktywnie współtworzy Europę obywatelską. Ponadto wolontariat przyczynia się do realizacji strategii „Europa 2020” (w szczególności do osiągnięcia do roku 2020 docelowej stopy zatrudnienia w UE, wynoszącej 75%). Dzieje się tak, gdyż wolontariat umożliwia zdobywanie i podnoszenie kompetencji oraz przystosowywanie się do zmian na rynku pracy.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie w szczególności w zakresie promowania i rozwoju wolontariatu.

1.3.2 Krajowe dokumenty strategiczne

Krajowe dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych.

Raport Polska 2030

Raport „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” stanowi podstawę diagnostyczną dla przygotowywanych strategii rozwoju. Wskazuje on wyzwania w perspektywie do 2030 roku. Są to w szczególności:

- wzrost i konkurencyjność;
- sytuacja demograficzna;
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy;
- odpowiedni potencjał infrastruktury;
- bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne;
- gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego;
- solidarność i spójność regionalna;
- poprawa spójności społecznej;
- sprawne państwo;
- wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Wskazuje się także na pięć kluczowych czynników rozwoju kraju w perspektywie roku 2030, wśród których planuje się wzmocnienie kapitału społecznego i sprawności państwa. W aspekcie rozwoju kapitału społecznego podkreśla się rosnące znaczenie usieciowienia społeczeństwa, niosące za sobą zmianę dotychczasowych więzi społecznych. Podkreślona jest rola nowoczesnych form komunikacji masowej, które rewolucjonizują komunikację publiczną. Wzrost kapitału społecznego wymaga stymulowania wzrostu wzajemnego zaufania, naprawy infrastruktury instytucjonalnej państwa, zwiększenia troski o dobro wspólne, poprawy jakości przestrzeni i debaty publicznej, wspierania aktywności obywatelskiej, indywidualnej i zinstytucjonalizowanej, oraz zwiększenia roli potencjału kreatywnego i intelektualnego.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020

Dokument obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Przyjmuje się, że proces wdrożenia strategii będzie obejmował takie działania jak:

- projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej;
- upowszechnienie i wdrażanie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli;
- stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami;
- różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększania swojej aktywności na forum publicznym;
- rozwijanie i promocja indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu;
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy;
- stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego;
- ułatwienie działalności organizacji obywatelskich;
- wsparcie dla ruchów społecznych i grup nieformalnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii także przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

W Strategii Rozwoju Kraju 2020, w jednym z trzech obszarów strategicznych, odnoszącym się do spójności społecznej i terytorialnej, wskazano priorytetowe kierunki interwencji publicznej:

1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym:
 - zmiany w systemie świadczeń społecznych (stymulowanie aktywności, zintegrowane bazy danych różnych służb itp.) – lepsze dopasowanie wsparcia;
 - programy integracji społecznej nastawione na likwidowanie deficytów jednostek oraz wspieranie ich potencjałów;
 - zwiększony dostęp do usług rehabilitacyjnych;
 - kampanie społeczne przygotowujące środowiska lokalne, pracodawców i urzędników na aktywne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w społeczeństwie;
 - program e-integracji (działania edukacyjne i zapewnienie odpowiednich treści i usług) nakierowany na grupy zagrożone wykluczeniem cyfrowym;
 - ekonomię społeczną;
 - tworzenie warunków dla rozwoju oraz promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów;
 - zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji na jej wszystkich etapach oraz do kultury (w tym upowszechnienie uczenia się przez całe życie, edukacja kulturalna);
 - wsparcie dla zwiększenia dostępności i poprawy jakości elastycznych form opieki nad dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i małych miast;
 - zwiększenie dostępności komunikacyjnej ułatwiającej dostęp do usług oraz rynków pracy.

2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych:
 - zmiany w systemie świadczeń społecznych – lepsze dopasowanie wsparcia;
 - zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla uczniów (obiady, podręczniki itp.);
 - zwiększenie dostępności i poprawa jakości elastycznych form opieki nad dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i małych miast;
 - inwestycje infrastrukturalne pozwalające niepełnosprawnym na obecność w przestrzeni publicznej;
 - nowe programy szkolne włączające osoby niepełnosprawne;
 - stworzenie efektywnego systemu wynajmu mieszkań, rozwój budownictwa socjalnego, racjonalizacja zasad gospodarowania publicznym zasobem mieszkaniowym oraz zasobami towarzystw budownictwa społecznego itp.;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- pierwszy etap tworzenia nowego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku – uszczelnienie i poprawa efektywności systemu;
- tworzenie warunków dla rozwoju oraz promocja aktywności zawodowej i społecznej seniorów – wdrażanie modelu „srebrnej gospodarki”.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii także przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji

W dokumencie, wobec zidentyfikowania w diagnozie podstawowych problemów związanych z ubóstwem oraz zapisów Strategii Rozwoju Kraju, wskazano zadania które powinny być priorytetowe dla polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, tj.:

- rozwiązania polityki zatrudnienia i wsparcia osób bez pracy oraz wsparcia dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (transfer dochodów, aktywna integracja);
- rozwiązania polityki rodzinnej, które z jednej strony wzmacniają ubóstwo w rodzinach wielodzietnych, a z drugiej – utrudniają podjęcie decyzji o założeniu rodziny i posiadaniu dzieci (usługi społeczne użyteczności publicznej, polityka mieszkaniowa);
- wyzwania demograficzne i zdrowotne społeczeństwa związane z solidarnością pokoleń (usługi na rzecz dzieci, usługi wobec osób starszych, polityka senioralna).

Na podstawie wskazanych w dokumencie obszarów wyznaczono cel główny, tj. zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost spójności społecznej. Wyznaczono również cele operacyjne:

- cel operacyjny 1: Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży;
- cel operacyjny 2: Gwarancje dla przyszłości młodzieży;
- cel operacyjny 3: Aktywna osoba i zintegrowana rodzina – odpowiedzialne lokalne środowisko;
- cel operacyjny 4: Zapobieganie niepewności mieszkaniowej;
- cel operacyjny 5: Bezpieczni, aktywni, potrzebni seniorzy.

Cele te przekładają się na priorytety i obszary poszczególnych działań.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii także przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

1.3.3 Samorządowe dokumenty strategiczne

Samorządowe dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 została przyjęta Uchwałą Nr XXXVIII/612/2013 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2013 r. Strategia określa główne działania samorządu województwa z zakresu polityki społecznej. Wizja Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 przewiduje zaktywizowanie społeczności lokalnej i tym samym ograniczenie ubóstwa, poprzez tworzenie nowoczesnego regionu lubelskiego. Odpowiednie wsparcie rodziny, seniorów, osób niepełnosprawnych i bezrobotnych, przyczyni się do włączenia wybranych grup do uczestnictwa w życie społeczne i zawodowe. Cele główne i operacyjne określono dla sześciu obszarów polityki społecznej:

1. bezrobocia i walki z ubóstwem;
2. starzejącego się społeczeństwa;
3. wsparcia dziecka i rodziny;
4. wsparcia osób niepełnosprawnych;
5. zdrowia psychicznego;
6. rozwoju społeczności lokalnej;
7. ekonomii społecznej.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się także do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubartowskim na lata 2014-2020

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubartowskim na lata 2014-2020, w załączeniu jej autorów, pozwala na celowe, systematyczne i planowe dążenie do osiągnięcia wytyczonych celów strategicznych. W trakcie prac nad dokumentem zdefiniowano wizję rozwoju społecznego, która została określona jako: „Skuteczna polityka społeczna zapewniająca mieszkańcom bezpieczeństwo socjalne, opiekę nad rodziną, rehabilitację osób niepełnosprawnych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

poprzez umożliwienie samodzielnego rozwiązywania swoich problemów i pełne uczestnictwo w życiu”, a także wyróżniono sześć celów strategicznych:

- opieka nad dzieckiem i rodziną;
- pomoc i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i seniorów;
- przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego;
- rozwój profilaktyki zdrowotnej i podniesienie poziomu bezpieczeństwa w powiecie lubartowskim;
- budowa społeczeństwa obywatelskiego na terenie powiatu lubartowskiego;
- skuteczna edukacja w powiecie lubartowskim.

Powyższe cele zostały sformułowane w oparciu o analizę sytuacji społecznej powiatu lubartowskiego.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii także przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Miasto Lubartów do roku 2025

Celem nadrzędnym jest wzrost dobrobytu mieszkańców gminy miejskiej Lubartów i Miasta Lubartowa w wyniku przyspieszonego rozwoju cywilizacyjnego, przy jednoczesnym zachowaniu walorów środowiskowych dla przyszłych pokoleń. Aby to osiągnąć, należy efektywnie wykorzystywać wewnętrzne atuty gminy miejskiej Lubartów i zwiększać jej atrakcyjność jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Równocześnie współpraca z otoczeniem zewnętrznym powinna wzmocnić jakość usług świadczonych na rzecz mieszkańców i przedsiębiorców przy jednoczesnym zmniejszonym zużyciu wewnętrznych zasobów.

Zakłada się, że w wyniku realizacji założeń Strategii gmina miejska Lubartów w 2025 roku będzie gminą:

- **OTWARTĄ** – dobrze powiązaną komunikacyjnie z resztą województwa, zachęcającą do przyjazdu turystów zainteresowanych różnymi formami aktywnego wypoczynku i otwartą na współpracę z innymi jednostkami;
- **PRZYJAZNĄ** dla swoich mieszkańców – zapewniając im wysoką jakość życia oraz dla przedsiębiorców – oferując im atrakcyjne warunki prowadzenia działalności;
- **EFEKTYWNIENIE WYKORZYSTUJĄCĄ DOSTĘPNE ŚRODKI NA ROZWÓJ I SPRAWNIE ZARZĄDZANĄ** nie tylko przez władze, ale także przez społeczność lokalną, która chce uczestniczyć w procesie rządzenia i ma stworzone ku temu odpowiednie warunki,
- **CZYSTĄ EKOLOGICZNIE** – dbającą o atuty środowiska przyrodniczego i jakość zagospodarowania przestrzeni, stosując nowe technologie proekologiczne.

W strategii wyróżnia się następującą hierarchię celów:

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- **cele strategiczne**, wskazujące najważniejsze obszary, których wsparcie jest konieczne dla przyspieszenia rozwoju gminy miejskiej Lubartów,
- **cele operacyjne**, które uszczegółwiają cele strategiczne i są realizowane przez liczne działania i projekty.

Określone **kierunki działań** nie są katalogiem zamkniętym. Należy je traktować jako pewną propozycję – otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej gminy miejskiej Lubartów w perspektywie długofalowej. Ważne jest przy tym, aby nowe inicjatywy realizowane lub wspierane przez Urząd Miasta były w pierwszej kolejności odnoszone do wyznaczonych celów operacyjnych.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii także przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1 Charakterystyka gminy miejskiej Lubartów

Miasto Lubartów położone jest w obrębie województwa lubelskiego, w jego centralnej części, 24 km na północ od miasta wojewódzkiego – Lublina. Wchodzi ono w skład powiatu lubartowskiego, którego jest siedzibą. Miasto bezpośrednio sąsiaduje z dwiema gminami: Lubartów i Serniki. Przez teren miasta, z południa na północ, przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 19, łącząca Rzeszów, Lublin, Białystok i Kuźnicę Białostocką oraz linia kolejowa Lublin-Siedlce.

Na terenie gminy miejskiej Lubartów znajduje się 2.327 podmiotów gospodarczych. Jest tu osiem przedszkoli, do których uczęszcza łącznie 934 dzieci, trzy szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 1.414 uczniów oraz trzy gimnazja, do których uczęszcza 717 uczniów i cztery szkoły ponadgimnazjalne.

Mieszkańcy gminy miejskiej Lubartów mają zapewnioną opiekę zdrowotną w 7 ośrodkach zdrowia. Ponad 97,7% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej, a ponad 92,9% z nich – z sieci kanalizacyjnej. Dostęp do gazu sieciowego posiada 10,3 proc. mieszkańców. Pozostałe istotne elementy infrastruktury społecznej, których działalność wspiera lokalny system polityki społecznej, prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2.1.1 Wybrane dane dotyczące infrastruktury społecznej w latach 2012-2014

L.p.	Rodzaj danych	2012	2013	2014
1.	Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy miejskiej Lubartów	252	201	191
2.	Liczba złożonych wniosków o mieszkanie komunalne z zasobów gminy miejskiej Lubartów	67	14	13
3.	Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	57	55	32
4.	Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	1	1	2
5.	Liczba miejsc w przedszkolach	934	1.032	1.047
6.	Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	25	25	21
7.	Liczba świetlic	5	5	5
8.	Liczba klubów dla seniorów	3	4	4
9.	Liczba hospicjów	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miasto Lubartów – 2014 rok.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Analizując zestawienie podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tysięcy mieszkańców w wieku produkcyjnym, obserwowalny jest ich systematyczny wzrost z poziomu 1.461 jednostek w 2010 r., 1.523 w 2012 r. i 1.586 w 2013 r., co znacznie przekracza średnią wojewódzką, która wynosi odpowiednio: 753, 767 i 787 podmiotów w 2013 roku. Miejski charakter Lubartowa w sposób naturalny zwiększa liczbę podmiotów gospodarczych, umożliwiając mieszkańcom zatrudnienie m.in. w branży usługowej. Warto zauważyć, że w skali kraju liczba pomiotów przypadających na 10 tysięcy mieszkańców wyniosła w 2013 roku 1.057. Powyższa sytuacja może w najbliższych latach skutkować zwiększeniem liczby miejsc pracy na lokalnym rynku zatrudnienia.

Analizując jakość życia mieszkańców w zestawieniu z działalnością jednostek samorządowych, warto wskazać na wydatki i dochody gminy miejskiej Lubartów w przeliczeniu na mieszkańca w perspektywie innych jednostek samorządowych województwa lubelskiego.

Tabela 2.1.2 Dochody i wydatki JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2013 roku¹

Dochody gminy miejskiej Lubartów w przeliczeniu na jednego mieszkańca	Średnia dochodów w gminach województwa lubelskiego	Wydatki gminy miejskiej Lubartów w przeliczeniu na jedno mieszkańca	Średnia wydatków w gminach województwa lubelskiego
2.789	2.948	2.843	2.895

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dochody i wydatki z budżetu samorządu lokalnego zależą od szeregu czynników, m.in. poziomu rozwoju gospodarczego, położenia i aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Z powyższymi wskaźnikami związane są dochody, jakie osiągają gospodarstwa domowe. Generalnie wśród mieszkańców województwa lubelskiego jest to kwota niższa w porównaniu ze średnią krajową – w 2013 roku przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na jedną osobę w gospodarstwie domowym w województwie wynosił 1.055,05 zł. (przy średniej krajowej na poziomie 1.254,89 zł.), natomiast przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwie domowym kształtowały się na poziomie 929,11 zł. (przy średniej wojewódzkiej wynoszącej 1.061,70 zł.).

2.2 Demografia i kondycja zdrowotna

Przyrost naturalny decyduje o strukturze demograficznej każdego kraju. Definiuje się go jako różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. Wartość dodatnia oznacza liczbę urodzeń

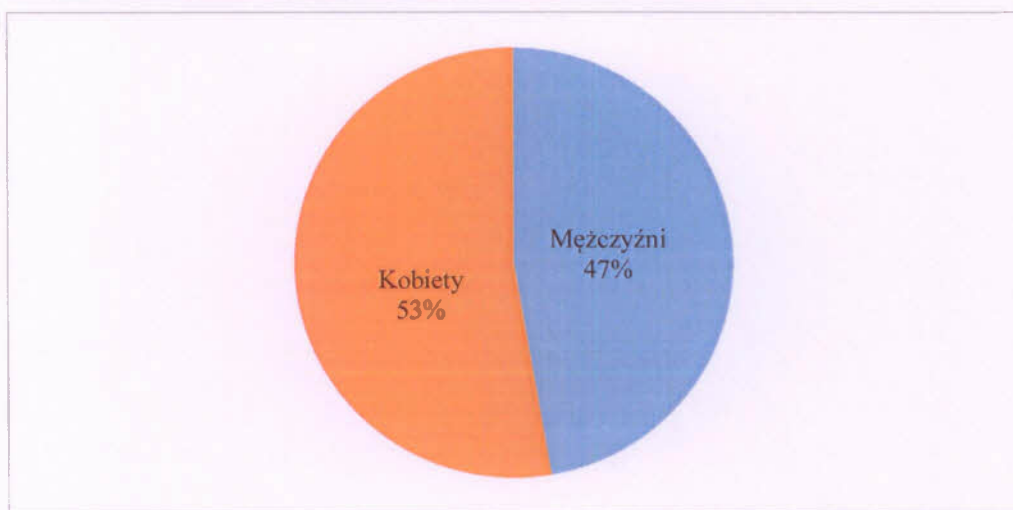
¹ Dane zostały podane w złotych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

przewyższającą liczbę zgonów, ujemna – sytuację odwrotną. Dynamikę przyrostu naturalnego kształtuje zarówno stopa urodzeń, jak i stopa zgonów.

Ważną przesłanką w rozważaniach nad stanem populacji danego regionu jest obciążenie ekonomiczne. Powiększanie się udziału ludności starej, w większości już nieaktywnej zawodowo, zwiększa stopień obciążenia ekonomicznego ludnością w wieku poprodukcyjnym. Rozmiary depresji demograficznej, jaka trwa w Polsce od lat 90. XX wieku, nie są w pełni uświadomione. Utrzymywanie się bardzo niskiego poziomu urodzeń przy odpływie migracyjnym młodej ludności doprowadziło w 2012 roku do większego obciążenia grupy produkcyjnej ludnością poprodukcyjną niż ludnością w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 2.2.1 Ludność gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Z końcem 2014 roku ludność gminy miejskiej Lubartów liczyła 22.166 osób, w tym 11.682 kobiet. Liczba mieszkańców jednak systematycznie spada; w 2001 roku notowano 23.783 osoby. Na 100 mężczyzn przypadało średnio 109 kobiet, co świadczy o postępującym procesie feminizacji populacji, ale jest porównywalne z innymi gminami w powiecie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Tabela 2.2.1 Determinanty sytuacji demograficznej w 2014 roku

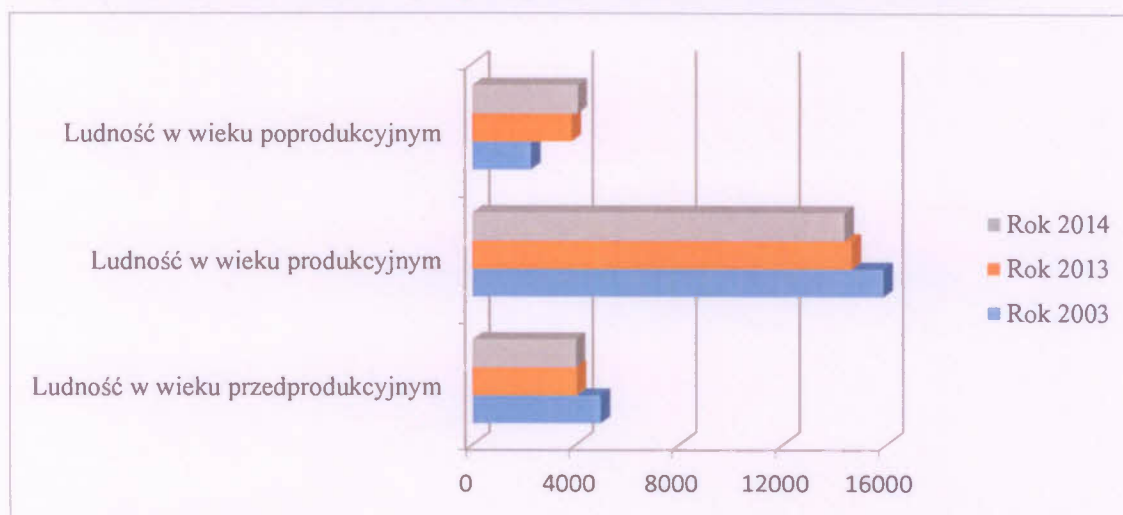
Wskaźnik obciążenia demograficznego		
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	56,1
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	osoba	102
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	28,3
Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	17,8
W wieku produkcyjnym	%	64,1
W wieku poprodukcyjnym	%	18,1
Współczynnik feminizacji		
Ogółem	osoba	110
Gęstość zaludnienia oraz zmiany		
Ludność na 1 km ²	osoba	1615
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	-3,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Struktura ludności według wieku w województwie lubelskim ulega ciągłym zmianom. Systematycznie maleje liczba dzieci i młodzieży z równoczesnym wzrostem liczby ludności w starszych rocznikach. Główną przyczyną tych zmian jest przesuwanie się w czasie „roczników wyżów i niżów demograficznych”, a także obserwowane od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku zmniejszenie dzietności kobiet oraz wydłużenie się przeciętnego czasu trwania życia. Utrzymujący się od lat niski poziom urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. W 2014 roku współczynnik dzietności określający liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) wyniósł 1,25, wobec 1,22 w 2013 roku. Od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku jego wartość kształtuje się poniżej 2. Przyjmuje się, że współczynnik dzietności zapewniający zastępowalność pokoleń powinien wynosić 2,1-2,15 i dopiero wówczas kolejne pokolenia są wystarczająco liczne, żeby zapewnić stabilność społeczną i ekonomiczną. Na wartość współczynnika dzietności wpływ ma liczba urodzeń. W skali województwa współczynnik urodzeń wynosi 9,21 na 1000 mieszkańców, natomiast dla gminy miejskiej Lubartów przyjmuje jeszcze niższą wartość 8,76.

Województwo lubelskie charakteryzuje się wysokim poziomem umieralności. W 2014 roku zmarło 22.107 mieszkańców, tj. o 3,2% mniej niż przed rokiem. Na wsi odnotowano 60,3% ogółu zgonów. Struktura zgonów według płci świadczy o nadumieralności mężczyzn, których udział w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 52,9% (przed rokiem 52,3%). Szacując liczbę zgonów na 1000 mieszkańców w województwie kształtuje się ona na poziomie 10,27 natomiast w gminie miejskiej Lubartów przyjmuje wartość 10,92.

Wykres 2.2.2 Struktura ludności gminy miejskiej Lubartów w latach 2003 i 2013-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Jednym z głównych czynników decydujących o liczbie ludności jest przyrost naturalny, który stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W minionym roku w województwie lubelskim po raz kolejny odnotowano ujemny przyrost naturalny, w wyniku którego liczba mieszkańców zmalała o 2.279 osób (przed rokiem zmalała o 3.111 osób). Współczynnik przyrostu naturalnego w 2014 roku wyniósł minus 1,06‰ wobec minus 1,44‰ w 2013 roku. Przyrost naturalny w gminie miejskiej Lubartów utrzymuje się na poziomie ujemnym -3. Uzupełniając zestawienie tabelaryczne należy dodać, że migracje są również jednym z czynników zmniejszania się populacji mieszkańców. Tylko w 2014 roku wyemigrowało z miasta 129 osób. Liczba migrujących z ośrodków miejskich województwa lubelskiego jest porównywalna; w sumie średniorocznie województwo opuszcza ok 5 tysięcy osób.

Przeciętna długość życia mieszkańców województwa lubelskiego wynosi 72,7 lat w odniesieniu do mężczyzn oraz 81,6 lat w przypadku kobiet (w kraju statystyki te wynoszą odpowiednio 73,1 i 81,1 lat). W województwie, dłuższą przeżywalnością charakteryzują się mieszkańcy miast (74,1 lata w przypadku mężczyzn i 81,7 lat w przypadku kobiety), niż wsi (71,6 lat – mężczyźni i 81,5 – kobiety). W skali kraju wskaźniki te wynoszą odpowiednio: w miastach – 73,5 lata mężczyźni i 81,1 lat kobiety oraz na wsi – 72,4 lata mężczyźni i 81,1 lat kobiety.

Ogólna liczba zgonów w województwie lubelskim w 2013 r. wyniosła 22.849 osób i w porównaniu do roku poprzedniego była wyższa o 287 (1,27 %). Analizując strukturę zgonów i zachorowalności (odnosimy ją do danych całego powiatu lubartowskiego, w ramach którego funkcjonuje gmina miejska Lubartów, jako jednostki statystycznej umożliwiającej całościową analizę) pod względem ich przyczyn, należy stwierdzić, iż w dużej mierze były one determinowane wiekiem oraz płcią. Spośród osób zmarłych, większość stanowili mężczyźni (52,5%). Nadumieralność mężczyzn charakteryzowała się tym, że wśród osób zmarłych przed 30. rokiem życia, stanowili oni

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

73,6%, a pomiędzy 30. a 59. rokiem życia – aż 74,8%. W pierwszej grupie wiekowej, główną przyczyną były zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (57% mężczyzn), w drugiej – choroby krążenia (29,3% mężczyzn), w trzeciej zaś – nowotwory (21,5% mężczyzn) oraz zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu (20,1% mężczyzn). Pod względem płci, różnice pomiędzy zgonami mężczyzn i kobiet rysowały się następująco: mężczyźni trzykrotnie częściej niż kobiety umierali z powodu zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu oraz prawie 2,5-krotnie częściej z powodu zaburzeń psychicznych, natomiast zgony spowodowane chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej były 2,6-krotnie częstszą przyczyną zgonu u kobiet niż u mężczyzn.

Populacja wieku rozwojowego (0-18 lat) w 2013 r. stanowiła 19,7% mieszkańców województwa lubelskiego (łącznie było to 425.790 dzieci i młodzieży). Chorobowość w przeliczeniu na 10 tys. osób, w tej grupie osób wyniosła 2.402,9, zachorowalność – 394,7. Najwyższa chorobowość dotyczyła dzieci w przedziale wieku 10-14 lat (2.877,5 na 10 tys.), gdzie odsetek chorobowości wyniósł niespełna 28,8%. W powiatach puławskim i lubartowskim oraz miastach Lublin i Biała Podlaska zanotowano najwyższe wskaźniki chorobowości, oscylujące pomiędzy 3,7 a 4,5 tys. w przeliczeniu na 10 tys.

Analizując zachorowalność na powszechne choroby układu krążenia w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, mieszkańcy powiatu lubartowskiego plasują się na średnim poziomie skali wojewódzkiej z wartością niemal 3.000 zachorowań (najniższy wskaźnik – powiat chełmski, nieco ponad 1.000 zachorowań, największy natomiast – miasto Chełm, niemal 6.000 zachorowań).

Tabela 2.2.2 Chorobowość osób powyżej 18. roku życia będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie lubartowskim według podziału na grupy wieku i rozpoznania w 2013 r. (wybrane jednostki chorobowe)

Jednostka chorobowa	Chorobowość (wskaźnik w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) – powiat lubartowski	Chorobowość (wskaźnik w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców) – województwo lubelskie
Gruźlica	6,82	13,52
Nowotwory	74,66	181,39
Choroby tarczycy	175,67	348,80
Cukrzyca	238,79	534,15
Choroby obwodowego układu nerwowego	606,82	975,55
Przewlekła choroba układu trawiennego	549,90	993,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatora Statystycznego Ochrony Zdrowia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Chorobowość mieszkańców powiatu lubartowskiego cechuje się niższymi wartościami w porównaniu ze średnią wojewódzką, co może wskazywać na niższą liczbę rozpoznanych jednostek chorobowych, związaną z ograniczeniami w dostępie do lekarzy specjalistów i całodobowej opieki medycznej. W skali całego województwa, w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono w 2014 roku 18,1 mln porad (więcej o 1,7% niż w roku poprzednim). We wszystkich przychodniach udzielono 94,3% ogółu porad z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, 96,7% specjalistycznych porad lekarskich oraz 72,2% porad stomatologicznych. W 2014 r. mieszkaniec województwa przeciętnie skorzystał z 8 porad w placówkach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (tyle samo co w roku poprzednim), w tym: 4,4 u lekarza opieki podstawowej, 2,7 u lekarza specjalisty i 1,3 u stomatologa.

Szybką pomoc medyczną w nagłych przypadkach w 2014 r. świadczyło 105 jednostek systemu ratownictwa medycznego. Na taką jednostkę przypadało przeciętnie 20,5 tys. mieszkańców (tyle samo co przed rokiem). W 2014 r. zespoły wyjazdowe ratownictwa medycznego dokonały 179,9 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (więcej o 2,6% niż w roku poprzednim), z tego 70% to wyjazdy do domu, a 4,3% – do zdarzeń w ruchu uliczno-drogowym. Z ich pomocy skorzystało 181,4 tys. osób, (więcej o 2,6% niż w 2013 r.).

W trybie ambulatoryjnym świadczeń w nagłych wypadkach udzielało 21 izb przyjęć i 16 szpitalnych oddziałów ratunkowych. Z ich usług skorzystało 345,6 tys. osób (więcej o 6% niż w poprzednim roku). Najczęściej udzielano pomocy o charakterze chirurgicznym (33% ogółu świadczeń), następnie ogólnym (24,1%) i z zakresu chorób wewnętrznych (14,3%). Najrzadziej natomiast korzystano z porad okulistycznych i stomatologicznych (1,5%).

2.3 Problemy społeczne w perspektywie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie

Globalizacja gospodarki i szybki postęp technologiczny otwierają nowe perspektywy i szanse dla rozwoju środowisk lokalnych. Wiąże się to jednak z licznymi zagrożeniami, dotyczącymi tworzenia warunków dla pełnego wykorzystania potencjału społeczeństw i adaptacji wszystkich grup społecznych do nowej rzeczywistości. W roku 2011 około 120 mln mieszkańców Unii Europejskiej (25% jej ludności) doświadczało szeregu deficytów, tzn. braku środków finansowych, braku dostępu do dóbr materialnych, czy zatrudnienia. Zasięg ubóstwa, które w 2011 r. w Unii Europejskiej dotyczyło 16,9% społeczeństwa, a w Polsce 17,7%, pomimo osiągnięcia kolejnych etapów rozwoju gospodarczego i społecznego, musi w sposób szczególny zwracać uwagę na rolę i kondycję systemu pomocy społecznej, jako instrumentu polityki społecznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, które nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób oraz ich integrację ze środowiskiem.

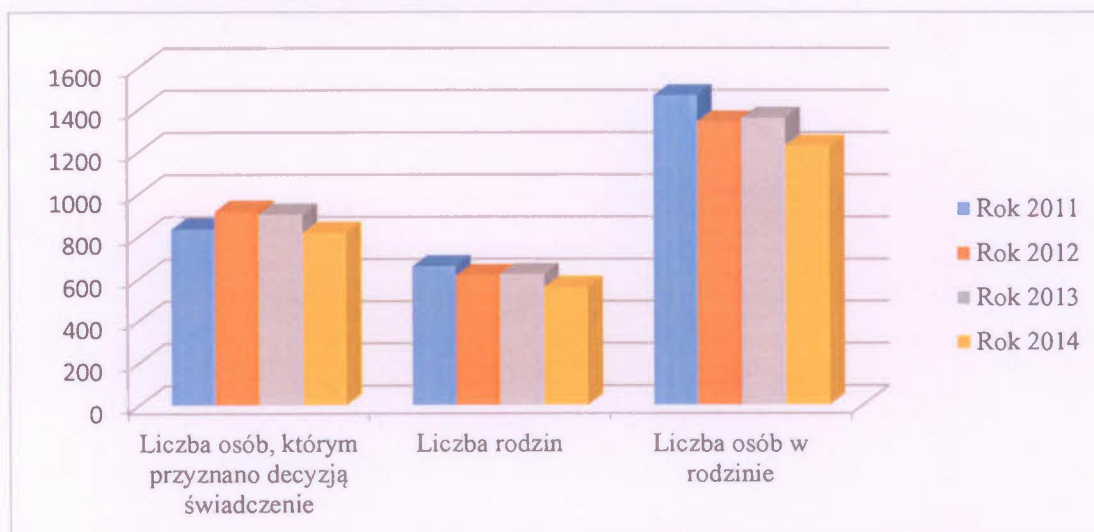
Realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie miejskiej Lubartów zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego kompetencji należy m.in. rozpoznanie środowiska; diagnoza społeczna; praca socjalna; wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; przyznawanie zasiłków w zakresie ustalonym ustawami; pomocy rzeczowej; świadczenie usług opiekuńczych; prowadzenie ośrodka wsparcia o zasięgu lokalnym – Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawczej tj. Świetlicy Środowiskowej dla Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania własne gminy w latach 2012-2014 udzielał pomocy w formie: zasiłków celowych, pokrycia wyżywienia w szkołach i placówkach opiekuńczo-wychowawczych, usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz zasiłków okresowych, stałych i opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne. Pokrywał lub partycypował w kosztach pobytu mieszkańców miasta w domach pomocy społecznej.

W Lubartowie liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie z pomocy społecznej w latach 2011-2014, utrzymywała się na zbliżonym poziomie i przedstawiała się następująco:

- w 2011 r. – 835 osobom przyznano świadczenie z pomocy społecznej;
- w 2012 r. – 919;
- w 2013 r. – 904;
- w 2014 r. – 818.

Wykres 2.3.1 Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2011-2014

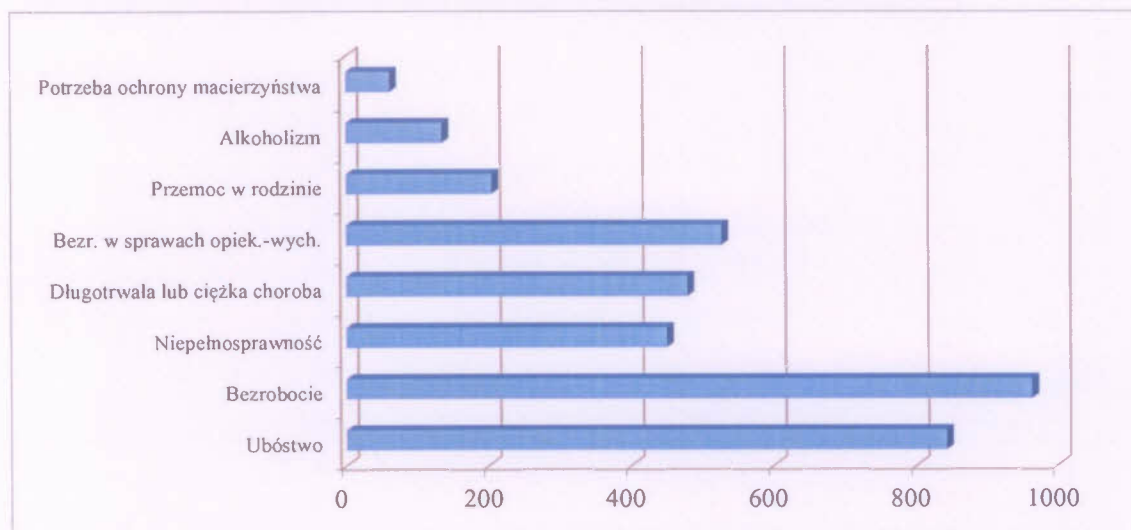
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczania się dochodu osoby lub rodziny w tzw. minimum socjalnym. Ośrodki pomocy są zobowiązane do wspierania tych osób i rodzin, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny, przy jednoczesnym występowaniu co najmniej jednego z powodów, o którym mówi ustawa o pomocy społecznej. Ustawa zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Najczęstszymi przyczynami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2012-2014 były: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Inne przyczyny to: alkoholizm, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz narkomania.

Klienci MOPS korzystający z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2012-2014 stanowili największą grupą świadczeniobiorców. W 2012 r. było 371 (57,70%) takich gospodarstw domowych (jednoosobowych lub wieloosobowych), 2013 r. – 383 (58,83%), a w 2014 r. – 376 (57,58%).

Wykres 2.3.2 Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Bezrobocie jest kolejnym zjawiskiem, które występuje wśród znacznej liczby mieszkańców Lubartowa, a także klientów pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia stanowiła w 2012 r. – 362 (56,30%), w 2013 r. – 372 (57,14%), a w 2014 r. – 374 rodziny (57,27%). Skala bezrobocia utrzymuje się nadal na wysokim poziomie, jednocześnie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

w latach 2012-2014 liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej z powodu bezrobocia nieznacznie wzrasta, mimo wzrostu liczby miejsc pracy w powstałych marketach na terenie miasta, a także podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez klientów pomocy społecznej, którzy m.in. korzystają

z szerokiego wachlarza ofert szkoleniowych w Powiatowym Urzędzie Pracy, Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej oraz innych instytucjach.

Długotrwała choroba i niepełnosprawność, to następne problemy występujące z dużym nasileniem wśród klientów MOPS w Lubartowie. Zarówno rodziny osób niepełnosprawnych jak i dotkniętych długotrwałą chorobą bardzo często znajdują się w trudnej sytuacji bytowej. Nierzadko związane jest to ze spadkiem poziomu ekonomicznego rodziny, spowodowanego utratą trwałego źródła dochodu i bardzo często koniecznością zabezpieczenia w medykamenty, sprzęt ortopedyczny lub kosztowną rehabilitację. Taka sytuacja zmusza do korzystania z pomocy społecznej. Analiza danych MOPS obejmująca lata 2012-2014, wskazuje na rosnącą liczbę osób korzystających ze świadczeń społecznych z powodu długotrwałej choroby i niepełnosprawności. Wśród ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodka w 2012 roku, aż 316 (49,15%) stanowiły rodziny, w których występowała długotrwała choroba, a 286 (44,48%) - to rodziny z osobą niepełnosprawną; w 2013 r. rodzin z długotrwałą chorobą było 341 (52,38%), a z niepełnosprawnością 282 (43,32%), natomiast w 2014 r. było - 256 (39,20%) rodzin z długotrwałą chorobą i 266 (40,74%) z niepełnosprawnością.

Należy zwrócić uwagę na specyfikę udzielanej pomocy przez MOPS w Lubartowie dla osób z długotrwałą chorobą, a także niepełnosprawnością. Charakterystyczną formą wsparcia dla tej grupy klientów są środowiskowe usługi opiekuńcze, świadczone w ramach zadań własnych i zleconych gminie.

Istotnym problemem występującym wśród klientów pomocy społecznej jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Systematycznie podejmowane są działania ukierunkowane na poprawę jakości życia tych rodzin, polegające na: wsparciu rodzin ze strony specjalistów Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego; współpracy instytucjonalnej w zakresie rozwiązywania zaistniałych trudności w rodzinach; monitorowaniu sytuacji socjalno-bytowej, zdrowotnej, opiekuńczej czy wychowawczej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym; pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych. Wskazaniem wsparciem obejmowano w 2012 r. – 119 (18,51%); 2013 r. – 143 (21,97%); w 2014 r. – 135 (20,67%) rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Wśród klientów pomocy społecznej dużą grupę stanowią osoby i rodziny, w których występuje problem alkoholowy. W 2012 roku z różnych form pomocy społecznej korzystało 91 rodzin z problemem alkoholowym, co stanowi 14,16% ogółu korzystających z pomocy społecznej. W 2013 r. było 76 takich rodzin (11,67% ogółu rodzin obejmowanych pomocą społeczną). W 2014 r. działaniami pomocowymi objętych było 89 (13,63%) rodzin z problemem alkoholowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

W statystykach MOPS w 2012 r. odnotowano 19 rodzin, w których występowała przemoc w rodzinie, 2013 r. - 47 i 2014 r. - 61.

Marginalną grupę problemów występujących wśród klientów MOPS, na tle wcześniej omawianych, stanowią: bezdomność (w 2012 r. - 24, 2013 r. - 18 i 2014 r. - 18 osób), trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego (w 2012 r. - 14, 2013 r. - 13, 2014 r. - 11 osób) oraz narkomania (w 2012 r. - 1, 2013 r. - 4 i w 2014 r. - 4).

Odbiorcy systemu wsparcia (tabela 2.3.4), to przede wszystkim mieszkańcy w wieku produkcyjnym, którzy z różnych powodów nie pozostają w zatrudnieniu. Znaczną liczbę młodzieży, wskazaną w poniższej tabeli, stanowią beneficjenci programu dożywiania. Większość klientów pomocy społecznej powyżej 18. roku życia nie pracuje lub pracuje dorywczo, a tylko nieliczni pozostają na emeryturze lub zasiłku dla bezrobotnych.

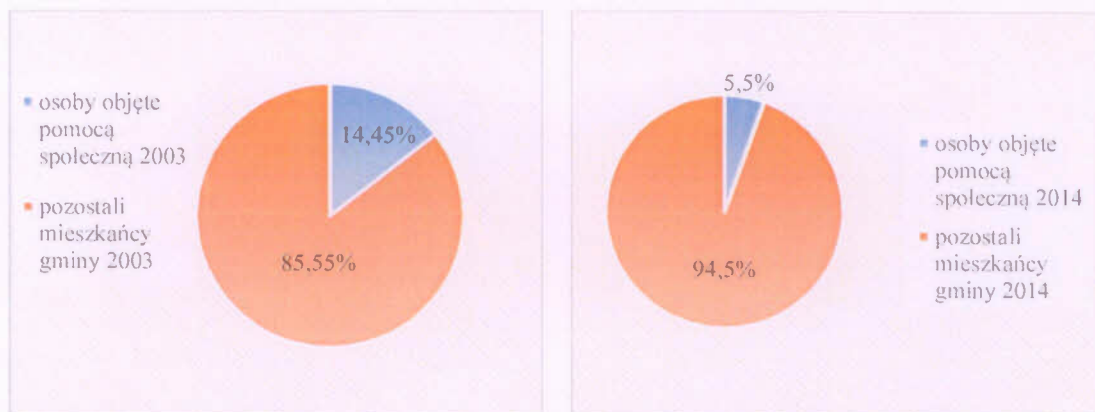
Tabela 2.3.1 Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej świadczonej przez MOPS w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba osób	919	904	818
W tym: osoby długotrwale korzystające	536	539	468
Wiek 0-17	274	279	247
Wiek produkcyjny	538	517	465
Wiek poprodukcyjny	107	155	106
Liczba rodzin	615	620	560
Liczba osób w rodzinach	1.343	1.360	1.229

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Na przestrzeni lat 2012-2014, w gminie miejskiej Lubartów liczba osób objętych pomocą społeczną nieznacznie zmieniała się, osiągając najwyższy poziom w roku 2012.

Wykres 2.3.3 Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2003 i 2014 roku a ludność gminy miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w województwie lubelskim należy do jednego z najwyższych w kraju i obejmował w 2013 roku 16,6% osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej ustawowej granicy ubóstwa, przy czym wskaźnik krajowy wynosił 12,8%. Udział korzystających z systemu pomocy społecznej na terenie powiatu z perspektywy kraju i województwa prezentuje się korzystnie, gdyż w omawianym okresie liczba korzystających z systemu przekraczała nieco ponad 13%, natomiast w skali kraju wynosiła ona nieco ponad 10%.

W roku 2014 łączna liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej wyniosła 1.145 mieszkańców. Znaczna liczba korzystających, jednak nie w pełni obrazuje skalę lokalnej biedy, ponieważ w powyższych danych zawarto jedynie osoby korzystające z systemu. Tym nie mniej warto zwrócić uwagę, że odsetek beneficjentów świadczeń społecznych w gminie miejskiej Lubartów zdecydowanie zmalał, z poziomu ponad 14% w roku 2003 do nieco ponad 5% w roku 2014 (wykres 2.3.2). Po części wynika to z ograniczonej elastyczności ustawy o pomocy społecznej i określonym w niej kryterium dochodowym kwalifikującym do świadczeń społecznych, które nie ulega zbyt poważnym modyfikacjom, z drugiej natomiast strony, malejący odsetek korzystających z pomocy społecznej może świadczyć o skuteczności lokalnego systemu pomocy społecznej w rozwiązywaniu poszczególnych kwestii społecznych.

Gmina miejska Lubartów aby skutecznie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, wydała na system polityki i pomocy społecznej w latach 2012-2014 około 17% budżetu jst. Poniższa tabela prezentuje rozkład kwot pomiędzy poszczególne zadania w tym obszarze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Tabela 2.3.2 Wydatki na politykę społeczną w latach 2012-2014

Zadanie	2012	2013	2014
Wydatki na politykę społeczną ogółem	10.495.595	11.926.565	11.002.367
W tym: środki w dyspozycji MOPS	4.128.820	4.815.874	4.889.120
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	23.865	17.248	18.777
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	407.541	452.700	266.693
85202 - Domy pomocy społecznej	240.254	312.113	384.394
85204 - Rodziny zastępcze	4.606	13.762	22.644
85205 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	6.599	6.816	7.659
85206 - Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	34.428	52.494	53.439
85212 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	4.759.029	4.773.492	4.775.909
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne	84.921	56.278	56.032
85214 - Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	684.214	958.284	865.931
85215 - Dodatki mieszkaniowe	480.075	447.210	408.898
85216 - Zasiłki stałe	404.424	430.390	395.588
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	1.490.271	1.547.684	1.701.616
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	469.448	421.932	442.316
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	0	7.550	8.098
85295 - Pozostała działalność	845.184	832.208	802.615
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	344.783	1.324.233	528.026
85415 - Pomoc materialna dla uczniów	215.953	272.171	263.732

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miasto Lubartów – 2014 rok.

W zestawieniu ujęto całość środków finansowych, jakie przeznaczano na zadania z zakresu polityki społecznej, tzn. na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jak i wydatki wspierające rodziny, które przyznaje właściwy wydział Urzędu Miasta w Lubartowie. Analizując dane przedstawione w powyższej tabeli można zauważyć, że koszty prowadzenia systemu

polityki społecznej w ostatnich latach nieznacznie wzrosły, co świadczy nie tylko o zwiększających się potrzebach lokalnej społeczności, ale także o szerszej ofercie lokalnego systemu pomocy społecznej.

2.4 Kwestia dziecka

Kwestia dziecka i rodziny w polityce społecznej traktowana jest w sposób szczególny. Działalność na rzecz dzieci koncentruje się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu różnych zagrożeń życiowych, poprzez m.in. zapewnienie opieki i wychowanie dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców, organizowanie pieczy zastępczej, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jednostkami organizacyjnymi wykonującymi zadania w tym zakresie, są: ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz inne podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W gminie miejskiej Lubartów realizacja zadań, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, została powierzona Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lubartowie i jest realizowana przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych oraz zatrudnionych w zespole poradnictwa specjalistycznego.

Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin, umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego i radzenia sobie z problemami dnia codziennego. W 2014 roku asystent pracował z 18 rodzinami, które liczyły łącznie 94 osoby, w tym 28 osób dorosłych i 66 dzieci; natomiast w 2013 r. asystent swoim wsparciem obejmował 13 rodzin (68 osób, w tym 22 osoby dorosłe i 46 dzieci), a w 2012 r. 9 rodzin (43 osoby, w tym 14 osób dorosłych, 29 dzieci).

Działania podejmowane przez pracowników socjalnych koncentrowały się przede wszystkim na zabezpieczeniu podstawowych potrzeb rodziny oraz wzmocnienie jej w wypełnianych przez nią funkcjach (opiekuńczej, wychowawczej, ekonomicznej, socjalizacyjnej, kulturowej). Istotną rolę we wzmocnianiu pozycji dziecka w rodzinie i środowisku lokalnym pełniły projekty socjalne realizowane przez pracowników socjalnych. W latach 2012-2014 były to:

- „Festyn rodzinny z okazji Dnia Dziecka”;
- „Zabawy z przyjaciółmi”;
- „Energetyczny tornister”;
- „Gwiazdka”;

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- „Międzynarodowy Dzień Radości”;
- „Ognisko Integracyjne”;
- „Akcja Mikołajkowa”;
- „Szlachetna Paczka”;
- „Wakacyjna przygoda”.

W systemie pomocy dziecku i rodzinie ważną rolę odgrywa zespół poradnictwa specjalistycznego prowadzony przez psychologa i specjalistę pracy z rodziną, który funkcjonuje w strukturach organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Tylko w 2014 r. pracownicy ZPS przeprowadzili 106 indywidualnych rozmów, w wyniku których dokonywana była diagnoza klientów dotycząca ich pozycji i relacji w rodzinie, udzielono 174 konsultacji psychologicznych dla 65 rodzin oraz zorganizowano 27 spotkań terapeutycznych, ukierunkowanych na pozytywną zmianę postaw osobowościowych klientów.

Uzupełnieniem systemu wsparcia dziecka na terenie gminy miejskiej Lubartów są placówki (świetlice) prowadzone przez:

- Szkołę Podstawową nr 1, nr 3 i nr 4 – w oparciu o przepisy Ustawy o systemie oświaty;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – w oparciu o przepisy Ustawy o pomocy społecznej i Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „SIL” – w oparciu o przepisy Ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie.

Ważnym elementem systemu wspierania rodziny zagrożonej wykluczeniem jest system stypendialny dla uczniów oraz system świadczeń rodzinnych. Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są stypendia i zasiłki szkolne. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów w rodzinie. Podstawą do ubiegania się o zasiłek szkolny jest przejściowo trudna sytuacja materialna z powodu wystąpienia zdarzenia losowego.

Tabela 2.4.1 Stypendia socjalne i zasiłki szkolne w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba osób	163	185	171
Kwota świadczeń w złotych	151.947	190.580	189.194

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miasto Lubartów – 2014 rok.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

W ostatnich latach obserwujemy zmienną tendencję liczby beneficjentów otrzymujących ww. świadczenia. Zmiany są jednak nieznaczne i wynikają z utrzymujących się regulacji prawnych.

Szczególnej pomocy wymagają natomiast dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej. Poniższa tabela prezentuje zestawienie liczbowe dzieci objętych pieczą zastępczą na terenie gminy miejskiej Lubartów.

Tabela 2.4.2 Dzieci z terenu gminy miejskiej Lubartów objęte różnorodnymi formami pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	2	0	0
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	20	19	19
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
Liczba zawiązanych rodzin zastępczych	5	0	0
Liczba usamodzielnianych dzieci	1	0	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie.

Nieznaczna liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych świadczy o efektywnej pracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie, która w ostatnich latach jest realizowana w zróżnicowanej i dostosowanej do występujących potrzeb formule.

2.4.1 Sytuacja dziecka w systemie szkolnym

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania, przeprowadzona została analiza oparta na odrębnym arkuszu oceny sytuacji dziecka i młodzieży w systemie kształcenia i wychowania.

Zasoby i oferta szkolna

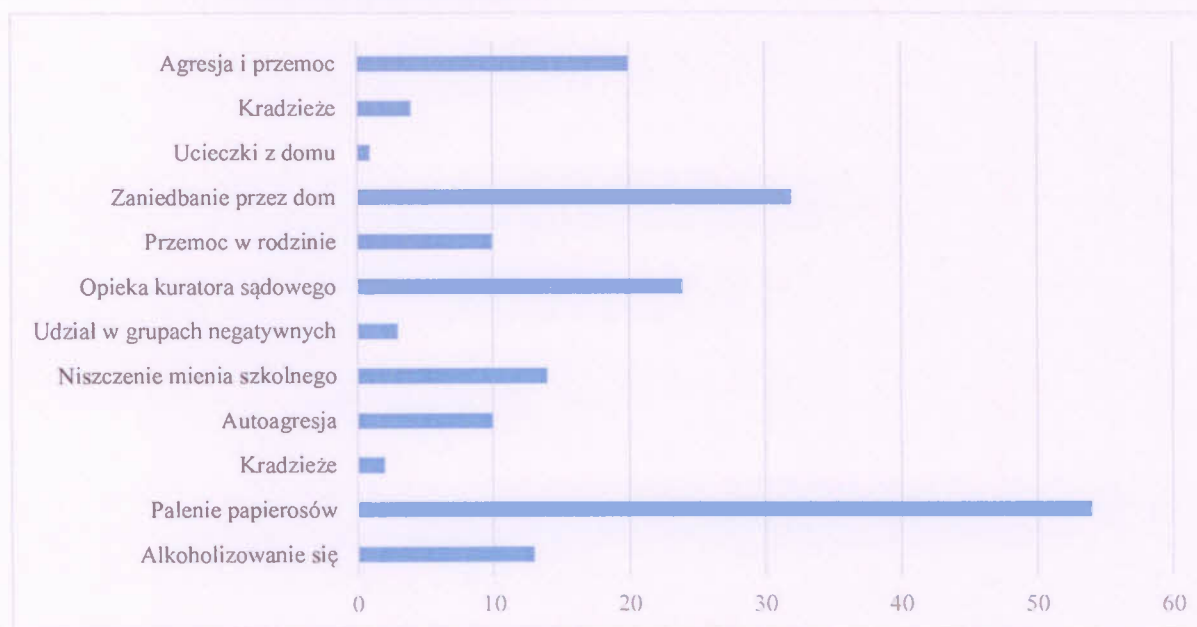
Szkolnictwo w Lubartowie jest oparte na 3 szkołach podstawowych, 3 szkołach poziomu gimnazjalnego i 4 placówkach ponadgimnazjalnych. Łącznie do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszcza 2.131 uczniów. Placówki prowadzą dożywianie uczniów, zapewniają dostęp do sieci Internet

oraz umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej. Szkoły zapewniają wsparcie logopedy i pedagoga. Placówki oferują także zajęcia dodatkowe (m.in. koła przedmiotowe i różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, zajęcia teatralne), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi odbywają się zajęcia wyrównawcze oraz logopedyczne.

Problemy uczniów i dzieci w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, wskazywano głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin oraz dysfunkcje występujące w domu i odnoszące się m.in. do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej (niewystarczające zainteresowanie dzieckiem ze strony rodziców) i uzależnień rodziców od alkoholu. Ponadto, ankietowani podkreślali znaczenie negatywnych skutków występowania w środowisku uczniów takich problemów jak agresja i przemoc, uzależnienie od tytoniu oraz od gier komputerowych.

Wykres 2.4.1 Zestawienie problemów społecznych występujących na terenie szkół oraz w domach rodzinnych uczniów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Placówki prowadzą działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i ich rodziców. Określając aktywności, które należałoby dodatkowo przeprowadzić na terenie szkół, wskazywano głównie na potrzebę organizowania akcji informacyjnych o szkodliwości palenia papierosów i propagujących zdrowy styl życia, a także o przeciwdziałaniu agresji i niszczeniu mienia. Ponadto, zwraca się uwagę na konieczność pedagogizacji rodziców poprzez pogadanki i prelekcje. Wśród działań profilaktycznych i naprawczych, pytani wymieniali potrzebę organizowania spektakli

profilaktycznych dla uczniów, zwiększenia ilości zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży uzdolnionej sportowo i artystycznie oraz zwiększenia ilości zajęć wyrównawczych.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, niektórzy ankietowani stwierdzili, iż należy rozpoznać potrzeby dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego i dostosować ofertę miejscowych instytucji do ich oczekiwań. Jednocześnie należy przeprowadzić badania ankietowe na temat relacji w rodzinach, wiedzy rodziców o sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież oraz o bezpieczeństwie uczniów w szkole i poza nią.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia uczniom szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez bezpłatny dostęp do kół zainteresowań. Barięru utrudniającą uczestnictwo w oferowanych zajęciach pozaszkolnych i imprezach organizowanych na terenie gminy miejskiej Lubartów są kłopoty z dojazdem. Ponadto, akcentowano potrzebę zwiększenia dostępu do specjalistów (logopedy, psychologa, stomatologa), a także zintensyfikowania działań profilaktycznych w obszarze uzależnień (alkohol, nikotyna) oraz agresji i przemocy.

2.5 Kwestia osób bezrobotnych

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do ubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

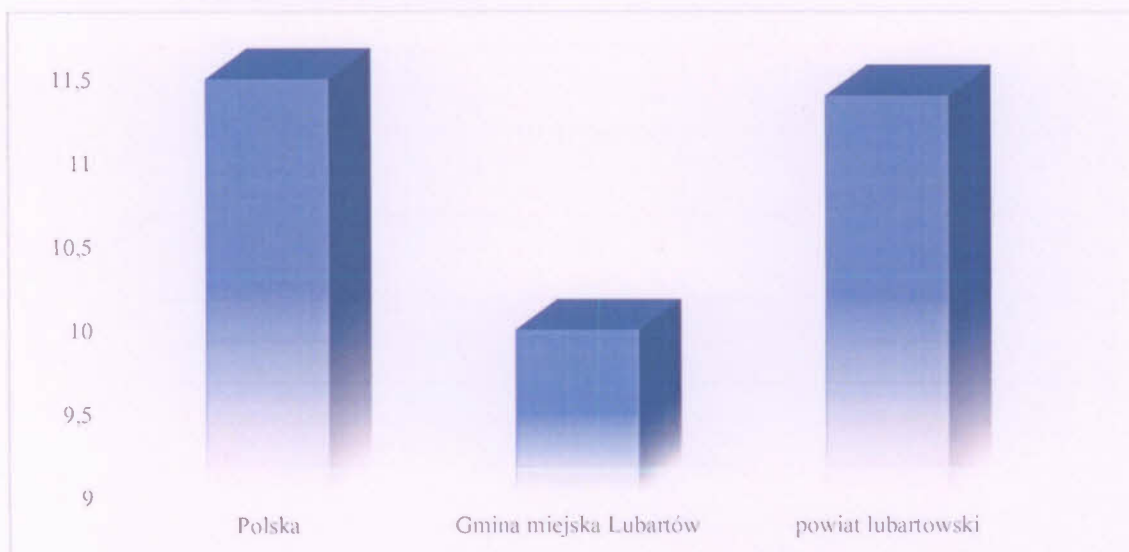
- dezintegracji rodziny;
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny;
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz na jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może to także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji – dziedziczenia

statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na jej udzielanie. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w wychodzeniu z bezrobocia w pomocy społecznej nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych, to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontaktu, która pozwala na uniezależnienie od pomocy bezrobotnego i jego rodziny.

Wykres 2.5.1 Stopa bezrobocia w powiecie lubartowskim, w gminie miejskiej Lubartów i w kraju (stan na koniec 2013 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia jest procentowym udziałem liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, jednak bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych, prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, że miasto cechuje się stopą bezrobocia niższą w porównaniu z powiatem i krajem.

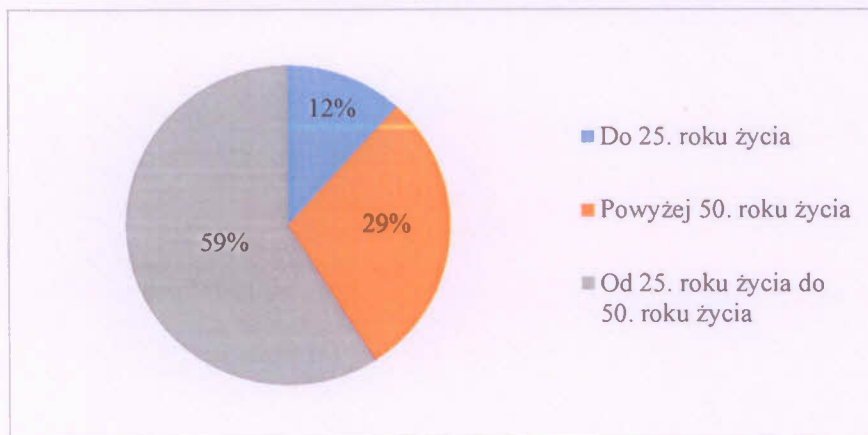
Wykres 2.5.2 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów w 2014 w zestawieniu z pozostałymi mieszkańcami w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Z grupy ludności w wieku produkcyjnym będących mieszkańcami gminy miejskiej Lubartów, około 9% pozostaje bez pracy. Jest to istotna wartość, która ma wpływ na szereg dziedzin życia, od kwestii rodzinnych po rozwój kapitału ludzkiego w środowisku lokalnym.

Wykres 2.5.3 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według wieku z końcem 2014 roku

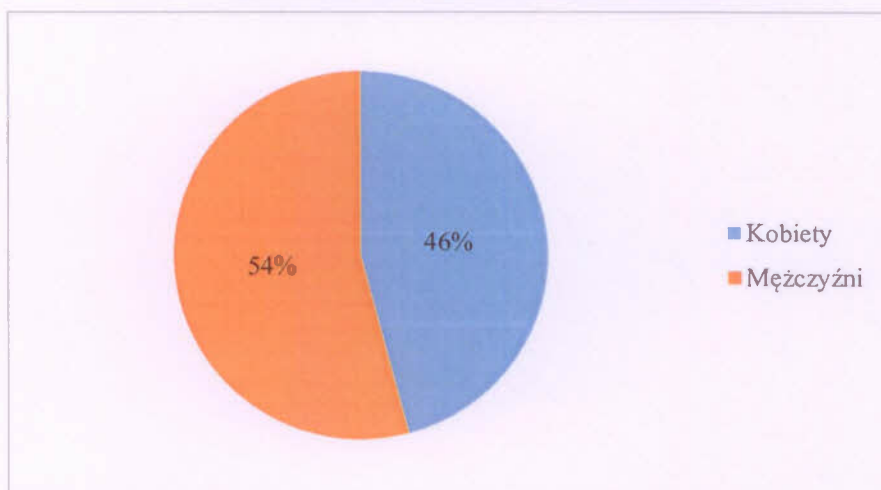
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Z końcem 2014 roku ludzie młodzi (do 25. roku życia), często nieposiadający wcześniejszych doświadczeń zawodowych stanowili, aż 12% ogólnej liczby bezrobotnych. Był to odsetek porównywalny z sytuacją w kraju. Niepokój budziła również grupa osób, które przekroczyły 50. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody, nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia.

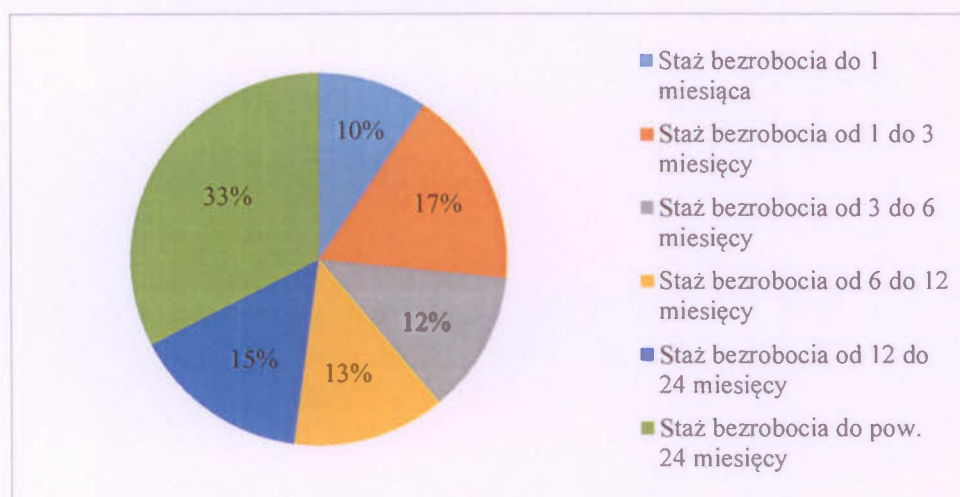
Wykres 2.5.4 Długotrwale bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według okresu sprawozdawczego (stan na koniec 2014 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2014 roku stanowili liczną grupę pozostających bez pracy w gminie miejskiej Lubartów, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku jest poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Wykres 2.5.5 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według stażu bezrobocia (stan na koniec 2014 roku)

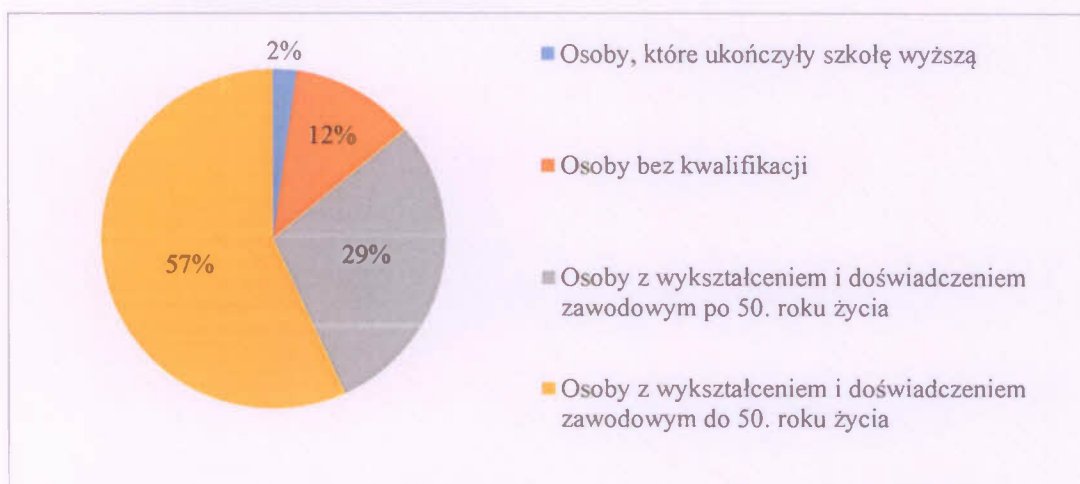

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

W 2014 roku, najliczniejsze grupy bezrobotnych w gminie miejskiej Lubartów stanowiły osoby bez stażu pracy oraz bez kwalifikacji.

Wykres 2.5.6 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według wykształcenia i kwalifikacji (stan na koniec 2014 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym – tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgwał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

Obok Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie, który pełni rolę wiodącą w rozwiązywaniu kwestii bezrobocia na terenie powiatu, ważną rolę pełni także Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie, który obok pracy socjalnej i świadczeń wypłacanych z tytułu bezrobocia realizował w latach 2012-2014 projekt systemowy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej, pn. „Od aktywizacji do rozwoju. Integracja społeczna i zawodowa klientów pomocy społecznej w Lubartowie”, który był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu było zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom z miasta Lubartowa, w tym osobom w wieku 15-30 lat, zagrożonym wykluczeniem społecznym, a także podniesienie kompetencji społeczno-zawodowych oraz integracja z rynkiem pracy uczestników projektu. Projekt w 2014 roku objął wsparciem 23 osoby (w tym 7 osób w wieku 15-30 lat).

Uczestnikami projektu byli mieszkańcy miasta Lubartowa, osoby bezrobotne lub nieaktywne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

zawodowo, zatrudnione, korzystające z pomocy społecznej, w wieku aktywności zawodowej, którym brakowało motywacji do podejmowania działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji zawodowej i społecznej. Wskazana grupa charakteryzowała się niskimi kwalifikacjami zawodowymi, niedostosowanymi do potrzeb lokalnego rynku pracy. W ramach projektu realizowano *Program Aktywności Lokalnej „Młodzi są przyszłością 2”* w którym grupa 7 osób w wieku 15-30 lat uczestniczyła w trzydniowym treningu motywacyjno-rozwojowym, którego celem było zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz podniesienie kompetencji społeczno-zawodowych.

Podczas całego okresu realizacji projektu systemowego, w latach 2008-2014 wsparciem objęto łącznie 146 osób, którym udzielono kompleksowej pomocy w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej. Oferowano szereg szkoleń dostosowanych do indywidualnych potrzeb beneficjentów, a także zapewniono wsparcie w formie doradztwa zawodowego i poradnictwa psychologicznego. Każdy z uczestników obejmowany był pomocą w formie pracy socjalnej ośrodka pomocy społecznej, a część kwalifikująca się do świadczeń finansowych, przez cały okres uczestnictwa w projekcie otrzymywała wsparcie w formie zasiłku celowego. Łącznie wydatkowano kwotę 1.506.202,73 zł, z czego wkład własny gminy wynosił 10,71%, tj. 161.636,63 zł.

2.6 Kwestia uzależnień i przemoc w rodzinie

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz doznających przemocy w rodzinach z problemem uzależnień jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

Tabela 2.6.1 Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych		W Polsce	W 100-tys. gminie	W 25-tys. gminie	W 10-tys. gminie
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Okolo 2% populacji	Okolo 800 tys.	Okolo 2.000 osób	Okolo 500 osób	Okolo 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Okolo 4% populacji	Okolo 1,5 mln	Okolo 4.000 osób	Okolo 1.000 osób	Okolo 400 osób

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Około 4% populacji	Około 1,5 mln	Około 4.000 osób	Około 1.000 osób	Około 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	Około 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem około 2 mln osób	Około 5.300 osób (dorośli i dzieci)	Około 1.330 osób (dorośli i dzieci)	Około 530 osób (dorośli i dzieci)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie szacunkowych danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Aby skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. W przypadku gminy miejskiej Lubartów działania te wyznaczane są w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, a ich inicjowanie należy do samorządu lokalnego.

Tabela 2.6.2 Dane liczbowe obrazujące działalność MKRPA

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba osób kierowanych na leczenie	31	43	53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MKRPA w Lubartowie.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w gminie miejskiej Lubartów odgrywa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która realizuje szeroką działalność profilaktyczną oraz prowadzi postępowanie wobec osób nadużywających alkoholu. Zadania te obejmują w szczególności:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą rodzinną, w których występują problemy alkoholowe;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów przeciwdziałania uzależnieniom.

W 2014 roku zespół MKRPA przeprowadził w sumie 38 rozmów z członkami rodzin osób uzależnionych.

Przemoc w rodzinie jest jedną z najcięższych form naruszenia praw człowieka. Ofiarami przemocy w rodzinie są przeważnie kobiety i dzieci. Coraz częściej jednak przemoc w rodzinie dotyczy także mężczyzn, osób starszych i niepełnosprawnych.

Ustawą z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wprowadzony został obowiązek tworzenia w każdej gminie zespołu interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Stanowi to zadanie własne gminy i jest częścią gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lubartowie został powołany Zarządzeniem Nr VI/116/11 Burmistrza Miasta Lubartów z dnia 23 sierpnia 2011 roku. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy:

- realizowanie działań określonych w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasto Lubartów na lata 2012-2017;
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu;
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie działań interwencyjnych w przypadku przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu jej powstrzymanie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie specjalistycznego poradnictwa oraz miejsc w ośrodkach wsparcia i interwencji kryzysowej.

W 2014 roku Zespół Interdyscyplinarny odbył 5 posiedzeń (2013 r. – 5; 2012 r. – 4). W ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” powołano 30 grup roboczych (2013 r. – 36; 2012 r. – 18), które przeprowadziły 401 spotkań (2013 r. – 280; 2012 r. – 115).

Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, na podstawie analizy danych problemu przemocy w rodzinie dotyczącej mieszkańców Lubartowa, dostrzega eskalację tego zjawiska, szczególnie w roku 2014, o czym świadczy liczba prowadzonych procedur

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

„Niebieskie Karty” (w 2012 r. - 19, 2013 r. 47; 2014 r. – 61 NK).

Tabela 2.6.3 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lubartowie w latach 2012 - 2014

Rodzaj działania	2012	2013	2014
Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”	19	47	61
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę Niebieskie Karty	18	36	30
Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację dzieci w związku z przemocą	0	1	1
Liczba wniosków skierowanych do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez Zespół w związku z przemocą	0	5	5
Liczba powołanych Grup Roboczych do procedury Niebieskie Karty	18	36	30
Liczba uczestników zajęć informacyjnych przeprowadzonych/zleconych przez Zespół	14	14	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

W celu zmniejszenia występowania zjawiska przemocy domowej Zespół Interdyscyplinarny współpracował z szeregiem instytucji podejmujących działania wobec jej ofiar i sprawców, w tym, m.in. z: Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sądem Rejonowym, Prokuraturą Rejonową, szkołami, niepublicznymi zakładami podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej itp.

2.7 Starość i niepełnosprawność

W rozumieniu Ustawy o pomocy społecznej, niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym, polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Według szacunków GUS, subpopulacja osób niepełnosprawnych prawnie pod koniec 2009 roku wynosiła prawie 4,2 mln Polaków, w tym blisko 184 tys. dzieci do lat 16 z aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności. Orzeczenie o niepełnosprawności posiadał zatem co 9-ty Polak, niezależnie od płci. Co trzeci niepełnosprawny prawnie, posiadał orzeczenie o umiarkowanym stopniu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

niepełnosprawności, a kolejne 30% osób – orzeczenie o znacznym i lekkim stopniu niepełnosprawności. Dzieci do 16. roku życia stanowiły 4,4% ogółu populacji osób niepełnosprawnych prawnie.

Niepełnosprawność jest jedną z głównych przyczyn udzielania pomocy przez MOPS w Lubartowie. W 2014 roku z tego powodu udzielono pomocy 266 osobom, natomiast z powodu długotrwałej choroby – 256 osobom. Obok świadczeń finansowych i pracy socjalnej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie wspiera osoby niepełnosprawne oraz mieszkańców w wieku senioralnym, także usługami opiekuńczymi.

Tabela 2.7.1 Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej, za które miasto ponosi odpłatność i objętych usługami w Lubartowie w latach 2012-2014

Rodzaj pomocy	2012	2013	2014
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	70	68	63
Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	16	19	17
Liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej	14	14	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Wsparcie w formie usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy osób innych, a jest jej pozbawiona. Usługi mogą być przyznane również osobie, która ma rodzinę, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W 2012 r. usługami opiekuńczymi objęto 62 osoby, w tym 51 samotnych; w 2013 r. – 63 (50 samotnych); w 2014 r. – 59 (49 samotnych).

Inną formą pomocy są specjalistyczne opiekuńcze, w tym usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Ich zakres obejmuje uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pielęgnację – jako wspieranie procesu leczenia, rehabilitację fizyczną i usprawnienie zaburzonych funkcji organizmu, pomoc mieszkaniową (w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat, drobnych remontach itp.), a także (w uzasadnionych sytuacjach) zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych oraz rewalidacyjno-wychowawczych. W 2012 r. specjalistycznymi usługami opiekuńczymi objęte były 24 osoby, w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 16 osób (9 samotnych); w 2013 r. – 24, w tym – 19 usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi (9 samotnych); w 2014 r. – 21, w tym – 17 usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi (9 samotnych).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Wobec tych osób, które wymagają całodobowej opieki stosuje się skierowanie do domu pomocy społecznej. Jest to rozwiązanie ostateczne, kiedy wszystkie metody pracy środowiskowej okazują się niewystarczające. Dobór placówki zależy od potrzeb osoby tam kierowanej. Ww. pomoc otrzymało w 2012 r. – 14, 2013 r. – 14, a 2014 r. – 19 osób.

Kwestia osób niepełnosprawnych, w sposób bezpośredni, wiąże się z seniorami, gdyż wraz z wiekiem wzrasta liczba osób, które mają ograniczoną sprawność. W działaniach dla tej grupy ważne są zarówno kwestie właściwej opieki – wystandaryzowane usługi opiekuńcze, jak i formy aktywizacji, tj. możliwość spotkań, aktywności ruchowej i kulturalnej, którą zapewniają placówki wsparcia dziennego.

Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Lubartowie wchodzący w strukturę organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie stanowi placówką o zasięgu lokalnym, a celem jego działania jest podtrzymywanie sprawności psychofizycznej osób w nim przebywających dla umożliwienia im jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym oraz lokalnym. Dzięki pomocy w tej formie, osoby starsze mogą zaspokoić potrzebę kontaktu i integracji społecznej bez zrywania więzi z rodziną i środowiskiem lokalnym. Placówka świadczy ww. osobom określone usługi, pomoc, porady oraz zapewnia rozrywkę. Z jej wsparcia w 2012 r. korzystały 72 osoby; w 2013 r. – 73; w 2014 r. – 66. Inne podmioty na terenie gminy miejskiej Lubartów wspierające seniorów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2.7.2 Inne niż MOPS podmioty wspierające seniorów na terenie gminy miejskiej Lubartów

Nazwa podmiotu	Zakres świadczonych usług
Klub Seniora i osoby niepełnosprawnej „AGE” przy Stowarzyszeniu Inicjatyw Lokalnych „SIL”	Uczestnikami Klubu są seniorzy i osoby z aktualnym orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności.
Klub Złotego Wieku	Klub organizuje spotkania integracyjne i okolicznościowe oraz wzajemne wsparcie dla seniorów 60+
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Lubartowie	Uniwersytet zrzesza seniorów, a w ramach zajęć: <ul style="list-style-type: none">- organizuje wykłady, odczyty, konferencje, seminaria, lektoraty języków obcych, koncerty, spotkania, imprezy turystyczne i krajoznawcze;- upowszechnia wiedzę o wzorcach zachowań sprzyjających utrzymaniu kondycji fizycznej i psychicznej;- prowadzi praktyczne zajęcia z zakresu kultury fizycznej i rekreacji itp.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Społeczny Zakład Opieki Hospicyjnej im. Ks. Prałata Andrzeja Tokarzewskiego	Hospicjum stacjonarne dysponuje 10 miejscami dla pacjentów z rozpoznaną chorobą nowotworową. Hospicjum domowe dysponuje 11 miejscami. Opieka sprawowana jest nad pacjentami z chorobą nowotworową w warunkach domowych.
---	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Informatora Senior – ROPS.

Wśród organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i związków które prowadzą aktywną działalność na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w gminie miejskiej Lubartów warto wskazać:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów, Inwalidów Oddział Rejonowy w Lubartowie, który zrzesza osoby starsze celem m.in. rozwiązywania problemów socjalno-bytowych, zapewnienia rehabilitacji społecznej, zdrowotnej oraz interpretacji prawa;
- Koło Miejskie Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, wspierające kombatantów i ich rodziny w zakresie spraw socjalnych i zdrowotnych, a także popularyzujące patriotyzm;
- Stowarzyszenie Opiekuńcze „Nadzieja”, oferujące m.in. pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Polski Czerwony Krzyż, świadczący usługi opiekuńcze w domu chorego w zakresie codziennej pielęgnacji i realizacji obowiązków domowych oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze.

2.8 Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy miejskiej Lubartów.

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych mierników ocenianych działań podejmowanych przez lubartowską policję oraz straż miejską. Szereg podejmowanych aktywności musi być oparty o współpracę wszystkich instytucji, organizacji i podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, a w szczególności samorządów terytorialnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych i wymiaru sprawiedliwości.

W 2014 roku oraz w latach poprzednich, policjanci Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie koncentrowali swoje działania na realizacji celów w zakresie zabezpieczenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, wynikających z zadań ustawowych policji, jak też nakreślonych przez kierownictwo policji oraz wynikających z bieżących potrzeb sygnalizowanych przez mieszkańców

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Lubartowa. Podobnie jak w latach poprzednich, głównym zadaniem było zmniejszenie dynamiki przestępstw o charakterze kryminalnym oraz zwiększenie ich wykrywalności. Szczególny nacisk kładziony był na zwalczanie przestępstw takich jak kradzieże z włamaniem, kradzieże mienia, przestępstwa rozbójnicze, bójki i pobicia oraz uszkodzenia rzeczy – czyli tych, które są najbardziej powszechne, a jednocześnie szczególnie uciążliwe dla społeczeństwa.

Uwaga policji została również skupiona na zjawisku przemocy w rodzinie. Policjanci wykonujący czynności w związku z tym zjawiskiem udzielali pomocy i porad ofiarom przestępstw oraz informowali instytucje powołane do ścigania i zwalczania przestępstw wymierzonych w rodzinę.

Tabela 2.8.1 Struktura przestępczości na terenie gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku w porównaniu do roku 2013

Rodzaj przestępstwa	2013	2014	Wzrost/spadek
Zabójstwa	1	1	0
Rozboje	6	4	-2
Bójki i pobicia	4	8	+4
Kradzieże z włamaniem	24	19	-5
Kradzieże	85	39	- 46
Zniszczenie mienia	39	15	-24
Przestępstwa dotyczące narkotyków	15	37	+ 22
Inne	523	512	- 11
Razem	697	635	- 62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie.

Jak wynika z przedstawionych danych, w ubiegłych latach nastąpił spadek ogółu stwierdzonych przestępstw z 697 przypadków zanotowanych w roku 2013 do 635 zarejestrowanych w roku następnym. Bardzo ważną płaszczyzną działań Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie jest stałe monitorowanie przestępczości przeciwko rodzinie. W 2014 roku stwierdzono 47 przestępstw tego typu, tj. o 4 przypadki więcej niż rok wcześniej. Ponad połowę tego typu przestępstw stanowi niealimentacja na rzecz dzieci, czyli przestępstwo, które bezpośrednio nie oddziałuje na fizyczne czy psychiczne poczucie bezpieczeństwa poszkodowanych.

Przestępstw, które mają bezpośredni wpływ na poszkodowanych i stwarzają dla nich realne zagrożenia jest mniej. Jest to głównie przemoc domowa przejawiająca się znęcaniem psychicznym i fizycznym nad członkami rodziny oraz w groźbach karalnych kierowanych pod ich adresem. Problem ten stanowi duże wyzwanie, ponieważ przestępstwa te dotyczą rodziny, a ofiarami są przede wszystkim kobiety i dzieci. Rola policji w tym zakresie to nie tylko reagowanie na zaistniałe zdarzenia, ale również edukacja ofiar w zakresie podniesienia świadomości dotyczącej prawnych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

aspektów tego problemu, udzielanie wsparcia prawnego oraz bieżąca współpraca na rzecz ofiar przestępstw i wymiana informacji z innymi instytucjami powołanymi do działalności na rzecz rodziny. Bardzo ważna jest właściwa i konsekwentna realizacja programu „Niebieska Karta”, dotyczącego procedury natychmiastowego podejmowania czynności wobec stwierdzenia przemocy.

W 2014 r. na terenie miasta Lubartów ujawniono ogółem 23 nieletnich sprawców czynów karalnych (w 2013 r. było to 25 przypadków), którzy popełnili 23 czyny karalne (odpowiednio w 2013 r. – 19), tj. 9 przestępstw (w 2013 r. – 10) i 14 wykroczeń (w 2013 r. – 9). Nieletni najczęściej popełniali czyny z takich kategorii jak: przestępstwa przeciwko mieniu (kradzieże, rozboje), przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (bójki i pobicia), przestępstwa narkotykowe oraz wykroczenia o charakterze chuligańskim i przeciwko mieniu. Dane te wskazują, że problem przestępczości wśród nieletnich jest bardzo istotny i w związku z tym policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Lubartowie nadal są ukierunkowani na dalsze rozpoznawanie i ujawnianie zagrożeń wśród nieletnich oraz zintensyfikowanie przedsięwzięć o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym.

Straż Miejska w Lubartowie od początku funkcjonowania, tj. od 23 lat, występuje jako umundurowana formacja samorządowa wypełniająca wszelkie zadania wynikające z Ustawy o strażach gminnych, jak również dbająca o wykonywanie postanowień Rady Miasta Lubartów w zakresie egzekwowania prawa miejscowego.

Tabela 2.8.2 Interwencje Straży Miejskiej w Lubartowie w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba interwencji	60	99	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Lubartowie.

Interwencje straży miejskiej dotyczyły spraw związanych z utrzymaniem porządku i czystości na terenie miasta, problemu z nieprzestrzeganiem przepisów przy trzymaniu zwierząt, występowania zwierząt bezpańskich (psów), tamowaniem ruchu drogowego przez nieprawidłowo zaparkowane pojazdy, usuwaniem śliskości z chodników i ciągów pieszych w okresie zimowym, zagrożenia z powodu złego stanu technicznego dróg, chodników itp. W zakresie działań profilaktycznych, propagujących zachowywanie się zgodnie z prawem, jak również zapobiegające popełnianiu przestępstw i wykroczeń przez młodzież szkół ponadpodstawowych, realizowany był program spotkań straży miejskiej z uczniami klas II Regionalnego Centrum Edukacji Zawodowej w Lubartowie. W cyklu prowadzonych wykładów poruszane były tematy dot. ryzykownego zachowania się młodzieży, bójek i pobić, uzależnienia od narkotyków, alkoholu oraz inne tematy interesujące młodzież.

2.9 Zasoby komunalne – kwestia bezdomności

Jak wynika z *Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Lubartów na lata 2013-2017* przyjętego Uchwałą XXIX/161/122 Rady Miasta Lubartowa z dnia 27 listopada 2012 roku, stan techniczny budynków mieszkalnych gminy miejskiej Lubartów jest bardzo zróżnicowany i zależy od daty powstania budynku, ich konstrukcji oraz wyposażenia w różnego typu instalacje.

Tabela 2.9.1 Zestawienie rewitalizacji zasobów komunalnych gminy miejskiej Lubartów w latach 2012- 2014

Wyszczególnienie		2012	2013	2014
Liczba mieszkań komunalnych		252	237	241
w tym wyposażonych	wodociąg	252	237	241
	kanalizację	252	237	241
	centralne ogrzewanie	243	228	232
Liczba mieszkań socjalnych		36	40	50
w tym wyposażonych	wodociąg	36	40	50
	kanalizację	36	40	50
	centralne ogrzewanie	36	39	49

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Wydziału Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta Lubartów.

Mieszkańcy gminy miejskiej Lubartów pozbawieni lokalu mieszkalnego i znajdujący się w trudnej sytuacji bytowej i finansowej mogą ubiegać się o przyznanie mieszkania socjalnego z zasobów miasta. Głównym kryterium, które należy spełnić ubiegając się o mieszkanie jest kryterium dochodowe (dochodem uprawniającym do lokalu socjalnego jest średni miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domowym uzyskany w okresie 6 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku, nieprzekraczający 75% najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 50% w gospodarstwie wieloosobowym, a w przypadku lokalu komunalnego jest to odpowiednio – 100 % i 75% najniższej emerytury). Po spełnieniu ww. kryteriów, o mieszkania z zasobu miasta ubiegała się w poszczególnych latach, następująca liczba rodzin:

- w 2010 roku – 69 rodzin, w tym: o lokale na czas nieoznaczony (komunalne) – 10 rodzin, o lokale socjalne – 59 rodzin;
- w 2011 roku – 57 rodzin, w tym: o mieszkania komunalne – 12 rodzin, o lokale socjalne – 45 rodzin;
- w 2012 roku – 67 rodzin, w tym: o mieszkania komunalne – 10 rodzin, o lokale socjalne – 57 rodzin.

Mimo podejmowanych działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom godnych warunków mieszkaniowych, gmina miejska Lubartów nie jest wolna od problemu bezdomności. W skali województwa lubelskiego analizując kwestie tego najbardziej dotkliwego problemu społecznego należy wziąć pod uwagę specyfikę zjawiska bezdomności, na którą składają się m.in. następujące czynniki i sytuacje życiowe:

- osoby bezdomne są bardzo mobilne, zmieniają miejsca pobytu, często nie posiadają stosownych dokumentów, które potwierdzają ich tożsamość;
- osoby bezdomne nie korzystają z instytucji wsparcia lub korzystają jedynie sporadycznie i w wybranych przez siebie formach (np. z jadłodajni);
- brak zintegrowanej bazy danych dotyczącej bezdomnych z województwa lubelskiego;
- bezdomni, nawet jeśli korzystają z instytucji wsparcia, nie są ewidencjonowani na podstawie dowodu tożsamości (dzieje się tak w przypadku jadłodajni czy noclegowni).

Warto zauważyć, że obszar całego powiatu lubartowskiego jest pozbawiony wyspecjalizowanej infrastruktury adresowanej do osób bezdomnych, stąd samorząd lokalny ponosi większą odpowiedzialność za ewentualne osoby, które mogą zostać pozbawione schronienia. W latach 2012-2014 bezdomność była przyczyną udzielania pomocy społecznej przez MOPS dla 18 rodzin.

2.10 Lokalne problemy z perspektywy liderów społecznych

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne sposoby ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy miejskiej Lubartów była ankieta wypełniona poprzez osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi reprezentujące wybrane instytucje, takie jak podmioty samorządowe, pozarządowe placówki oświatowe oraz przez pracowników socjalnych MOPS i radnych. Podczas zrealizowanych warsztatów wypełniono 64 kwestionariusze ankiet, które stały się podstawą do sporządzenia poniższej analizy. W ujęciu metodologicznym wykorzystano badanie liderów społecznych jako tych, których cechuje najwyższy poziom świadomości socjalnej przydatnej w tego typu badaniach. Jednocześnie fakt, że pochodzą oni z różnych środowisk (m.in. organizacji pozarządowych) gwarantował partycypacyjne podejście do realizowanej diagnozy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

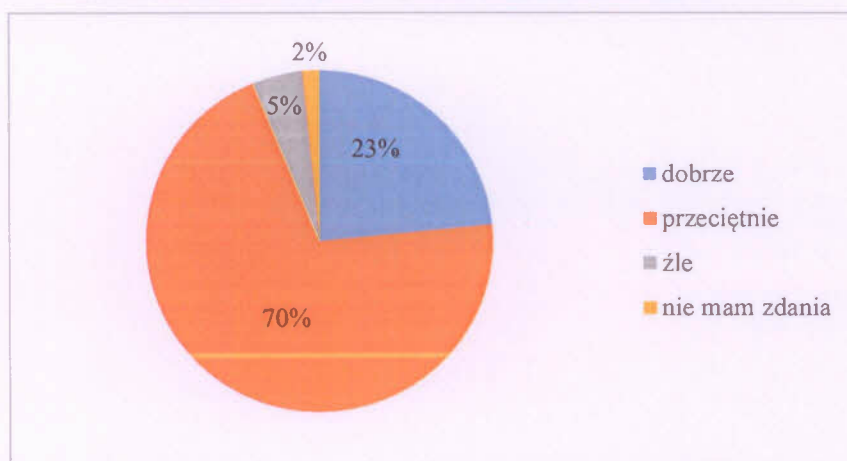
Tabela 2.10.1 Charakterystyka badanej grupy

Wiek		Wykształcenie		Płeć		Rodzaj aktywności	
Do 35 lat	6	Wyższe	54	Kobieta	47	Instytucja publiczna	47
Od 36 do 55 lat	45	Zawodowe	3	Mężczyzna	17	Organizacja pozarządowa	10
Powyżej 56 lat	13	Średnie	7			Społeczna funkcja publiczna	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W pierwszych pytaniach, respondentów poproszono o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe zestawienia.

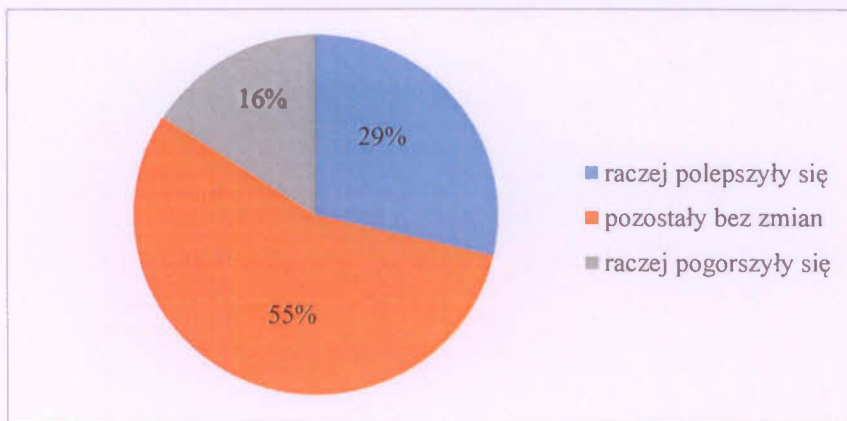
Wykres 2.10.1 Warunki życia w gminie miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na pytanie „Jak oceniają Państwo aktualnie warunki życia mieszkańców (osób i rodzin) w gminie miejskiej Lubartów?”, 70% osób pytanych udzieliło odpowiedzi, że są one przeciętne, 23% – dobre, 5% – złe, a 2% pytanych osób, nie miało na ten temat zdania.

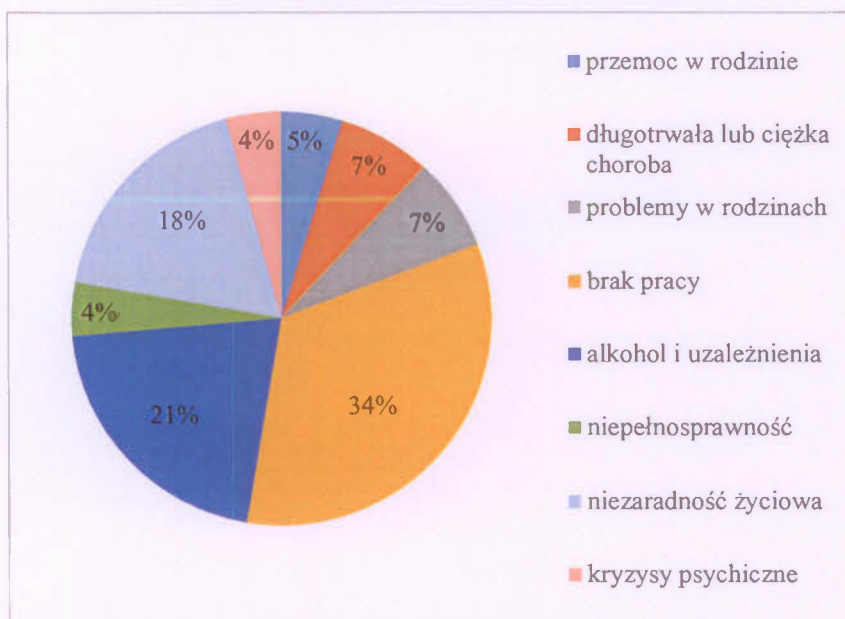
Wykres 2.10.2 Ocena warunków życia mieszkańców gminy miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych uznała, że warunki życia mieszkańców (osób i rodzin) w gminie miejskiej Lubartów w stosunku do poprzedniego roku pozostały bez zmian (55% badanych), 29% stwierdziło raczej poprawę, a 16% – raczej pogorszenie warunków.

Wykres 2.10.3 Ocena głównych przyczyn problemów społecznych mieszkańców gminy miejskiej Lubartów powodujących trudne warunki życia

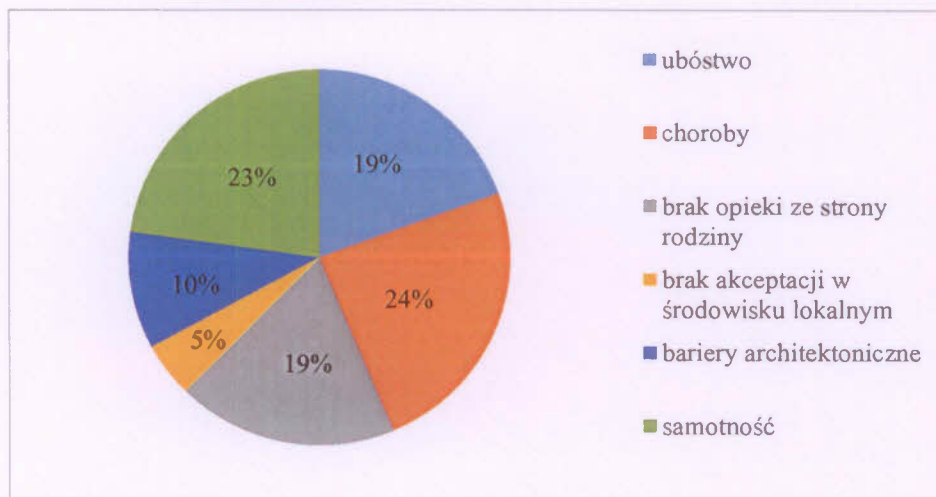
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców gminy miejskiej Lubartów powodujących trudne warunki życia, 34% ankietowanych za główny powód uznało brak pracy, 21% skłoniło się ku temu, że to alkohol i uzależnienia są główną determinantą problemów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

społecznych, natomiast 18% wskazało na niezaradność życiową. Po 7% respondentów uznało, że najczęstszą przyczyną problemów społecznych jest długotrwała lub ciężka choroba i problemy w rodzinach, 5% uważa, że jest to przemoc w rodzinie, a po 4% ankietowanych wskazało kryzysy psychiczne lub niepełnosprawność.

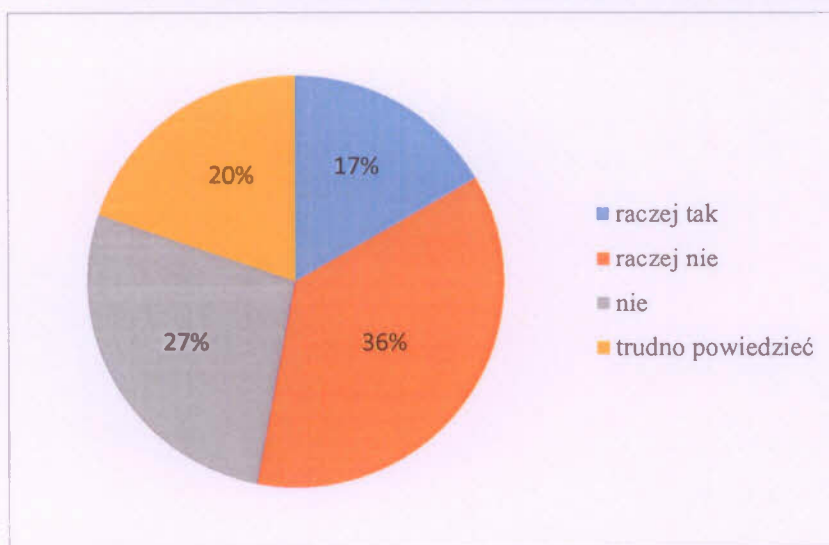
Wykres 2.10.4 Problemy społeczne dotykające osoby starsze i niepełnosprawne z terenu gminy miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowanie najwięcej ankietowanych uznało, że problemami najczęściej dotykającymi osoby starsze i niepełnosprawne są choroby – odpowiedziało tak 24% osób. W dalszej kolejności respondenci wskazywali na samotność (23%), brak opieki ze strony rodziny i ubóstwo (po 19%), bariery architektoniczne (10%) i brak akceptacji w środowisku lokalnym (5%).

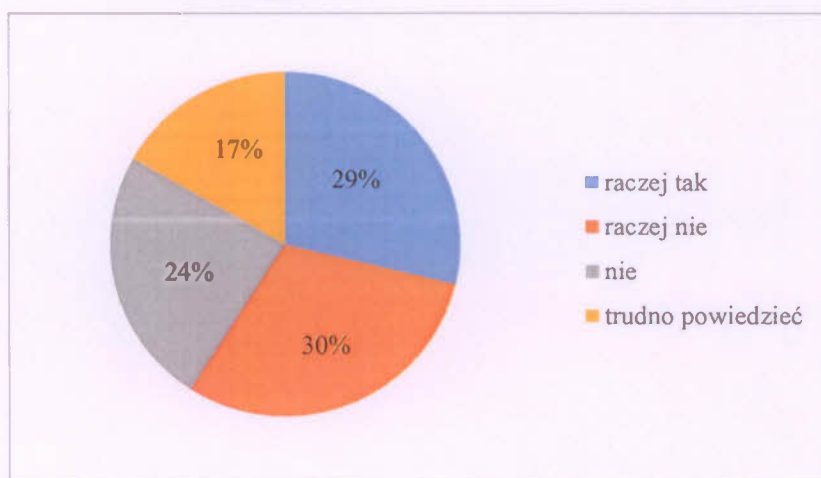
Wykres 2.10.5 Ocena oferty pomocy osobom starszym w środowisku lokalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na pytanie „Czy oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca?”, respondenci udzielili następujących odpowiedzi: raczej nie – 36% wskazań, trudno powiedzieć – 20%, nie – 27% odpowiedzi oraz raczej tak – 17%.

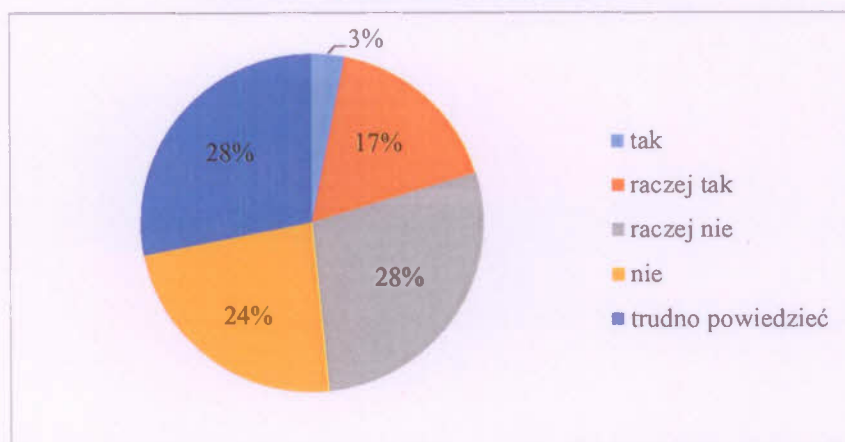
Wykres 2.10.6 Ocena oferty pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w środowisku lokalnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Aż 30% respondentów oceniło pomoc oferowaną osobom dotkniętym przemocą w rodzinie jako raczej niewystarczającą. 29% stwierdziło, że oferta pomocy jest raczej wystarczająca, a 24% pytanych, że nie jest wystarczająca. Pozostali ankietowani (17%) natomiast uznali, że trudno jest im się na ten temat wypowiedzieć.

Wykres 2.10.7 Ocena oferty pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) w gminie miejskiej Lubartów

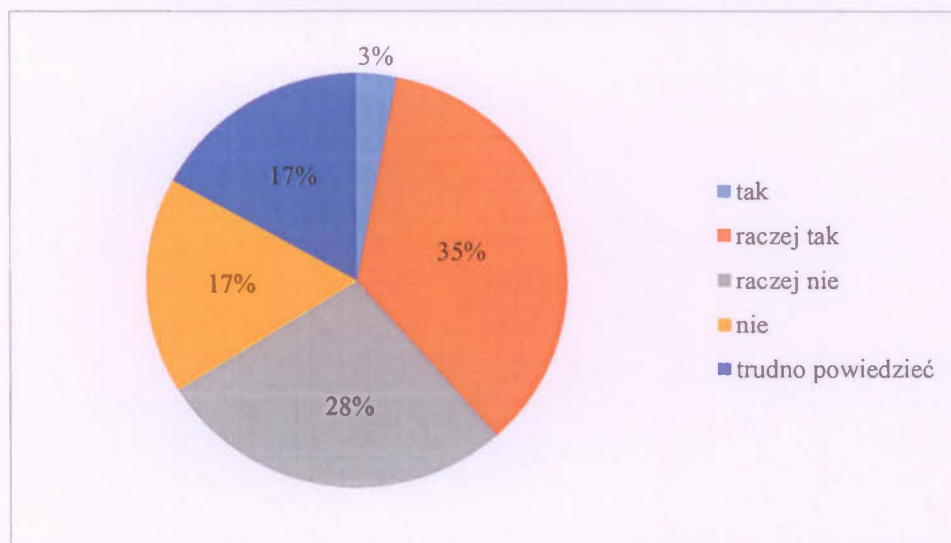

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Ankietowani zdecydowanie najczęściej razy wskazywali, że oferta pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) raczej nie jest wystarczająca. Jest to opinia 28% pytaných. Tyle samo osób stwierdziło że trudno im wypowiedzieć się na ten temat, natomiast 24% stanowczo utrzymuje, że oferta pomocy nie jest wystarczająca. W opinii 17% respondentów, oferta pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) jest raczej wystarczająca, a pozostałe 3% potwierdza, że jest w pełni wystarczająca.

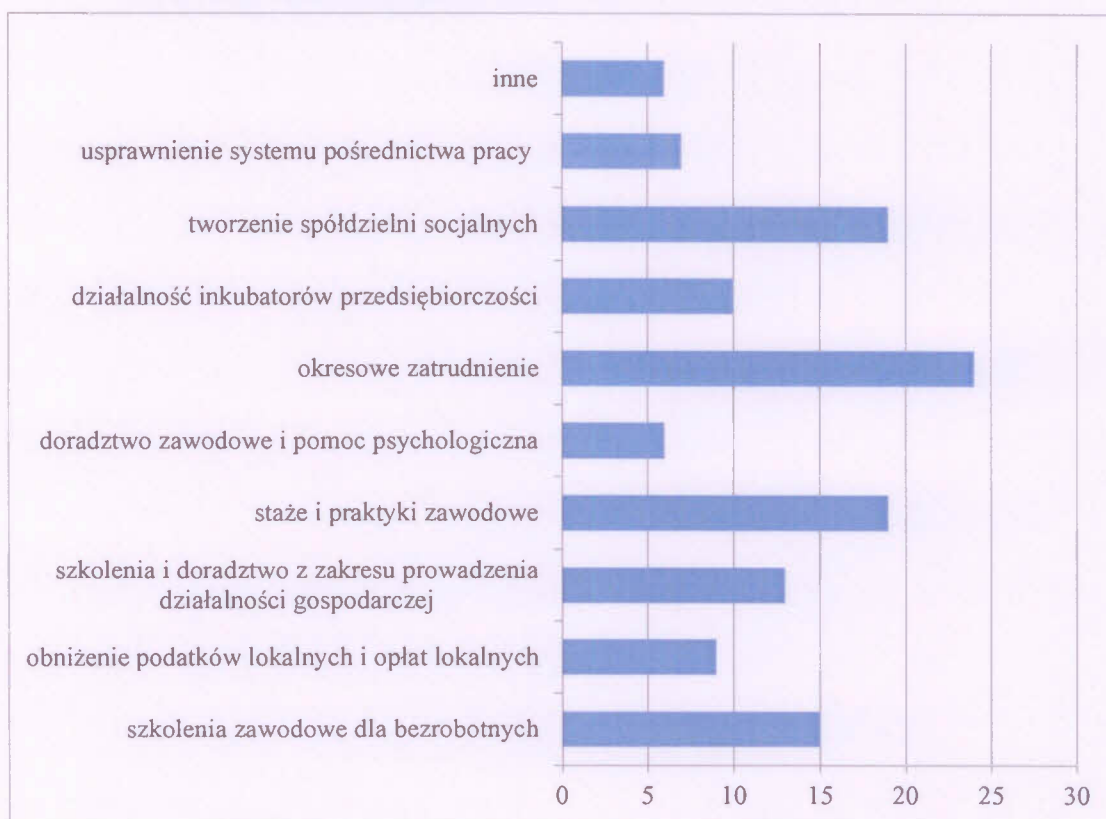
Wykres 2.10.8 Ocena oferty pomocy osobom uzależnionym (konsultacyjna, lecznicza) realizowana na terenie gminy miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na pytanie „Czy według Pani/Pana oferta pomocy osobom uzależnionym (konsultacyjna, lecznicza) realizowana w gminie miejskiej Lubartów jest wystarczająca?”, oceny respondentów na terenie gminy miejskiej Lubartów są następujące: 35% stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca, 3% myśli, iż jest ona w pełni realizowana w sposób dostateczny, 28% twierdzi, że podejmowane działania raczej nie są wystarczające, a 17% osób utrzymuje, iż na pewno nie są one dostatecznie realizowane i tyle samo wybrało opcję „trudno powiedzieć”.

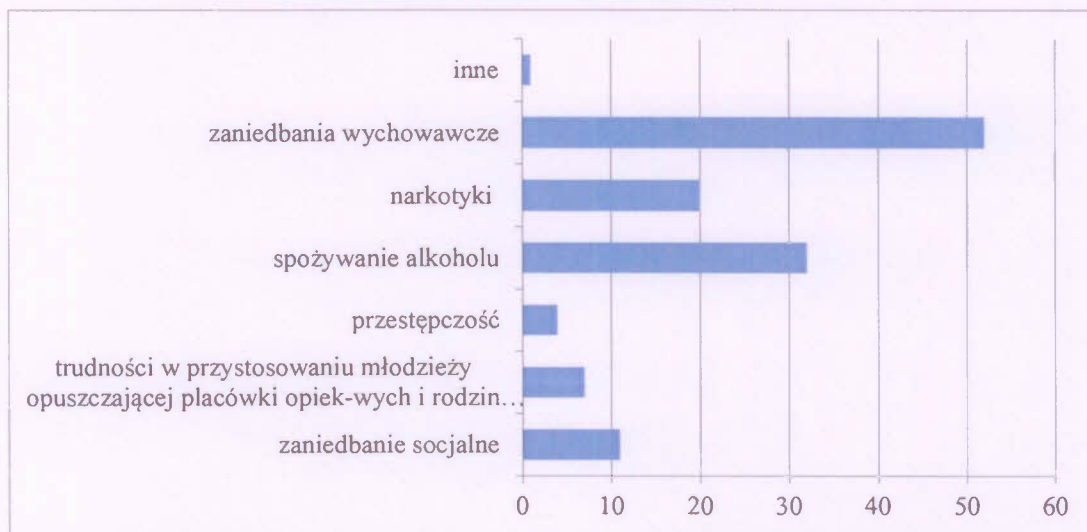
Wykres 2.10.9 Ocena działań podejmowanych na poziomie gminy miejskiej Lubartów, które przyczyniłyby się do spadku bezrobocia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość (19% respondentów) stanęła na stanowisku, że okresowe zatrudnienie to jedno z ważniejszych działań podejmowanych na poziomie gminy miejskiej Lubartów, które w najwyższym stopniu przyczyniłoby się do spadku bezrobocia i aktywizacji zawodowej. 15% opowiada się za stażami i praktykami zawodowymi oraz za tworzeniem spółdzielni socjalnych. 12% wskazało szkolenia zawodowe dla bezrobotnych, 10% – szkolenia i doradztwo z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej. Kolejne 8% popiera rozwój działalności inkubatorów przedsiębiorczości, 7% uważa, że należy obniżyć podatki i opłaty lokalne, a 5% ankietowanych jest za usprawnieniem systemu pośrednictwa pracy i innych rozwiązań. Na ostatnim miejscu, z wynikiem 4% wskazań, znalazło się doradztwo zawodowe i pomoc psychologiczna.

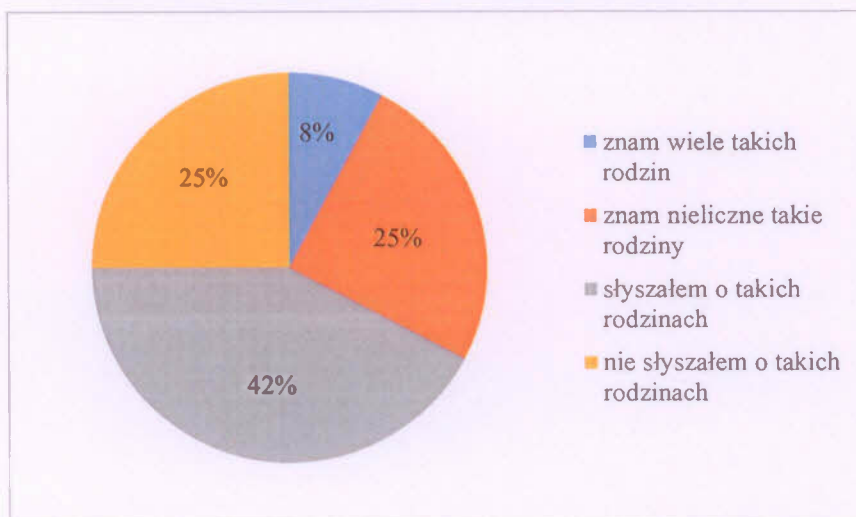
Wykres 2.10.10 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży i najczęściej dostrzegane w gminie miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na pytanie „Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej”, ankietowani w 41% wskazali zaniedbania wychowawcze. Na drugim miejscu znalazło się spożywanie alkoholu (25%), a na trzecim – narkotyki (16%). 9% wskazań stanowiły zaniedbania socjalne, a 5% ankietowanych jako najbardziej negatywne zjawisko uznało trudności w przystosowaniu się młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze. Najmniej wskazań uzyskała przestępczość (3%), 1% respondentów stwierdziło natomiast, że głównymi problemami są inne negatywne zjawiska.

Wykres 2.10.11 Ocena sytuacji rodzin – krzywdzenie dzieci

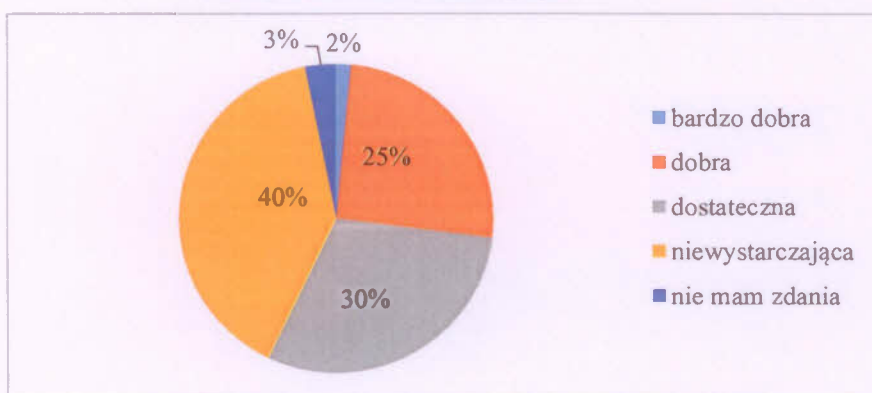

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Oceniając sytuację rodzin, w których dzieci są bite i krzywdzone (doznają krzywdy fizycznej i psychicznej), ankietowani w 42% uznali, że słyszeli o takich rodzinach, 25% zna nieliczne takie rodziny, a 8% zna wiele takich środowisk. 25% pytanych nie słyszało natomiast o takich przypadkach w gminie miejskiej Lubartów.

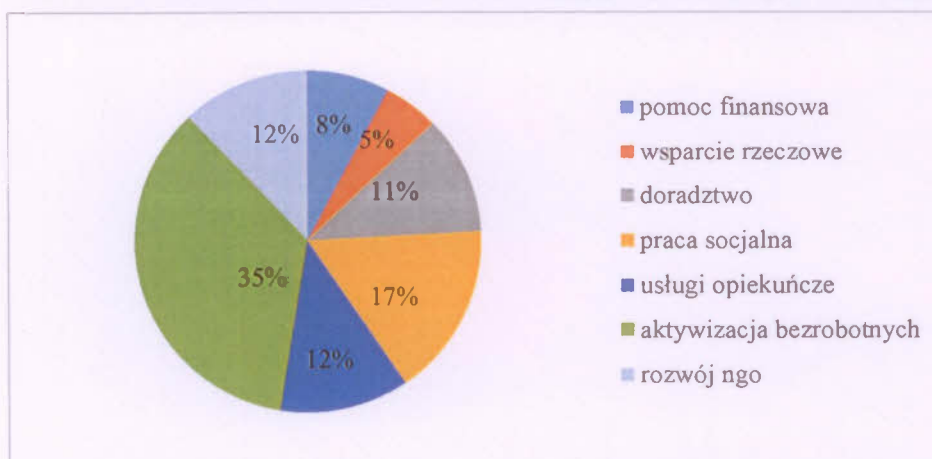
Wykres 2.10.12 Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie miejskiej Lubartów (różnorodność form, dostępność)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na pytanie „Jak Pani/Pan ocenia organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie miejskiej Lubartów (różnorodność form, dostępność)?”, 40% pytanych stwierdziło, że ocenia ją za niewystarczającą. 30% utrzymuje, że aspekt ten jest realizowany na dostatecznym poziomie, a 25% uważa, że na poziomie dobrym. Niewielki odsetek pytanych (2%) ocenił organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie miejskiej Lubartów za bardzo dobrą. 3% badanych nie miało natomiast zdania w tej kwestii.

Wykres 2.10.13 Ocena form wsparcia umożliwiających przezwycięzenie trudnej sytuacji życiowej

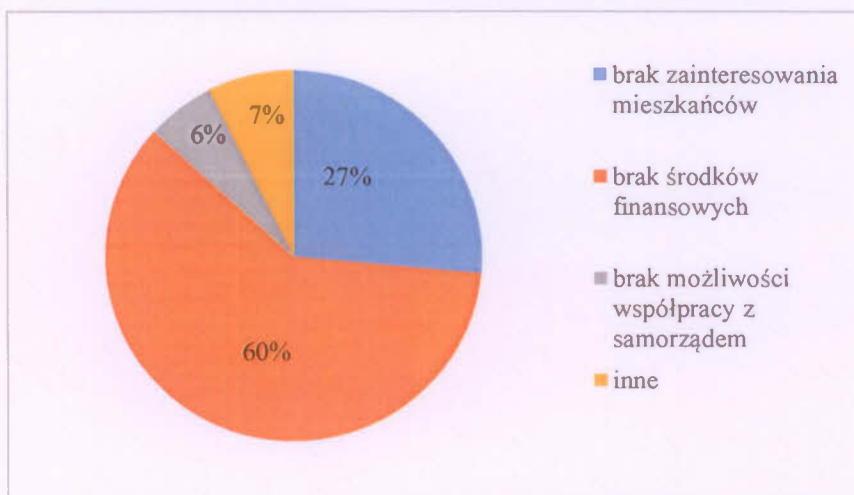

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

W kwestii form pomocy, które pozwalają na uporanie się z trudną sytuacją życiową, 35% ankietowanych opowiada się za aktywizacją bezrobotnych, 17% za pracą socjalną, a po 12% skłania się ku ofercie usług opiekuńczych i rozwojowi NGO. 11% pytanym uważa, że samorząd powinien rozwijać formy doradcze, 8% wybrało opcję pomocy finansowej, a 5% – wsparcie rzeczowe.

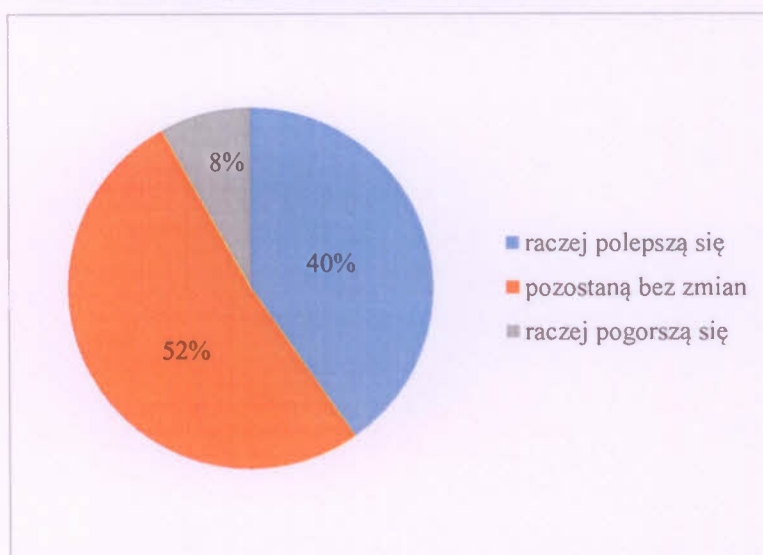
Wykres 2.10.14 Ocena barier w rozwoju organizacji pozarządowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Na pytanie „Jakie są bariery w rozwoju organizacji pozarządowych?”, ankietowani w 60% wskazali brak środków finansowych, 27% z nich uważa, iż barierę stanowi brak zainteresowania ze strony mieszkańców, 6% – brak możliwości współpracy z samorządem, natomiast 7% wskazało na inne czynniki.

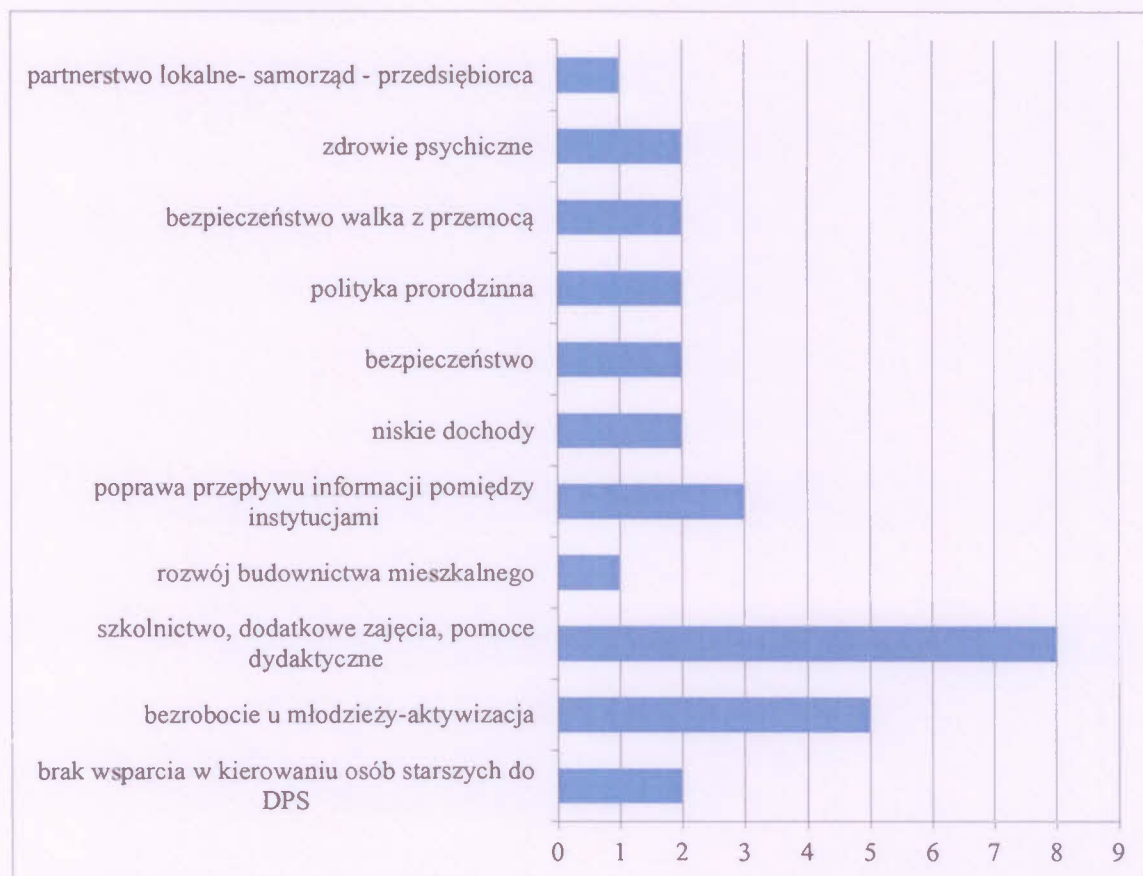
Wykres 2.10.15 Prognoza zmiany warunków życia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Aż 52% osób uczestniczących w badaniu stwierdziło, że w przeciągu następnych kilku lat warunki życia mieszkańców (osób i rodzin) w gminie miejskiej Lubartów pozostaną bez zmian. 40% pytanych ocenia, że się raczej ulegną one poprawie, natomiast 8% spodziewa się ich pogorszenia.

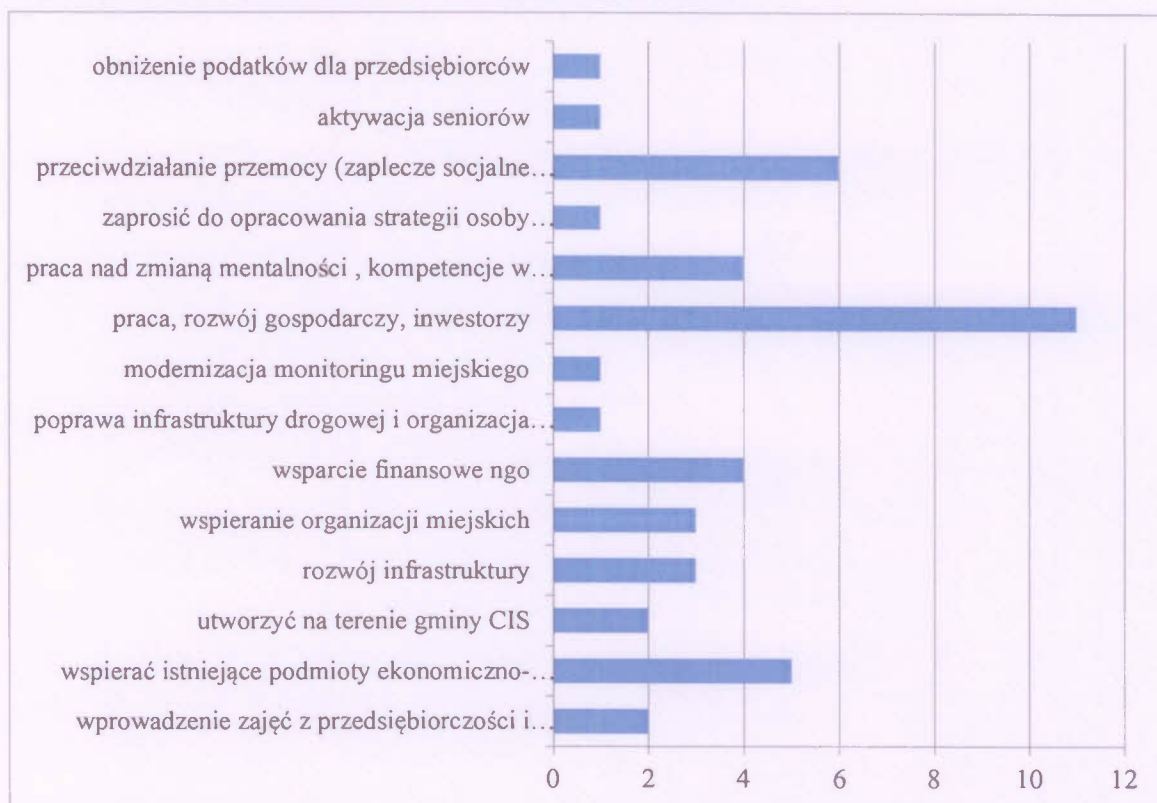
Wykres 2.10.16 Ocena obszarów problemowych, które wymagają rozwiązań w gminie miejskiej Lubartów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W tej części ankiety mieszkańcy gminy miejskiej Lubartów sami wskazywali inne obszary problemowe, które wymagają rozwiązań. 27% z nich zwróciło uwagę na szkolnictwo, dodatkowe zajęcia i wyposażenie gminy miejskiej Lubartów w pomoce dydaktyczne. 17% zaakcentowało aktywizację i walkę z bezrobociem wśród młodzieży, a 10% uważa, że należy poprawić przepływ informacji pomiędzy instytucjami. Po 6% ankietowanych twierdzi, że problem stanowi także brak wsparcia w kierowaniu osób starszych do DPS oraz niskie dochody mieszkańców. 7% wskazań otrzymały takie obszary jak polityka prorodzinna, bezpieczeństwo i walka z przemocą oraz zdrowie psychiczne. 3% odpowiedzi dotyczyło obszaru partnerstwa lokalnego na linii samorząd-przedsiębiorca i rozwoju budownictwa mieszkalnego.

Wykres 2.10.17 Sugerowane działania w najbliższej przyszłości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Działania, które w opinii ankietowanych powinien podjąć samorząd terytorialny, aby mieszkańcom żyło się lepiej to przede wszystkim działania na rzecz rozwoju gospodarczego gminy miejskiej Lubartów (24% wskazań), pozyskanie inwestorów oraz zwiększenie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy łącznie z zabezpieczeniem zaplecza socjalnego dla pokrzywdzonych (13% odpowiedzi). 11% pytanych uważa, że należy wspierać istniejące podmioty ekonomiczno-społeczne. 9% opowiada się za wspieraniem przez gminę NGO oraz za dokonywaniem ustawicznej pracy nad zmianą mentalności i zwiększeniem kompetencji administracji. 7% wskazań dotyczyło wspierania organizacji miejskich Lubartowa i rozwoju infrastruktury. Po 5% ankietowanych zwraca uwagę na wprowadzenie zajęć z przedsiębiorczości i doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum oraz na utworzenie na terenie gminy miejskiej Lubartów centrum integracji społecznej. Ankietowani w 2% opowiadają się za modernizacją monitoringu miejskiego, poprawą infrastruktury drogowej i organizacji ruchu, obniżeniem podatków dla przedsiębiorców, a w aspekcie społecznym 2% ankietowanych opowiada się za aktywacją działań na rzecz seniorów oraz nad opracowaniem strategii dla osób niepełnosprawnych z ich udziałem, wspólnie z rodzicami lub opiekunami.

3. ANALIZA STRATEGICZNA

Część ta zawiera ocenę wdrożenia poprzedniego dokumentu strategicznego, analizę SWOT, a także analizę TOWS. Na użytek niniejszej strategii sporządzona została analiza Pareto-Lorenza, ocena zasobów umożliwiających realizację strategii oraz prognoza problemów społecznych opierająca się o metodologię analizy PEST.

3.1 Ocena wdrożenia poprzedniego dokumentu strategicznego

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów została przyjęta Uchwałą Rady Miasta XXVIII/222/05 z dnia 11 kwietnia 2005 roku. Przejrzysty układ dokumentu składający się z części diagnostycznej i programowej pozwala na odniesienie się zarówno do diagnozy problemów społecznych, jak i możliwości ich rozwiązywania przez struktury samorządu terytorialnego, także po latach realizacji. Oceny dokumentu dokonano na podstawie specjalnie przygotowanego narzędzia diagnostycznego, które zostało zrealizowane podczas sesji warsztatowej 28 kwietnia 2015 roku. Została ona przeprowadzona zarówno przez uczestników warsztatów strategicznych, jak i przez bezpośredniego koordynatora Strategii.

3.1.1 Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i równych szans rozwoju jego mieszkańcom. Jej przesłanie to przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, które z różnych przyczyn są niesamodzielne oraz zminimalizowanie rozmiarów i skutków wszelkich zjawisk społecznie negatywnych. Ważnym zadaniem Strategii jest zaspokojenie potrzeb w zakresie rozwoju społecznego oraz uaktywnienie środowiska lokalnego. Wdrażanie Strategii powinno zintegrować społeczeństwo miasta i przyczynić się do efektywnego rozwiązywania problemów społecznych.

W ocenie uczestników warsztatów misja Strategii była realizowana zgodnie z założeniami. Realizację zadań ukierunkowano na zabezpieczenie bezpieczeństwa socjalnego w różnych aspektach, tym samym dążono do wyrównywania szans rozwoju dla lubartowian. Szczególnym wsparciem objęto mieszkańców, którzy nie byli w stanie samodzielnie funkcjonować (dotkniętych różnymi problemami społecznymi). Starano się zabezpieczyć wszystkie podstawowe potrzeby zagrożonych wykluczeniem, jak i osób wykluczonych. Istotne jest skupienie się na uaktywnianiu środowiska lokalnego w dalszym okresie programowania. Uczestnicy badania podkreślili, że wszystkie elementy misji powinny mieć zastosowanie w nowym okresie programowania.

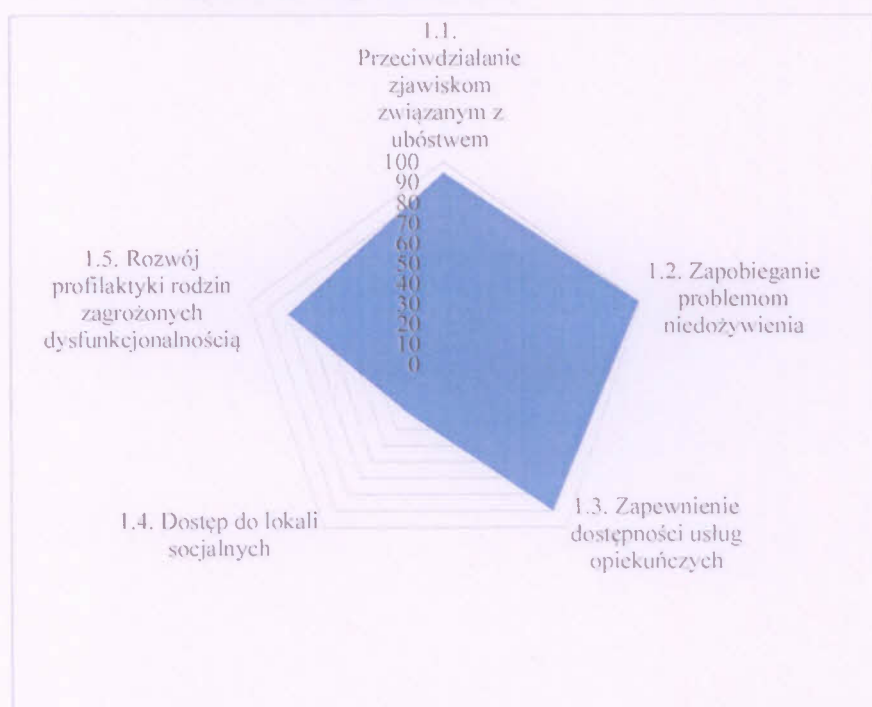
3.1.2 Cel generalny

Celem generalnym dokumentu była poprawa warunków i jakości życia mieszkańców miasta poprzez wzrost ich aktywności, integrację środowiska lokalnego oraz skuteczny system pomocy społecznej. W ocenie uczestników warsztatów, cel generalny „odpowiadał” w dużym stopniu na zmieniające się potrzeby i problemy społeczne. Realizując poszczególne zadania Strategii (w formie programów, projektów, akcji, kampanii itp.), ukierunkowano je na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, aktywując środowisko oraz dążąc do jego integracji. System pomocy społecznej zabezpieczał potrzeby społeczności lokalnej wymagającej wsparcia.

3.1.3 Cele strategiczne i operacyjne

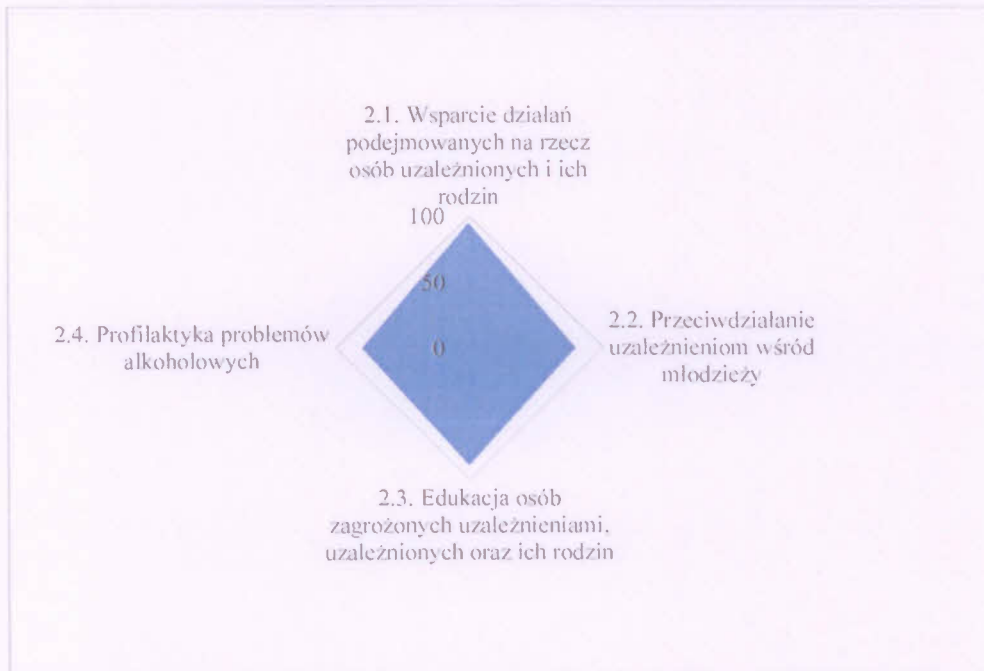
Dysponując skalą procentową w zakresie od 0 do 100 procent, uczestnicy spotkania oraz realizator Strategii dokonali oceny poziomu wdrożenia poszczególnych celów. Procenty odpowiadały subiektywnej ocenie realizatorów. Najniższa wartość (0%) odpowiada sytuacji, w której działanie nie było realizowane, nic o nim nie wiadomo i nie znane są jego skutków. Najwyższa wartość (100%) oznacza pełne wdrożenie realizacyjnego celu.

Wykres 3.1.1 Zapewnienie systemu bezpieczeństwa socjalnego oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu

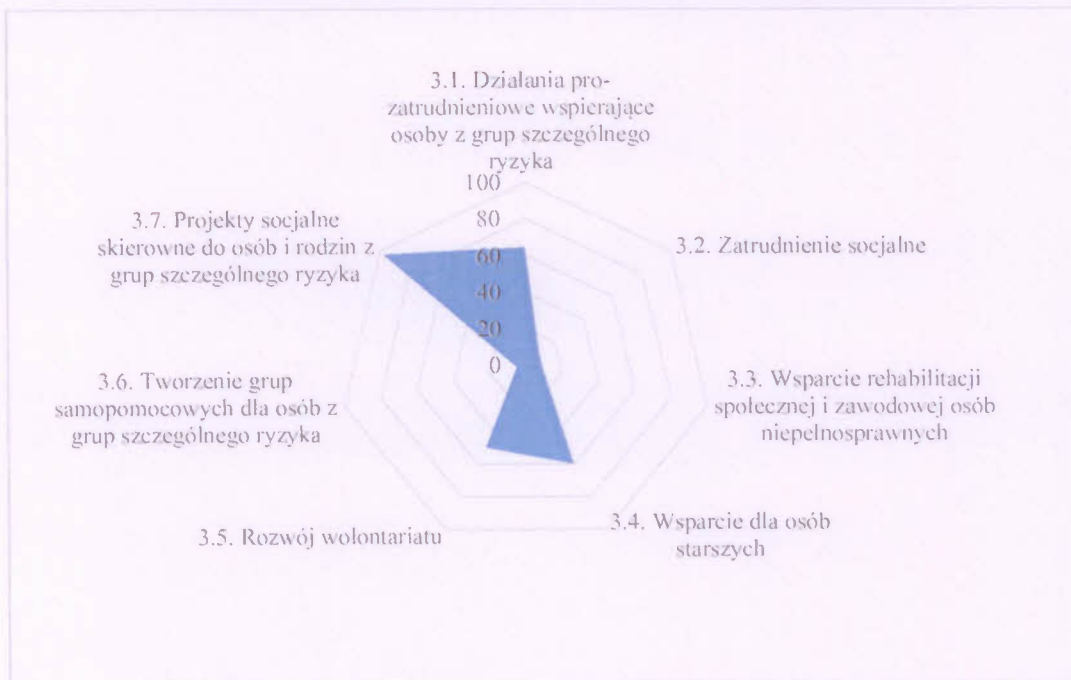
Źródło: Opracowanie własne za pomocą narzędzia OPWSL.2015.

Wykres 3.1.2 Wspieranie profilaktyki problemów alkoholowych i uzależnień

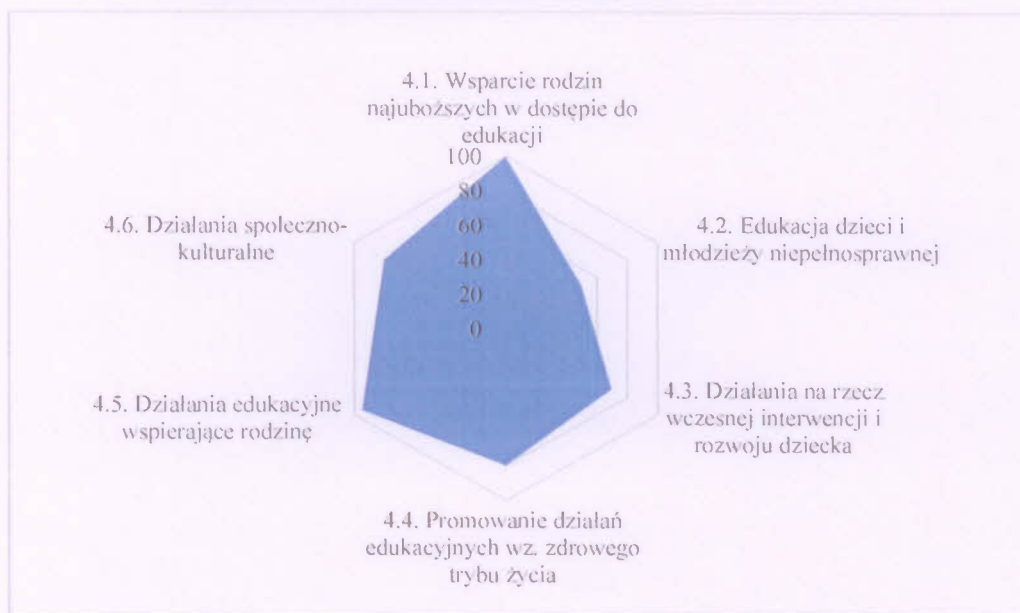
Źródło: Opracowanie własne za pomocą narzędzia OPWSL.2015.

Wykres 3.1.3 Aktywizacja i integracja osób oraz rodzin z grup szczególnego ryzyka

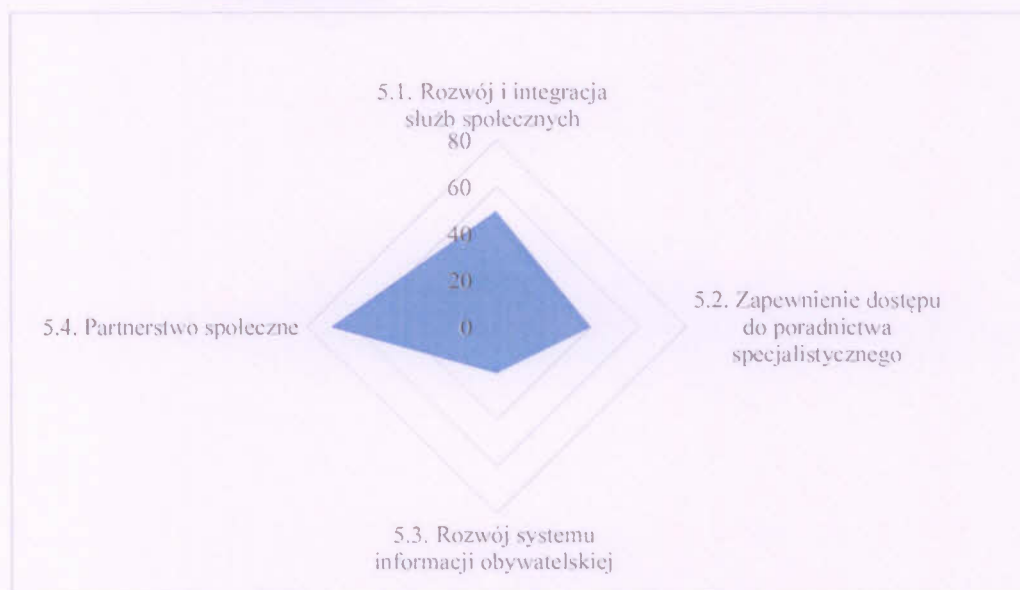
Źródło: Opracowanie własne za pomocą narzędzia OPWSL.2015.

Wykres 3.1.4 Zapewnienie równego dostępu do edukacji, kultury i sportu osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Źródło: Opracowanie własne za pomocą narzędzia OPWSL.2015.

Wykres 3.1.5 Rozwój służb społecznych oraz skuteczny system pomocy oparty na współpracy instytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne za pomocą narzędzia OPWSL.2015.

Analiza dokonana przez realizatora dokumentu strategicznego, jak i uczestników warsztatów, wskazała na trafność wskazanych w poprzednim dokumencie celów strategicznych oraz metod ich realizacji. Zróżnicowane poziomy realizacji poszczególnych celów na poziomie operacyjnym wynikały zarówno z zasobu posiadanych narzędzi, jak i ze stopnia natężenia poszczególnych problemów występujących w środowisku lokalnym. Szczególnie trudny do osiągnięcia w warunkach

lokalnych był poziom operacjonalizacji celu trzeciego związanego z sytuacją na rynku pracy, która była uzależniona od warunków społeczno-gospodarczych kraju.

3.2 Analiza SWOT / TOWS

Planowanie strategiczne posiada swoje specyficzne instrumenty z zakresu analizy strategicznej, które są wykorzystywane do konstrukcji diagnozy w strategii rozwiązywania problemów społecznych. Analiza SWOT jest postępowaniem badawczym spełniającym najważniejsze funkcje diagnostyczne, pozwalając na ocenę całości, ale jednocześnie wskazując słabe punkty systemu, które z czasem można przełożyć na konkretne rozwiązania. Zakres analizy jest odnoszony zarówno do czynników wewnętrznych, jak i szeroko rozumianej rzeczywistości zewnętrznej. W procesie tej analizy stosuje się zasadniczo dwa kryteria oceny czynników wpływających na rzeczywistość, tj. rodzaj skutku rzeczywistego lub potencjalnego oddziaływania danego czynnika na organizację oraz szeroko rozumianą lokalizację czynnika względem organizacji. Stosując złożone postępowanie dyskryminacyjne, uzyskuje się cztery grupy czynników, których pierwsze litery angielskich nazw składają się na nazwę metody, tzn. mocne (Strengths) i słabe strony organizacji (Weaknesses) oraz szanse (Opportunities) i zagrożenia w jej otoczeniu (Threats).

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o spotkania warsztatowe zorganizowane w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej 12 kwietnia 2014 roku. Zespoły uzgodniły kluczowe dla środowiska kwestie, które pogrupowano według kategorii właściwych dla analizy, oceniając odpowiedź lokalnego systemu polityki społecznej na występujące potrzeby społeczne. Analizując wewnętrzne uwarunkowania oceniano w szczególności:

- istniejącą infrastrukturę społeczną;
- jakość realizowanych usług;
- specjalizację kadr służb społecznych;
- kondycję organizacji pozarządowych;
- postawy beneficjentów systemu.

Poddając analizie uwarunkowania zewnętrzne oceniano w szczególności:

- ramy prawne funkcjonowania systemu polityki społecznej;
- finansowanie systemu;
- istniejące programy mające wpływ na samorząd lokalny;
- współpracę z innymi podmiotami w rozwiązywaniu kwestii społecznych;
- postawy społeczne wobec poszczególnych problemów;
- rolę środków masowego przekazu.

Analizę prowadzono w czterech obszarach które uznano za kluczowe dla lokalnej polityki społecznej, tj.:

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- obszar 1: rodzina, opieka nad dziećmi, młodzież;
- obszar 2: marginalizacja społeczna (bezrobocie, ubóstwo, bezdomność, uzależnienia);
- obszar 3: starość i niepełnosprawność;
- obszar 4: kapitał społeczny (organizacje pozarządowe, rozwój kadr społecznych).

W każdym obszarze wskazywano po pięć wymienionych wyżej czynników (pięć słabych i mocnych stron oraz pięć szans i zagrożeń). Wskazywane przez zespoły czynniki klasyfikowano uwzględniając zasięg oddziaływania poszczególnych elementów, ważąc je do wartości jeden. Im większa była siła oddziaływania danego czynnika, tym więcej punktów mu przyznawano.

Obszar: rodzina, opieka nad dziećmi, młodzież

Uwarunkowania wewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Mocne strony	Waga
1	Funkcjonujący system edukacji dla dzieci niepełnosprawnych na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej	0,1
2	Wykwalifikowana kadra kierownicza	0,3
3	Różnorodność i wielość organizacji pozarządowych działających na terenie miasta	0,2
4	Realizacja programów profilaktycznych	0,15
5	Działalność ośrodka kultury	0,25
	Razem	1,0

Lp.	Słabe strony	Waga
1	Ograniczone możliwości kontynuowania nauki dla dzieci niepełnosprawnych na poziomie szkoły ponadpodstawowej i deficyt szkolnictwa specjalnego	0,2
2	Bariery architektoniczne w dostępie do obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych	0,2
3	Niewystarczająca oferta miejsc pracy	0,3
4	Deficyty instytucjonalne: brak świetlicy socjoterapeutycznej i poradni rodzinnej	0,25
5	Ograniczony przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach	0,05
	Razem	1,0

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Uwarunkowania zewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Szanse	Waga
1	Tradycja, budowa tożsamości kulturowej i marki turystycznej	0,3
2	Środki zewnętrzne – finanse na projekty z UE	0,15
3	Bliskość ośrodka metropolitalnego – Lublin	0,1
4	Rozwijająca się polityka prozdrowotna oraz programy zewnętrzne: Karta Dużej Rodziny, Program Dożywiania	0,2
5	Zwiększająca się świadomość społeczna i obywatelska	0,25
	Razem	1,0

Lp.	Zagrożenia	Waga
1	Dysproporcja w podziale środków budżetowych – ściana wschodnia	0,15
2	Ubożenie rodzin powodowane m.in. niskimi zarobkami	0,35
3	Deficyt specjalistycznych kadr (pedagogów, psychologów) przy jednoczesnym wzroście liczby potrzebujących	0,1
4	Niska jakość stanowionego prawa w odniesieniu do kształtowania polityki społecznej	0,1
5	Stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie	0,25
	Razem	1,0

Obszar: marginalizacja społeczna (bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia)

Uwarunkowania wewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Mocne strony	Waga
1	Funkcjonujące organizacje pozarządowe	0,2
2	Profesjonalnie przygotowana kadra pomocowa	0,25
3	Bliskość dużego rynku pracy (Lublin)	0,2
4	Dobra współpraca instytucji w zakresie przeciwdziałania bezrobociu	0,2
5	Edukacja profilaktyczna w szkołach (uzależnienia)	0,15
	Razem	1,0

Lp.	Słabe strony	Waga
1	Niewystarczające zasoby finansowe rodzin	0,2
2	Ograniczona liczba miejsc pracy w mieście	0,2

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

3	Brak miejskiej placówki stacjonarnej leczenia odwykowego	0,2
4	Funkcjonująca wyuczona bezradność i uzależnienie od pomocy	0,15
5	Brak kontynuacji programów i projektów pomocowych	0,25
	Razem	1,0

Uwarunkowania zewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Szanse	Waga
1	Możliwość pozyskiwania środków finansowych z UE	0,2
2	Rozwój ekonomii społecznej	0,2
3	Wzrost świadomości decydentów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	0,15
4	Zniesienie embarga na rynku wschodnim – wzrost sprzedaży towarów i rozwój koniunktury na produkty rolne	0,2
5	Rozwój Mieleckiej Strefy Ekonomicznej	0,25
	Razem	1,0

Lp.	Zagrożenia	Waga
1	Brak skutecznej polityki rządowej w zakresie rozwoju lokali socjalnych	0,25
2	Niskie kryterium dochodowe w systemie pomocy społecznej	0,2
3	Niska skuteczność leczenia osób uzależnionych	0,2
4	Roszczeniowy stosunek niektórych grup społecznych wobec systemu wsparcia i brak skutecznej polityki państwa wobec wybranych grup etnicznych	0,15
5	Dysproporcje w dostępie do świadczeń zdrowotnych osób o niskim statusie materialnym (pomimo deklaratywnej równości w dostępie do świadczeń)	0,2
	Razem	1,0

Obszar: starość i niepełnosprawność

Uwarunkowania wewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Mocne strony	Waga
1	Sprawnie działający system wsparcia osób starszych w środowisku miejskim	0,3
2	Rozwinięta infrastruktura dla osób z niepełnosprawnościami	0,1
3	Wykwalifikowana kadra służb publicznych i podmiotów pozarządowych	0,25
4	Sprawnie działający system usług opiekuńczych	0,2

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

5	Korzystanie ze zlokalizowanych elementów infrastruktury socjalnej (dostępnych pod względem geograficznym)	0,15
	Razem	1,0

Lp.	Słabe strony	Waga
1	Ograniczony przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach	0,3
2	Brak stałego miejsca spotkań dla seniorów	0,1
3	Brak grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i starszych	0,25
4	Brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	0,25
5	Brak wolontariatu adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych	0,1
	Razem	1,0

Uwarunkowania zewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Szanse	Waga
1	Możliwość pozyskiwania środków finansowych rządowych (ASOS, WIGOR) i środków z UE	0,3
2	Rozwijający się wolontariat	0,15
3	Rozwijająca się współpraca międzysektorowa i międzyinstytucjonalna na rzecz osób starszych	0,2
4	Rozwój podmiotów ekonomii społecznej	0,2
5	Rozwój form aktywizacji i partycypacji osób starszych	0,15
	Razem	1,0

Lp.	Zagrożenia	Waga
1	Brak polityki krajowej sprzyjającej tworzeniu mieszkań chronionych	0,2
2	Niska jakość stanowiącego prawa w odniesieniu do osób starszych i niepełnosprawnych	0,2
3	Złożone i często zmieniające się procedury ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe	0,2
4	Niska liczba lekarzy geriatrów, oddziałów geriatrycznych i miejsc dla osób przewlekle chorych	0,2
5	Niski poziom świadczeń rentowych i emerytalnych dla osób starszych i niepełnosprawnych	0,2
	Razem	1,0

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Obszar: kapitał społeczny

Uwarunkowania wewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Mocne strony	Waga
1	Znaczna liczba aktywnych organizacji pozarządowych	0,3
2	Rozwijająca się ekonomia społeczna	0,2
3	Proobywatelskie zainteresowania mieszkańców miasta	0,1
4	Wykształcona i profesjonalnie działająca kadra jednostek pomocy społecznej	0,2
5	Następuje proces przekazywania zadań samorządowych organizacjom pozarządowym	0,2
	Razem	1,0

Lp.	Słabe strony	Waga
1	Zróżnicowana kondycja NGO (księgowość)	0,1
2	Ograniczone umiejętności niektórych organizacji w pozyskiwaniu środków finansowych	0,3
3	Deficyty w zapleczu organizacyjnym i społecznym	0,2
4	Słaba współpraca wzajemna pomiędzy NGO	0,25
5	Brak Centrum Integracji Społecznej	0,15
	Razem	1,0

Uwarunkowania zewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Szanse	Waga
1	Prawo promujące współpracę NGO z samorządem terytorialnym	0,2
2	Funkcjonowanie klauzul społecznych	0,2
3	Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój NGO	0,3
4	Powiązanie systemu grantowego z fakultatywnością realizacji zadań	0,2
5	Powiązanie informacyjne instytucji publicznych i NGO	0,1
	Razem	1,0

Lp.	Zagrożenia	Waga
1	Niski poziom współpracy pomimo istnienia deklaracji prawnych i programowych	0,3
2	Konieczność posiadania wkładu własnego na realizację projektów	0,2

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

3	Zbyt wysokie obciążenie pracowników socjalnych obowiązkami	0,2
4	Nazbyt rozbudowane procedury biurokratyczne	0,2
5	Ograniczone środki finansowe adresowane do organizacji rozpoczynających działalność społeczną	0,1
	Razem	1,0

Polityka społeczna – suma cech wybranych do analizy rangowanej

Uwarunkowania wewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Mocne strony	Waga
1	Funkcjonujący system edukacji dla dzieci niepełnosprawnych na poziomie przedszkola, szkoły podstawowej	0,1
2	Wykwalifikowana kadra służb społecznych	0,2
3	Różnorodność i wielość organizacji pozarządowych działających na terenie miasta	0,2
4	Przekazywanie zadań do realizacji podmiotom pozarządowym	0,2
5	Rozbudowana infrastruktura socjalna i społeczna	0,3
	Razem	1,0

Lp.	Słabe strony	Waga
1	Wysoki poziom bezrobocia i ubóstwa	0,3
2	Bariery architektoniczne w dostępie do obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych	0,1
3	Brak funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej	0,3
4	Deficyty instytucjonalne i społeczne: brak świetlicy socjoterapeutycznej i poradni rodzinnej, deficyt wolontariatu	0,2
5	Ograniczony przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach	0,1
	Razem	1,0

Uwarunkowania zewnętrzne lokalnej polityki społecznej

Lp.	Szanse	Waga
1	Tradycja, budowa tożsamości kulturowej i marki turystycznej – rozwój Mieleckiej Strefy Ekonomicznej	0,3
2	Środki zewnętrzne – finanse na projekty z UE	0,2
3	Bliskość ośrodka metropolitalnego – Lublin	0,2

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

4	Rozwijająca się polityka prozdrowotna oraz programy zewnętrzne: Karta Dużej Rodziny, Program Dożywienia	0,1
5	Rozwój ekonomii społecznej	0,2
	Razem	1,0

Lp.	Zagrożenia	Waga
1	Dysproporcja w podziale środków budżetowych – ściana wschodnia	0,1
2	Ubożenie rodzin powodowane m.in. niskimi zarobkami	0,4
3	Niska skuteczność leczenia odwykowego	0,1
4	Niska jakość stanowionego prawa w odniesieniu do kształtowania polityki społecznej oraz rozbudowane procedury biurokratyczne, np. w odniesieniu do podmiotów pozarządowych	0,1
5	Wyuczona bezradność części klientów pomocy społecznej	0,2
	Razem	1,0

W przeprowadzanej analizie SWOT dokonano odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy zidentyfikowane mocne strony pozwolą wykorzystać nadarzające się szanse?
2. Czy zidentyfikowane mocne strony pozwolą przezwyciężyć zagrożenia?
3. Czy zidentyfikowane słabe strony mogą nie pozwolić na wykorzystanie nadarzających się szans?
4. Czy zidentyfikowane słabe strony wzmocnią siłę oddziaływań zagrożeń?

W toku badań zastosowano również odwrócenie postawionych pytań, tak aby otrzymać zestaw wyjściowy do analizy TOWS. W tym przypadku dokonano refleksji:

1. Czy szanse spotęgują mocne strony?
2. Czy zagrożenia osłabiają mocne strony?
3. Czy szanse pozwolą przezwyciężyć słabe strony?
4. Czy zagrożenia spotęgują słabe strony?

Uzyskane wyniki zbiorcze analizy SWOT/TOWS wskazują, że przy zdefiniowanej konfiguracji czynników wewnętrznych i zewnętrznych oraz ustalonym systemie wag, najbardziej pożądanym wariantem będzie działanie oparte na wykorzystaniu mocnych stron i szans zidentyfikowanych w toku postępowania badawczego.

Tabela 3.2.1 Określenie wyboru strategii

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	Strategia aktywnej integracji Liczba interakcji – 62/2 Ważona liczba interakcji – 12	Strategia zachowawcza Liczba interakcji – 54/2 Ważona liczba interakcji – 11,2
Słabe strony	Strategia konkurencyjna przewyciężająca słabości poprzez szanse otoczenia Liczba interakcji – 40/2 Ważona liczba interakcji – 9,1	Strategia polityki pasywnej Liczba interakcji – 47/2 Ważona liczba interakcji – 11,8

Źródło: Opracowanie własne.

W wyniku analizy, najbardziej korzystną okazała się być strategia aktywnej integracji, która powinna opierać się na wzmocnieniu silnych stron przez szanse z otoczenia. W szczególny sposób należy docenić i właściwie wykorzystać położenie miasta, alokację środków unijnych, bliskość Mieleckiej Strefy Ekonomicznej oraz rozwijający się potencjał ekonomii społecznej. Wśród wykorzystywanych środków należy korzystać z instrumentów aktywnej integracji, takich jak projekty socjalne, kontrakty oraz wszelkie środki zmierzające do budowy spójnego środowiska lokalnego, dbając jednocześnie o proces inkluzji społecznej osób starszych, niepełnosprawnych, uzależnionych i ubogich.

3.3 Analiza metodą Pareto-Lorenza

Markiz Vilfredo Federico Damaso Pareto, ekonomista żyjący w XIX wieku stwierdził, że znaczna część bogactwa znajduje się w posiadaniu małej liczby ludności. Twierdzenie to poparł wynikami analiz dochodów ludności we Włoszech w 1897 roku. Okazało się, że 80% majątku jest w posiadaniu 20% mieszkańców. Podobną zależność Lorenz badał do zobrazowania nierównomiernego rozkładu bogactwa. W toku badań nad czynnikami determinującymi zależności w procesie analizy strategicznej, krzywe Pareto i Lorenza przedstawia się na jednym wykresie, na których krzywa Pareto prezentuje udziały poszczególnych grup, a krzywa Lorenza – skumulowane wartości. Metoda Pareto-Lorenza jest również nazywana analizą ABC lub zasadą 80/20. Analiza ABC jest metodą porządkowania i grupowania elementów analizowanych zbiorów ze względu na wybrane kryterium. Nazwa metody wynika z tego, że w jej toku wyłaniane są trzy podzbiory, oznaczone literami A, B, C. Podzbiór A ma największe znaczenie, a podzbiór C najmniejsze znaczenie z punktu widzenia przyjętego kryterium porządkowania.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Liczby 80 i 20 należy traktować umownie. Równie dobrze może to być inna proporcja (70/30). Słuszne w tej zasadzie jest to, że nie zdarza się sytuacja, w której 100% nakładów przynosiło 100% efektów. Kierując się tą zasadą należy wyszukiwać te czynności, które przynoszą największe efekty, pomijając inne, mniej wartościowe, optymalizując w ten sposób nasze działania.

Przy pomocy analizy Pareto-Lorenza można wykazać, że istnieje kilka głównych przyczyn, z powodu których przyznawane jest wsparcie społeczne, a tym samym to te kwestie są najbardziej istotne dla lokalnej polityki społecznej. Należy wszakże zauważyć, że analizując kwestię społeczną metodą Pareto-Lorenza, opieramy się jedynie na danych wygenerowanych przez system sprawozdawczy pomocy społecznej. W poniższym zestawieniu dla większej czytelności zaokrąglono dane procentowe do pełnych wartości.

Tabela 3.3.1 Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza

Kategoria	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie	% udziału w populacji	Skumulowana wartość % cechy	Istotność kategorii
Bezrobocie	374	962	26%	26%	A
Ubóstwo	376	842	23%	49%	
Długotrwała lub ciężka choroba	256	479	13%	62%	
Niepełnosprawność	266	450	12%	74%	B
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	135	527	14%	88%	
Alkoholizm	89	135	3%	91%	
Zdarzenie losowe	4	8	1%	92%	
Ochrona macierzyństwa	62	62	2%	94%	
Przemoc w rodzinie	61	205	4%	98%	C
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	11	11	1%	99%	
Bezdomność	18	18	1%	99%	
Narkomania	4	4	1%	100%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań oraz danych MOPS w Lubartowie.

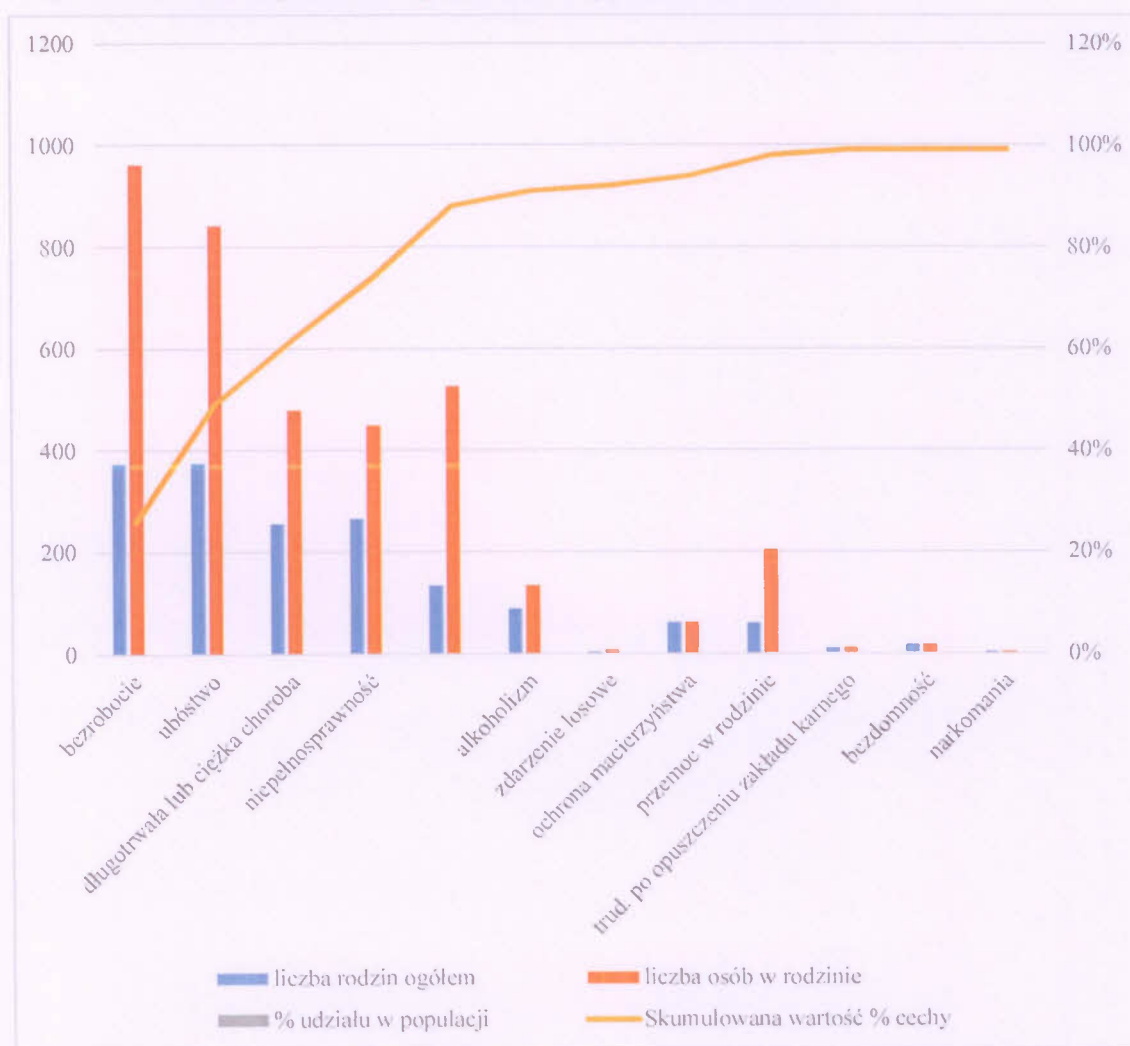
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Wyniki analizy metodą Pareto-Lorenza zaprezentowano na diagramie składającym się z dwóch zestawień:

- wykres słupkowy – histogram uszeregowany w porządku malejącym. Jest to wykres, którego każda kolumna ilustruje ile razy wystąpiło obserwowane zjawisko. W tym przypadku słupki na wykresie przedstawiają wartości z kolumny procentowego udziału w populacji z powyższej tabeli;
- wykres liniowy – reprezentuje skumulowany procentowy udział każdego obserwowanego zjawiska (odpowiada kolumnie „skumulowana wartość % cechy”).

Na poniższym wykresie wyraźnie widoczne jest, że pierwsze trzy kategorie są przyczyną ponad 60 procent udzielanej pomocy społecznej. W celu zwiększenia czytelności, na wykresie ukryto kategorie z wartościami zerowymi.

Wykres 3.3.1 Analiza problemów społecznych w ujęciu Pareto-Lorenza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań oraz danych MOPS w Lubartowie.

Najistotniejsze w powyższej analizie są zdecydowanie kwestie związane z bezrobociem i ubóstwem. Aspekty te jako kwestie generujące kolejne problemy społeczne powinny być zatem rozwiązywane w pierwszej kolejności.

3.4 Kapitał społeczny

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy miejskiej Lubartów lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

3.4.1 Kapitał placówek samorządowych

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy miejskiej Lubartów jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Podmiotem prowadzącym jednostki jest Urząd Miasta Lubartów. MOPS działa na podstawie obowiązujących przepisów prawa: Statutu zatwierdzonego Uchwałą Nr XVIII/161/04 Rady Miasta Lubartów z dnia 27 maja 2004 roku z późn. zm., Zarządzenia Nr VI/362/12 Burmistrza Miasta Lubartów z dnia 27 grudnia 2012 roku w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie, aktów prawnych wydanych przez Radę Miasta, Burmistrza Miasta i Kierownika Ośrodka. Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2014 r. realizowane są poprzez:

- Dział Pomocy Środowiskowej, do zadań którego należy m.in. przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w sprawie udzielenia pomocy społecznej klientom Ośrodka oraz na potrzeby innych instytucji i ośrodków pomocy społecznej, świadczenie pracy socjalnej, udzielanie porad specjalistycznych, w tym w ramach Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego, wspieranie rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz osób i rodzin doznających przemocy, podejmowanie działań na rzecz środowiska lokalnego, prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych;
- Dział Świadczeń i Usług, do zadań którego należy m.in. przygotowywanie i realizacja decyzji administracyjnych, w szczególności w sprawach pomocy społecznej, świadczeń opieki zdrowotnej, składek zdrowotnych i emerytalno-rentowych oraz świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym, koordynowanie realizacji usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych oraz windykacja wierzytelności;
- Dział Finansowo-Księgowy, do zadań którego należy m.in. prowadzenie rachunkowości Ośrodka, dokonywanie dyspozycji środkami pieniężnymi i wstępnej kontroli operacji gospodarczych oraz

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

finansowych z planem finansowym, prowadzenie spraw płacowych, a także wystawianie tytułów wykonawczych dot. wierzytelności;

- Dział Administracyjno-Kadrowy, do zadań którego należy m.in. prowadzenie spraw kadrowych, z zakresu ochrony danych osobowych, kontroli zarządczej, zamówień publicznych, spraw gospodarczych i obsługi systemów teleinformatycznych;
- Dzienny Dom Pomocy Społecznej, do zadań którego należy m.in. świadczenie usług opiekuńczych, higienicznych oraz usług w formie posiłków osobom starszym, samotnym i niepełnosprawnym.

Kadra zatrudniona w MOPS liczy 40 osób. Wykształcenie wyższe magisterskie posiada 28 os; licencjackie – 2; podyplomowe – 13; policealne – 4; zawodowe – 4; podstawowe – 2.

Do placówek, które włączają się w realizację zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych należy zaliczyć, także podmioty znajdujące się w poniższej tabeli.

Tabela 3.4.1 Zasoby instytucjonalne w 2014 roku

Lp.	Podmiot	Liczba miejsc i przeznaczenie	Liczba korzystających	Środki finansowe ²
1	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Lubartowie	Osoby uprawnione – 30 miejsc	66	236.578
2	Świetlica Środowiskowa dla Dzieci z Rodzin Dysfunkcyjnych przy MOPS w Lubartowie	Osoby uprawnione – 30 miejsc	35	98.873
3	Klub Integracji Społecznej „PO-MOC do KIS”	Osoby uprawnione	30	152.000
4	Świetlica profilaktyczno-wychowawcza wsparcia dziennego „PROMYK”	Dzieci z terenu gminy miejskiej	25	W ramach środków Stowarzyszenia „SIL”

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubartowie.

Do podmiotów podległych samorządowi miejskiemu, kształtujących lokalną politykę społeczną należą:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Lubartowski Ośrodek Kultury;

² Dane podano w złotych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- Miejska Biblioteka Publiczna;
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji;
- szkoły i przedszkola z terenu miasta.

Pomioty realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej, podległe innym szczeblom administracji to:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Komenda Powiatowa Policji;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych, Rodzinnych i Nieletnich;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

3.4.2 Organizacje pozarządowe

Współpraca gminy miejskiej Lubartów z organizacjami pozarządowymi dotyczy realizacji zadań publicznych określonych w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w zakresie odpowiadającym zadaniom gminy miejskiej Lubartów i ma charakter współpracy finansowej i niefinansowej. Finansowe formy współpracy w roku 2014 obejmowały :

- zlecenie realizacji zadań publicznych poprzez powierzanie (finansowanie) oraz wspieranie (dofinansowanie) wykonania zadania i udzielanie dotacji na ten cel;
- zlecenie realizacji zadań z pominięciem otwartego konkursu ofert na warunkach określonych w art. 19a ustawy.

W roku 2014 gmina miejska Lubartów Miasto Lubartów ogłosiła 4 otwarte konkursy ofert obejmujące zadania o charakterze pożytku publicznego.

Tabela 3.4.2 Formy współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej

Forma współpracy	2012	2013	2014
Zlecenia w trybie działalności pożytku publicznego			
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	347.857	433.204	452.662
Zlecenia w trybie zamówień publicznych			
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych (w złotych)	130.211	0	0
Wybrane usługi pomocy z zakresu pomocy społecznej zlecone organizacjom (usługi opiekuńcze)	276.711	226.692	226.692
Wybrane usługi pomocy z zakresu pomocy społecznej zlecone organizacjom (specjalistyczne usługi opiekuńcze)	276.711	226.692	227.531

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miasto Lubartów - 2014 rok.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Samorząd gminy miejskiej Lubartów dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej organizacji oraz doradztwa i konsultacji.

Tabela 3.4.3 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku
(obszar pomocy społecznej)

Lp.	Nazwa	Kategorie klienta / nazwa realizowanego zadania	Charakter działalności w 2014 roku
1.	Lubartowskie Stowarzyszenie Hospicjum Św. Anny	Promocja i ochrona zdrowia – prowadzenie hospicjum dla chorych	<ul style="list-style-type: none">• 211 pacjentów objętych opieką stacjonarną, w tym 24 osoby z Lubartowa;• 142 pacjentów objętych opieką domową, w tym 36 osoby z Lubartowa;• 353 rodzin objętych pomocą psychologiczną, w tym 60 osób z Lubartowa;• 18 wolontariuszy
2.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „NADZIEJA”	Działania umożliwiające dostęp do pomocy terapeutycznej, konsultacyjnej, porad prawnych i obywatelskich dla osób uzależnionych od alkoholu, narkomanii, jednostek współuzależnionych, a także innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none">• ilość godzin terapii – 96; 8 osób uczestniczących w terapii cyklicznie; ilość wolontariuszy – 1;• także ok. 1040 uczestników w ramach 4 zadań (piknik – 500 osób, rocznica – 280, Mikołajki – 50 dzieci + 120 rodziców, organizacja czasu wolnego dla dzieci – 60 dzieci + 30 rodziców); ilość wolontariuszy – 9
3.	Stowarzyszenie Ochotnicza Straż Pożarna	Przygotowanie i organizacja zajęć mających na celu absorbowanie czasu wolnego w okresie	40 uczestników

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

		wakacyjnym dla młodzieży z orkiestry OSP w Lubartowie; organizacja aktywnego, zdrowego i atrakcyjnego sposobu spędzania wolnego czasu połączonego z zajęciami profilaktyczno-edukacyjnymi poruszającymi temat zagrożeń związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	
4.	Stowarzyszenie ALWERNIA Franciszkańskie Dzieło Promocji Młodzieży i Rodziny	Działania umożliwiające dostęp do pomocy terapeutycznej, konsultacyjnej, porad prawnych i obywatelskich dla osób uzależnionych od alkoholu, narkomanii, jednostek współuzależnionych, a także innych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; „Znać Siebie – bardziej być: program socjoterapeutyczny”	Około 90 osób (terapia-spotkania cykliczne)
5.	Klub Aktywnych „ART-FIT”	Działania w zakresie promowania zdrowego stylu życia poprzez organizację różnych form spędzania wolnego czasu i organizację imprez w obszarze kultury i sztuki, edukacji, kultury fizycznej i sportu, krajoznawstwa i turystyki – bez zażywania używek; „Aktywni maszerują – promocja zdrowego stylu życia”	<ul style="list-style-type: none"> • w każdym marszu i spotkaniu brało udział 30 osób; • 10 wolontariuszy; • zakupiono nagrody (14 pucharów, 14 sztuk odzieży sportowej); <p>- 30 plakatów i 50 ulotek</p>
6.	Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „SIL”	Prowadzenie świetlic środowiskowych zapewniających zdrowe i bezpieczne spędzanie wolnego czasu przez dzieci ze środowisk patologicznych.	<ul style="list-style-type: none"> • 15 dzieci w wieku 6-14/15 lat, z czego 11 osób było mieszkańcami gminy miejskiej Lubartów; • 8 wolontariuszy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

7.	Stowarzyszenie Opiekuńcze „Nadzieja” i Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Lubartowie	Świadczenie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, na rzecz mieszkańców Miasta Lubartowa, realizowane w miejscu ich zamieszkania	80 osób
----	--	---	---------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z realizacji Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

3.5 Podsumowanie diagnozy i prognoza zmian społecznych

Prognozowanie zmian w obszarze lokalnej polityki społecznej jest związane z nauką zwaną futurologią. Futurologia jest określana jako socjologia przyszłości, która w przeciwieństwie do socjologii klasycznej nie bada społeczeństw z perspektywy statycznej, ale dynamicznej.

Najważniejszą i najpopularniejszą, aczkolwiek bardzo prostą metodą „badania przyszłości” jest analiza współczesnych i przeszłych zjawisk na podstawie obserwacji społeczeństwa i wyodrębnienie najważniejszych z nich, tzw. trendów, przeznaczonych do badania i penetracji.

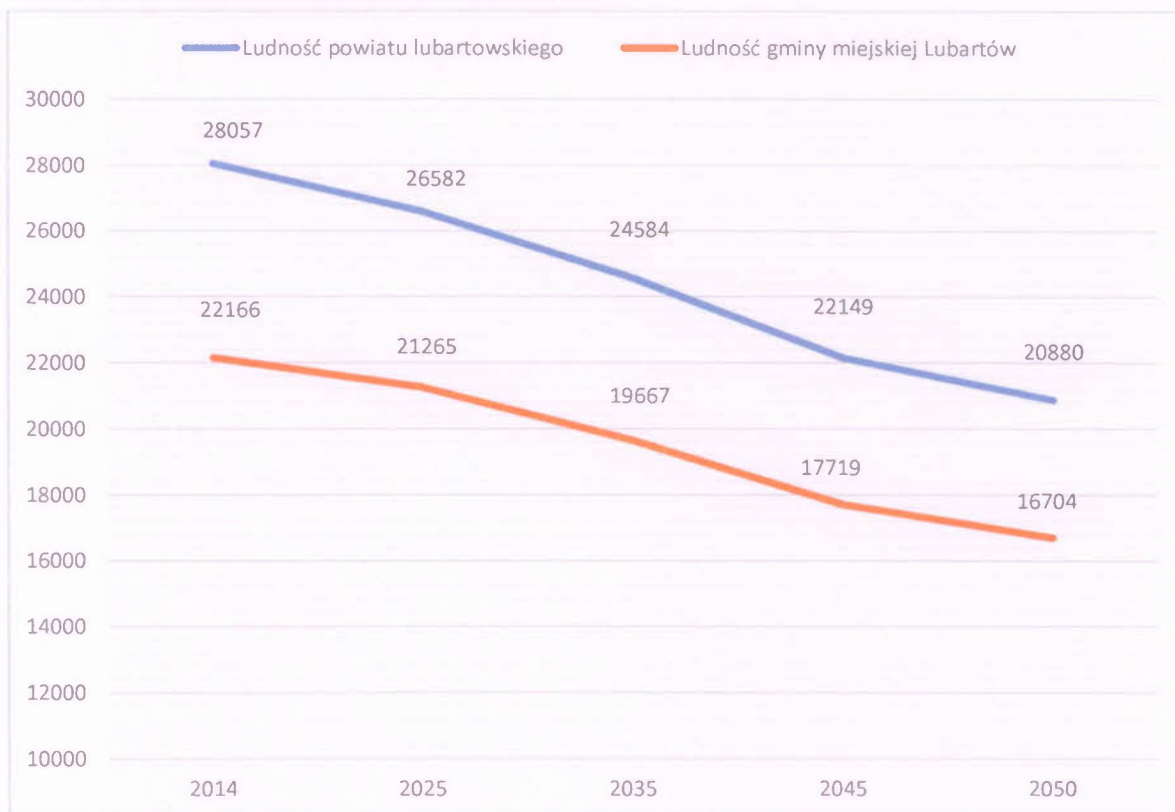
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania są dysfunkcje występujące w rodzinach. Rodzinę należy wzmocnić, tak aby w skuteczniejszy sposób mogła opierać się pojawiającym kryzysom. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym – grupom, których liczebność zwiększa się na terenie gminy miejskiej Lubartów i zarazem szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Równie ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu prowadzącemu do ubóstwa i stwarzającemu zagrożenie bezdomnością. Istotnym zagadnieniem jest także zapobieganie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności. W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd gminny powinien prowadzić i rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i nie wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Demografia

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 mln w 2010 roku do co najmniej 9,6 mln w roku 2035, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

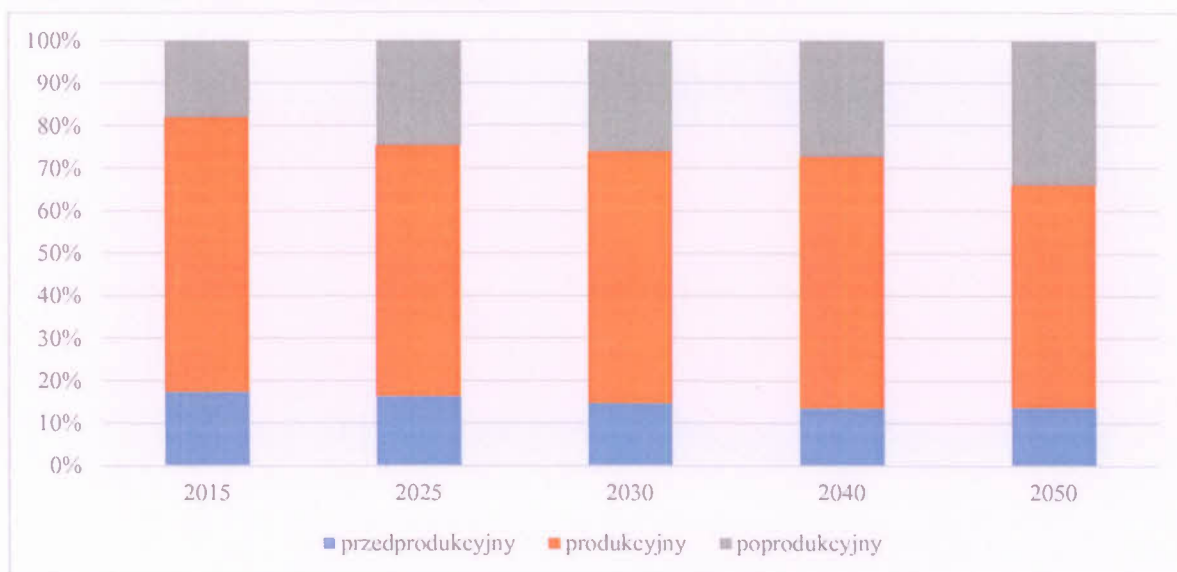
Wykres 3.5.1 Prognoza demograficzna do 2050 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Prognoza dla powiatów i miast na prawach powiatu do 2050 roku sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny wskazuje systematyczny spadek liczby mieszkańców miasta Lubartów do poziomu szesnastu i pół tysiąca mieszkańców, co będzie rozłożone w czasie i będzie zachodzić równoległe z ubytkiem mieszkańców całego powiatu. Zgodnie z prognozami ludności na wskazanym terenie przewiduje się wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 3.5.2 Rozkład wieku głównych grup ludności do 2050 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Mimo umiarkowanie korzystnej obecnej sytuacji demograficznej, prognozy demograficzne wskazują na systematyczny przyrost mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że przy malejącej liczbie ludności będzie wzrastała liczba osób w wieku senioralnym i w 2050 roku, przy około 16,5 tysiąca ogólnej liczby mieszkańców, ponad 5,5 tys. osób będzie w wieku senioralnym. Należy się zatem liczyć ze wzrostem problemów dotyczących tej grupy wiekowej, które obejmują m.in. samotność, choroby, niepełnosprawność, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne, które pogłębia obecnie brak przystosowanego systemu ochrony zdrowia, brak geriatrów, dostatecznej ilości i odpowiednich rodzajów sprzętu ortopedycznego oraz rehabilitacyjnego, a także miejsc opieki długoterminowej.

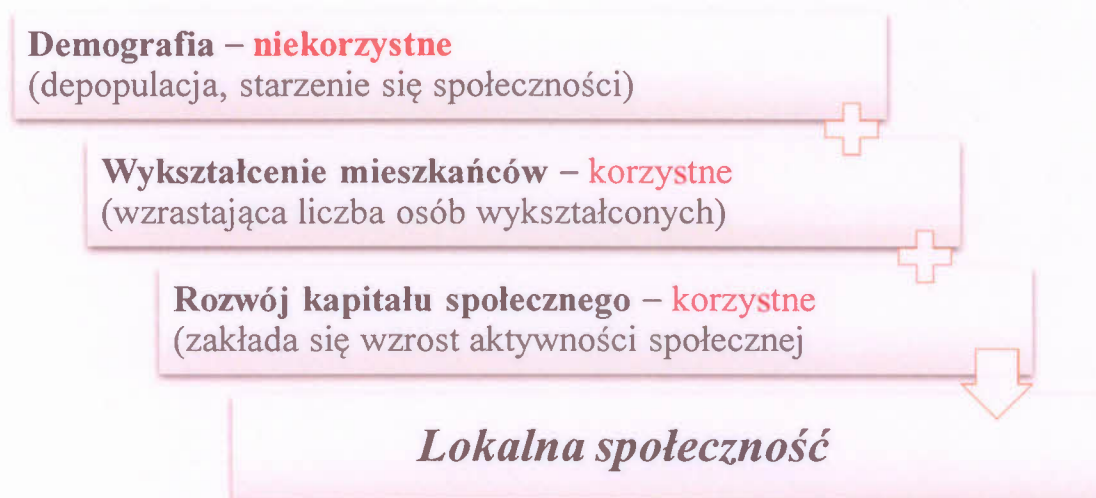
Wykształcenie mieszkańców

Jednym z ważniejszych czynników określających rozwój społeczeństwa jest stały wzrost poziomu wykształcenia. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne ludności obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia. Obserwowane trendy dążenia dużych grup ludności do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwalają sądzić, że dane dotyczące wykształcenia z roku na rok będą ulegały znaczącej poprawie. Dotyczy to jednak głównie osób z wykształceniem średnim, które uzyskują wykształcenie wyższe. Opisane tendencje dotyczące kształcenia dorosłych, nie dotyczą niestety osób starszych z wykształceniem podstawowym.

Rozwój kapitału społecznego, jako determinanta dalszych działań

Potencjał społeczny środowiska lokalnego będzie jednym z najważniejszych elementów kształtujących przestrzeń polityki społecznej. Aktywność obywateli, koncentrującą się m.in. na działaniach organizacji pozarządowych należy wspierać poprzez rozmaite instrumenty, które będą miały wpływ na rozwój osobowy organizacji i ich szersze włączenie w nurt życia publicznego. W procesie tym, w ciągu najbliższych lat bardzo ważne jest nowe określenie roli organizacji pozarządowych oraz systematyczne inwestycje w budowę kapitału społecznego, w szczególności poprzez edukację osób dorosłych.

Rysunek 3.5.1 Prognoza zmian społecznych, które w najbliższych latach będą wpływały na lokalne środowisko

Źródło: Opracowanie własne.

Powyższe czynniki w największym stopniu będą determinowały kształtowanie sytuacji społecznej i będą miały wpływ na występowanie oraz skalę problemów społecznych wskazanych poniżej.

Niepelnosprawność

W związku z tym, że zgodnie z prognozami liczby ludności na wskazanym terenie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie się zwiększała, można założyć, że nastąpi także wzrost liczby osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawni są i pozostaną grupą silnie zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych (84%) utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków, a sytuacja ta w najbliższych latach nie ulegnie

szczególным zmianom. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia, co stanowi kolejne wyzwania dla lokalnej polityki społecznej.

Uzależnienia

Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie psychicznych problemów odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jednym z dominujących środków używanych w celu pokonania codziennych przeciwności i kłopotów. Niebagatelne znaczenie mają w tej kwestii problemy materialne, które są wywołane głównie brakiem zatrudnienia. W konsekwencji wzrostu bezrobocia, można oczekiwać wzrostu liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych używek.

Należy założyć, że w perspektywie najbliższych lat, kwestia ta nadal pozostanie poważnym wyzwaniem dla kształtowania lokalnej polityki społecznej, stąd konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, szczególnie skierowane do dzieci i młodzieży, jak i przypadki interwencyjne wobec osób nadużywających alkoholu. W odniesieniu do dzieci i młodzieży szczególnie cenne będą inicjatywy dotyczące zagospodarowania ich wolnego czasu oraz rozwój profesjonalnej pomocy pedagogicznej i psychologicznej, która może być realizowana także w środowisku lokalnym w oparciu o świetlice środowiskowe. Nieustannie należy także monitorować dostępność i poziom spożycia alkoholu, szczególnie w przypadku młodzieży.

Bezrobocie

Zważywszy na sytuację społeczno-gospodarczą, należy zauważyć, że skala ubóstwa i bezrobocia może w ciągu najbliższych lat wzrastać, stąd konieczne są działania uprzedzające tę sytuację – oczywiście w tych przypadkach, w których jest to możliwe – m.in. poprzez projekty zawierające naukę gospodarowania zasobami finansowymi. Nawet jeżeli poziom bezrobocia w najbliższych latach zacznie spadać, nadal pozostanie szereg osób nieprzystosowanych do pozostawania w zatrudnieniu. Dla tej grupy trzeba będzie zaplanować specjalne działania, korzystając z rozwiązań, jakie stwarza ekonomia społeczna, która może się okazać jedną ze strategicznych okazji do zmiany sytuacji społecznej.

Ubóstwo

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. W związku z tym, że w kolejnych latach zakłada się wzrost poziomu bezrobocia, należy również zakładać spadek dochodów własnych gospodarstw domowych, a tym samym – spadek ich zamożności i wzrost ubóstwa. Z ubóstwem wiąże

się trudność utrzymania lokali mieszkalnych, w związku z czym samorząd lokalny powinien mieć na uwadze konieczność zabezpieczenia w swoim budżecie środków na lokale socjalne.

Przemoc w rodzinie

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie, zaraz po braku umiejętności panowania nad gniewem i złością, zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z tym, że w kolejnych latach problem uzależnienia alkoholowego prawdopodobnie będzie się pogłębiał, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych należy zakładać, że nasili się również zjawisko przemocy w rodzinie.

Wydaje się, że o ile jej poziom nie będzie wzrastał, o tyle wraz ze wzrostem świadomości społecznej, coraz więcej przypadków tego problemu będzie ujawnianych, stąd instytucje samorządu lokalnego muszą wykazać aktywność w przychodzeniu z pomocą zarówno ofiarom przemocy, jak i poprzez stosowne programy psychologiczne – sprawcom przemocy. Cenny będzie także rozwój kampanii informacyjnych adresowanych zarówno do ogółu społeczeństwa, jak i wybranych grup zawodowych celem zwiększania ich profesjonalizmu.

Przestępczość

Prognozowany wzrost poziomu bezrobocia oraz wzrost uzależnień mogą być powodem do zwiększania się liczby przestępstw. Bezrobocie może przyczynić się głównie do wzrostu liczby przestępstw w zakresie włamań i drobnych kradzieży. Z kolei uzależnienia od środków odurzających (tj. alkohol, narkotyki) mogą być główną przyczyną bójek i rozbojów.

Tabela 3.5.1 Prognoza problemów społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian w stosunku do stanu obecnego
Niepełnosprawność	Wzrost
Uzależnienia	Wzrost / Stagnacja
Bezrobocie	Wzrost / Stagnacja
Ubóstwo	Wzrost / Stagnacja
Przestępczość	Wzrost
Przemoc w rodzinie	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne.

Należy pamiętać, że wskazane w zestawieniu trendy mają charakter prognostyczny i mogą w poszczególnych latach ulegać istotnym zmianom zależnym od sytuacji społeczno-gospodarczej województwa i kraju

4. CZĘŚĆ PROJEKCYJNA

Niniejsza część zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy miejskiej Lubartów na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej zostały również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań.

4.1 Misja, cele strategiczne i operacyjne

Konstrukcja misji, celów strategicznych i działań została wypracowana podczas warsztatów programowych przeprowadzonych 9 czerwca 2015 roku, opartych na Metodzie Aktywnego Planowania Strategii (MAPS). Istotą MAPS jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania programu rozwoju istnieje, ale poszczególne jej elementy są nieskoordynowane oraz nieuporządkowane, a ponadto rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i umysłach lokalnych ekspertów. We wszystkich etapach tej metody przestrzegano podstawowych zasad, jakimi są sposób podejmowania decyzji i konsensus. Merytoryczną rolę w wypracowaniu programu rozwoju dla danej instytucji, przedsiębiorstwa lub regionu odgrywają liderzy, którzy są włączeni do zespołu planującego na podstawie ich reprezentatywności, posiadanego doświadczenia oraz wiedzy.

Wizualizacja działań (dyskusji, która odbywa się w formie pisemnej) nadała procesowi planowania charakter materialny i obrazujący następujące aspekty:

- wkład członków grupy planującej (wyniki pracy grupy są rejestrowane na bieżąco);
- aktualny stan dyskusji;
- udokumentowanie wyników.

Dochodzenie do wyników przez zespół planistyczny odbywało się na drodze konsensusu, tj. powszechnej zgody. Stąd też, w wypadku nieuniknionych rozbieżności, uwzględnienie których stanowi silną stroną metody MAPS, musiał być zawarty konsensus. W trakcie warsztatów dokonano: analizy problemów, analizy celów oraz przeglądu planowania strategii (mierniki).

Misja

Uczestnicy warsztatów programowych uznali, że poprzednio przyjęta misja powinna być kontynuowana, stąd zdecydowano o jej pozostawieniu w poprzednim kształcie, nieco korygując jej statyczny wymiar poprzez uzupełnienie brzmienia o walor dynamiczny. Jej ostateczna wersja przyjęła następującą postać:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i równych szans rozwoju jego mieszkańcom poprzez aktywizację

Cel generalny poprzedniego dokumentu także został uznany za trafny i adekwatny do kolejnego okresu programowania. Brzmi on w następujący sposób:

Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców miasta poprzez wzrost ich aktywności, integrację środowiska lokalnego oraz skuteczny system pomocy społecznej

Cele strategiczne

Cele strategiczne odnoszą się do czterech kwestii wypracowanych podczas warsztatów i zostały wyposażone w cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 1: Silna rodzina miejscem rozwoju młodego pokolenia

- 1.1 Wsparcie rodzin w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji
- 1.2 Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia
- 1.3 Promowanie wartości rodziny oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy

Cel strategiczny nr 2: Wzrost bezpieczeństwa socjalnego poprzez aktywizację, wsparcie i profilaktykę

- 2.1 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, wsparcie osób pozostających bez pracy i rozwój ekonomii społecznej
- 2.2 Integracja osób zagrożonych ekskluzją społeczną

Cel strategiczny nr 3: Zintegrowany system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych

- 3.1 Rozwój partycypacji i aktywizacji społecznej osób w wieku senioralnym i niepełnosprawnych
- 3.2 Tworzenie przestrzeni miejskiej przyjaznej osobom niepełnosprawnym
- 3.3 Rozwijanie systemu wsparcia i opieki w miejscu zamieszkania

Cel strategiczny nr 4: Integracja społeczności lokalnej poprzez budowę kapitału społecznego

- 4.1 Partnerstwo z sektorem obywatelskim
- 4.2 Rozwój służb publicznych

Rysunek 4.1 Graficzna prezentacja misji i celów

Źródło: Opracowanie własne.

4.2 Kierunki działań

Cel strategiczny nr 1: Silna rodzina miejscem rozwoju młodego pokolenia				
Cele operacyjne i kierunki działań	Koordynator	Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
1.1 Wsparcie rodzin w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji				
1.1.1 Zwiększenie pomocy celowej dla rodzin z dziećmi poprzez: zaspokajanie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży (programy dożywiania i wsparcia rzeczowego, system stypendialny, organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla wychowujących się w rodzinach o niskim statusie materialnym)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba rodzin objętych pracą socjalną Liczba realizowanych programów i projektów socjalnych Liczba dzieci objętych programem stypendialnym
1.1.2 Rozwój asystentury rodzin	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba asystentów rodziny Liczba rodzin objętych pracą asystentów
1.1.3 Organizacja grup wsparcia dla rodziców wraz z warsztatami edukacyjnymi dla rodziców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	2017 - 2020	Liczba osób objętych grupami wsparcia Liczba zorganizowanych warsztatów
1.1.4 Zapewnienie dostępności różnorodnych form pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Lubartów	Placówki edukacyjne	Na bieżąco	Liczba dzieci objętych zajęciami Liczba form realizowanej pomocy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

1.1.5 Organizowanie przedsięwzięć umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego przez dzieci z rodzin w trudnej sytuacji materialnej	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Lubartowski Ośrodek Kultury	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie Wydział Oświaty Kultury i Sportu Urzędu Miasta Lubartów Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba realizowanych projektów Liczba dzieci uczestniczących w projektach
1.1.6 Opracowanie i realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miasto Lubartów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lubartów Organizacje pozarządowe i inne podmioty wskazane w programie	Program opracowywany w trybie trzyletnim – realizacja coroczna	Zgodnie ze wskaźnikami przyjętymi w programie
1.2 Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi młodego pokolenia				
1.2.1 Wypracowanie innowacyjnych form współpracy szkół z rodzicami (zwiększenie spójności środowiska)	Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Lubartów	Placówki edukacyjne	2016	Liczba zrealizowanych programów / projektów w placówkach
1.2.2 Realizacja innowacyjnych form współpracy szkół z rodzicami (zwiększenie spójności środowiska)	Placówki edukacyjne	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	2017- 2025	Liczba uczestników poszczególnych projektów
1.2.3 Zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa rodzinnego i pedagogiczno-psychologicznego	Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Lubartów	Placówki edukacyjne Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba udzielonych porad psychologicznych i pedagogicznych Liczba dzieci przypadających na jednego pedagoga/ psychologa
1.2.4 Podnoszenie jakości usług świadczonych przez placówki wsparcia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubartowie Organizacje	Na bieżąco	Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach Liczba zrealizowanych kontroli

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

dziennego		pozarządowe i inne podmioty		Liczba szkoleń w których uczestniczyła kadra placówek Liczba miejsc w placówkach
1.2.5 Zabezpieczenie w zasobach gminy mieszkań dla wychowanków opuszczających system opieki zastępczej, określonych w uchwale w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasto Lubartów	Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lubartów	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Na bieżąco	Liczba wychowanków opuszczających system pieczy zastępczej Liczba mieszkań przekazanych z zasobów komunalnych pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej
1.3 Promowanie wartości rodziny oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy				
1.3.1 Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć promujących przepływy międzypokolenio we umożliwiające wspólne spędzanie czasu wolnego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba realizowanych projektów i programów Liczba osób uczestniczących we wskazanych przedsięwzięciach
1.3.2 Inicjowanie i udział w kampaniach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Wysokość nakładu plakatów ulotek, informatorów Liczba uczestników Liczba kampanii
1.3.3 Realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Opracowywany w cyklu wieloletnim – realizacja coroczna	Zgodnie ze wskaźnikami przyjętymi w programie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Przemocy w Rodzinie		wskazane w programie		
Cel strategiczny nr 2:				
Wzrost bezpieczeństwa socjalnego poprzez aktywizację, wsparcie i profilaktykę				
Cele operacyjne i kierunki działań	Odpowiedzialny	Partnerzy	Termin realizacji	Wskaźnik
2.1 Zmniejszenie poziomu bezrobocia, wsparcie osób pozostających bez pracy i rozwój ekonomii społecznej				
2.1.1 Rozwój doradztwa zawodowego w systemie pozalekcyjnym w placówkach edukacyjnych	Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Lubartów	Placówki edukacyjne Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba zorganizowanych spotkań
2.1.2 Budowa systemu wsparcia pracodawców poprzez wprowadzenie ulg podatkowych, sprzyjanie tworzeniu nowych miejsc pracy	Wydział Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba tworzonych podmiotów gospodarczych Poziom bezrobocia w mieście
2.1.3 Promowanie i wdrożenie klauzul społecznych w wybranych rodzajach zamówień publicznych w instytucjach samorządowych	Biuro Zamówień Publicznych Urzędu Miasta Lubartów	Samorządowe jednostki organizacyjne	Na bieżąco	Liczba zamówień publicznych uwzględniających klauzule społeczne
2.1.4 Rozwój wsparcia dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa poprzez system świadczeń i pomoc specjalistyczną (poradnictwo prawne, psychologiczne, praca socjalna)	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba udzielonych porad Liczba osób objętych świadczeniami finansowymi Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

2.1.5 Wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej dla reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie	Burmistrz Miasta Lubartów	Organizacje pozarządowe Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	Na bieżąco	Liczba podmiotów prowadzących reintegrację społeczną i zawodową Liczba osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej
2.2 Integracja osób zagrożonych ekskluzją społeczną				
2.2.1 Rozwój działań osłonowych szczególnie w okresie jesienno-zimowym	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba osób bezdomnych objętych pomocą Liczba osób bezdomnych skierowanych do schronisk/noclegowni
2.2.2 Realizacja działań w zakresie pozyskiwania mieszkań socjalnych i komunalnych, wynikających z Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasto Lubartów	Wydział Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta Lubartów	Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lubartów Wydział Strategii, Rozwoju i Funduszy Zewnętrznych Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Lubartowie	Na bieżąco	Liczba oddanych do użytku lokali socjalnych Liczba zmodernizowanych lokali
2.2.3 Budowa kapitału społecznego w środowiskach zagrożonych ubóstwem poprzez rozwój pracy socjalnej i programy aktywności lokalnej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba osób objętych pracą socjalną Liczba realizowanych PAL
2.2.4 Realizacja działań wynikających z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i podmioty wskazane w programie	Opracowywany i realizowany w cyklu rocznym	Zgodnie ze wskaźnikami przyjętymi w programie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii wobec osób uzależnionych				
Cel strategiczny nr 3: Zintegrowany system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych				
Cele operacyjne i kierunki działań	Odpowiedzialny	Partner	Termin realizacji	Wskaźnik
3.1 Rozwój partycypacji i aktywizacji społecznej osób w wieku senioralnym i niepełnosprawnych				
3.1.1 Systematyczny monitoring sytuacji osób starszych objętych systemem pomocy społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba przygotowanych raportów oceniających sytuację i jakość życia seniorów
3.1.2 Zwiększenie uczestnictwa osób starszych, niepełnosprawnych w sporcie i działalności kulturalnej	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Lubartowski Ośrodek Kultury	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba przedsięwzięć organizowanych dla osób starszych i niepełnosprawnych Liczba osób uczestniczących w imprezach
3.1.3 Rozwój wolontariatu adresowanego do osób starszych i niepełnosprawnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba wolontariuszy Liczba osób objętych wsparciem
3.1.4 Rozwój systemu informacji dotyczących inicjatyw dla osób starszych i niepełnosprawnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty		Liczba informacji zamieszczonych na stronach internetowych Liczba wydanych ulotek i informatorów
3.2 Tworzenie przestrzeni miejskiej przyjaznej osobom niepełnosprawnym				
3.2.1 Realizacja działań na rzecz łamania barier ograniczających pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w społeczeństwie	Wydział Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta Lubartów	Samorządowe jednostki organizacyjne Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych Liczba rozwiązań poprawiających komunikację z osobami niepełnosprawnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

3.2.2 Inwentaryzacja barier utrudniających funkcjonowanie osobom z niepełnosprawnościami w zasobach gminy miejskiej	Wydział Infrastruktury Miejskiej Urzędu Miasta Lubartów	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Co trzy lata	Liczba opracowanych raportów
3.2.3 Opracowanie Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty wskazane w programie	Opracowywany w cyklu wieloletnim – realizacja coroczna	Zgonie ze wskaźnikami przyjętymi w programie
3.3 Rozwijanie systemu wsparcia i opieki w miejscu zamieszkania				
3.3.1 Rozwój i modernizacja placówek wsparcia dziennego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba zmodernizowanych placówek Liczba osób objętych usługami
3.3.2 Rozwój i standaryzacja usług opiekuńczych wspomagających osoby starsze w miejscu zamieszkania	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba osób korzystających z usług
3.3.3 Systematyczne podnoszenie jakości usług opiekuńczych środowiskowych i instytucjonalnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba nowych rozwiązań Liczba szkoleń dla osób świadczących usługi opiekuńcze
3.3.4 Monitoring funkcjonowania usług opiekuńczych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba przygotowanych raportów informacji, ulotek Liczba miejsc w placówkach / zakładach
3.3.5 Budowa programów profilaktyki zdrowotnej adresowanej do osób starszych i niepełnosprawnych	Jednostki właściwe we wskazanym zakresie	Jednostki ochrony zdrowia Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba realizowanych programów Liczba osób objętych profilaktyką

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

Cel strategiczny nr 4: Integracja społeczności lokalnej poprzez budowę kapitału społecznego				
Cele operacyjne i kierunki działań	Odpowiedzialny	Partner	Termin realizacji	Wskaźnik
4.1 Partnerstwo z sektorem obywatelskim				
4.1.1 Współpraca z partnerami pozarządowymi (powierzenie i wspieranie oraz koordynacja wspólnych działań)	Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Lubartów	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba przekazywanych do realizacji zadań publicznych Liczba wspólnie realizowanych działań Liczba inicjatyw (projektów) partnerskich realizowanych przez Gminę Miasto Lubartów z organizacjami pozarządowymi
4.1.2 Wspieranie rozwoju sektora pozarządowego i wolontariatu	Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Lubartów	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z gminą Liczba wolontariuszy
4.1.3 Opracowanie i realizacja rocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Miasta Lubartów	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Zgodnie ze wskaźnikami przyjętymi w programie
4.2 Rozwój służb publicznych				
4.2.1 Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności pracowników socjalnych działających na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez systematyczne ich doszkadzanie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba uczestników szkoleń

4.2.2 Badanie poziomu satysfakcji odbiorcy zadań społecznych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Liczba zrealizowanych badań
4.2.3 Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie	Organizacje pozarządowe i inne podmioty	Na bieżąco	Nakład materiałów informacyjnych Liczba informacji na stronie www

4.3 Monitoring i sposób realizacji strategii

4.3.1 Monitoring

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś – w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

4.3.2 Tryb monitorowania strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów oraz wynikających z niej poszczególnych programów będzie przedmiotem systematycznego procesu monitorowania i oceny. Punktem odniesienia dla obydwu tych procesów są wskaźniki odnoszące się do głównych założeń strategicznych.

Dane do monitorowania będą pochodziły głównie z ogólnodostępnych źródeł statystycznych oraz sprawozdań własnych instytucji miasta. W przypadku ich braku dopuszcza się przeprowadzenie badań ankietowych. Na podstawie danych zbieranych co trzy lata sporządzony zostanie raport z postępów we wdrażaniu Strategii, który będzie przygotowywany dla instytucji biorących udział w opracowywaniu dokumentu oraz przekazywany do wiadomości społeczności lokalnej. Zostanie on

również przedstawiony Urzędowi Miasta Lubartów - organizacyjnie i instytucjonalnie nadzorującemu wdrażanie założeń Strategii.

Podmiotem bezpośrednio odpowiedzialnym za monitoring Strategii będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubartowie. Bezpośredni nadzór nad prawidłowym procesem wdrażania dokumentu powierzony zostanie Burmistrzowi Miasta Lubartów.

4.3.3 Metody realizacji strategii i ramy finansowe

Poniżej zaprezentowano najbardziej typowe sposoby dotyczące lokalnego rozwiązywania problemów społecznych. Metody te wykorzystano w formułowaniu konkretnych zadań wymienianych w ramach poszczególnych celów operacyjnych dokumentu. Wskazanie ich w tym miejscu uzupełnia proces metodologiczny opracowania dokumentu programowego i jest wskazówką dla jego przyszłych korekt, które mogą wynikać z procesu monitorowania i ewaluacji.

- **Metody aktywizujące.** Metody te pobudzają i włączają osoby, często z kategorii ryzyka socjalnego, w proces zmiany swojej sytuacji życiowej. W procesie tym następuje uświadomienie celu ich działania wraz z umotywowaniem potrzeby jego osiągnięcia. Poprzez pobudzenie aktywności, inteligencji, ale też przede wszystkim wyobraźni, emocji i pomysłowości, dąży się do poprawy zaistniałej negatywnej sytuacji.
- **Metody integrujące.** Metody integrujące wzmocniają lokalne więzi społeczne w czasie wspólnych działań na rzecz osób z grup ryzyka, a także na rzecz dobrych praktyk. Zamiast tłumienia konfliktu lub poszukiwania kompromisu, strony otwarcie próbują znaleźć rozwiązanie możliwe do przyjęcia przez wszystkich. Procesy integracyjne są kluczem do przełamywania braku spójności społecznej.
- **Metody profilaktyczne.** Profilaktyka jest działaniem, które ma na celu zapobieganie pojawieniu się i rozwojowi danego zjawiska w konkretnej społeczności, jak też promowanie alternatywnych zjawisk w stosunku do tych, które usiłuje się wyeliminować. Metody profilaktyczne minimalizują przyczyny generujące trudne sytuacje życiowe. Istotnym elementem powodzenia tej grupy działań są ćwiczenia zachowań asertywnych.
- **Metody weryfikujące.** Ten rodzaj metod wskazuje związki między teorią a praktyką, jednocześnie sprawdzając poziom realności przyjętych teorii. W celu zweryfikowania przyjętych założeń przewiduje się zaangażowanie społeczności lokalnej, której poglądy na dane zagadnienie analizowane będą za pomocą ankiet. Stanowią przydane narzędzie w procesie oceny realizowanych działań na przykład za pomocą badań ankietowych czy grup fokusowych.
- **Metody wykluczające.** Wykluczenie społeczne oznacza ograniczenie możliwości korzystania z dóbr, które powinny być dostępne dla wszystkich – w życiu gospodarczym, społecznym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

i obywatelskim. W metodach tych następuje izolacja niepożądanych osób w środowisku lokalnym, np. izolacja sprawców przestępstw.

- **Metody niwelujące.** Są to metody rozwiązujące problemy, zjawiska lub niepożądane sytuacje. Za pomocą różnego rodzaju akcji informacyjnych, władze gminy miejskiej Lubartów wraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lubartowie, przyczynią się do zahamowania szerzących na terenie gminy problemów społecznych. Stały monitoring jest gwarancją poprawy sytuacji oraz pozwala na niwelowanie ich w zarodku.

Zadania zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016-2025 będą finansowane z następujących źródeł:

1. krajowych:

- środki rządowe;
- środki samorządowe;
- środki własne podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii;
- sponsorzy;
- inne;

2. zewnętrznych:

- środki pochodzące z Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z krajów europejskich, niewchodzących w skład Unii Europejskiej.

4.3.4 Bariery ograniczające realizację celów

Już na etapie programowania należy przyjąć, że podejmując działania w ramach Strategii, będą pojawiały się bariery utrudniające lub uniemożliwiających ich realizację. Przewidywanie możliwości napotkania takich barier i ich przełamania jest ważnym punktem w procesie projekcji celów i kierunków działań. Zakłada się możliwość wystąpienia przynajmniej kilku typów barier, m.in.:

- **barier organizacyjnych** – każda instytucja, każda kadra może być lepiej zarządzana, mieć lepszą strukturę, wydajniejszych pracowników i mniej biurokracji. Szczególnie znaczące w instytucjach polityki społecznej jest położenie punktu ciężkości na pomoc społeczną. Jej klientami są bowiem ludzie bezradni, znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej, którzy trafiając na bariery organizacyjne instytucji powołanej do udzielania im pomocy, stają się bezradni w dwojnasób. Niesprawność instytucji polityki społecznej synergicznie wzmacnia dysfunkcje funkcjonowania. Immanentną częścią strategii może być usprawnienie tych instytucji, a ich niesprawność może być przeszkodą w realizacji niejednego celu szczegółowego;

- **barier prawnych** – analiza bezpośrednich przepisów prawnych, ale również i tych, które pozornie nie mają związku z którymś z celów strategii. Z punktu widzenia ograniczeń działania taka analiza powinna być jednym z komponentów przy wyborze najskuteczniejszej metody;
- **barier finansowych** – w większości analizowanych strategii praktycznie nie pojawiają się koszty ich realizacji, tak jakby zmiana nie pociągała za sobą większych wydatków. Co gorsze – często jednym z celów strategii staje się zdobycie środków finansowych. Bariery finansowe stanowią poważne utrudnienie, ale jednym ze sposobów ich przełamania (podobnie jak przy barierach organizacyjnych) jest poszukiwanie rezerw w obrębie stanu istniejącego;
- **barier społecznych** – solidarność grupy jest zwykle solidarnością przeciwko czemuś lub komuś, bardzo rzadko z czymś lub kimś. Ludzi łatwiej połączyć „przeciw” niż „dla”. Sytuacja niewystarczających zasobów przy niezaspokojonych bądź trudnych do zaspokojenia potrzebach nie sprzyja wytworzeniu się solidarności lokalnej niezbędnej dla wprowadzenia zmiany polegającej na wsparciu jednych, w tym także tych, którzy często nie zasługują na pomoc społeczną w świadomości innych jednostek;
- **barier kulturowych, etycznych** – są to bariery, które wynikają ze specyfiki lokalnej, tradycji, lokalnych wartości i wzorów zachowań. Są one silnie utrwalone w świadomości, zinternalizowane (czyli przyjęte za własne), a dając poczucie bezpieczeństwa, powodują, iż próba ich naruszenia jest odbierana jako zagrożenie interesów grupy płynące z zewnątrz.

5. Uwagi końcowe

Autorzy niniejszego dokumentu dziękują wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do jego powstania – w szczególności za udostępnienie danych niezbędnych do rzetelnej oceny aktualnej sytuacji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016-2025 wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby każdego mieszkańca, niezależnie od jego statusu materialnego i prowadzi do realizacji misji przyjętej w ramach niniejszej Strategii. Realizacja celów zapisanych w dokumencie strategicznym, możliwa będzie dzięki wspólnej pracy dotychczasowych koalicjantów oraz nowych sojuszników zainteresowanych działaniami na rzecz mieszkańców, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Zbudowana siatka celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań uwzględnia najistotniejsze obszary życia społecznego, które powinny być sferą oddziaływania samorządu, tak aby jakość życia mieszkańców gminy miejskiej Lubartów ulegała systematycznej poprawie. Samorząd lokalny jako kreator lokalnych rozwiązań, poprzez budowę kapitału społecznego swoich mieszkańców, dla nich i przez nich, wzmacnia naturalne sieci wsparcia, wspiera rodzinę w jej naturalnym środowisku, stara się redukować skutki społeczne bezrobocia, ekskluzji społecznej, bezdomności, uzależnień, włączając w te procesy organizacje pozarządowe jako partnera sprawdzonego i naturalnego.

6. Wykaz tabel, wykresów i rysunków

6.1 Zestawienie tabel

- Tabela 2.1.1 Wybrane dane dotyczące infrastruktury społecznej w latach 2012-2014
- Tabela 2.1.2 Dochody i wydatki JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2013 roku
- Tabela 2.2.1 Determinanty sytuacji demograficznej w 2014 roku
- Tabela 2.2.2 Chorobowość osób powyżej 18. roku życia będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w powiecie lubartowskim według podziału na grupy wieku rozpoznania w 2013 r. (wybrane jednostki chorobowe)
- Tabela 2.3.1 Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej świadczonej przez MOPS w latach 2012- 2014
- Tabela 2.3.2 Wydatki na politykę społeczną w latach 2012-2014
- Tabela 2.4.1 Stypendia socjalne i zasiłki szkolne w latach 2012-2014
- Tabela 2.4.2 Dzieci z terenu gminy miejskiej Lubartów objęte różnorodnymi formami pieczy zastępczej w latach 2012-2014
- Tabela 2.6.1 Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych
- Tabela 2.6.2 Dane liczbowe obrazujące działalność MKRPA
- Tabela 2.6.3 Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Lubartowie w latach 2012 - 2014
- Tabela 2.7.1 Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej, za które miasto ponosi odpłatność i objętych usługami w Lubartowie w latach 2012-2014
- Tabela 2.7.2 Inne niż MOPS podmioty wspierające seniorów na terenie gminy miejskiej Lubartów
- Tabela 2.8.1 Struktura przestępczości na terenie gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku w porównaniu do roku 2013
- Tabela 2.8.2 Interwencje Straży Miejskiej w Lubartowie w latach 2012-2014
- Tabela 2.9.1 Zestawienie rewitalizacji zasobów komunalnych gminy miejskiej Lubartów w latach 2012- 2014
- Tabela 2.10.1 Charakterystyka badanej grupy
- Tabela 3.2.1 Określenie wyboru strategii
- Tabela 3.3.1 Analiza problemów społecznych według zestawienia Pareto-Lorenza
- Tabela 3.4.1 Zasoby instytucjonalne w 2014 roku
- Tabela 3.4.2 Formy współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej
- Tabela 3.4.3 Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku (obszar pomocy społecznej)
- Tabela 3.5.1 Prognoza problemów społecznych

6.2 Zestawienie wykresów

- Wykres 2.2.1 Ludność gminy miejskiej Lubartów w 2014 roku
- Wykres 2.2.2 Struktura ludności gminy miejskiej Lubartów w latach 2003-2014
- Wykres 2.3.1 Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2011-2014
- Wykres 2.3.2 Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w 2014 roku
- Wykres 2.3.3 Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2003 i 2014 roku
a ludność gminy miejskiej Lubartów
- Wykres 2.4.1 Zestawienie problemów społecznych występujących na terenie szkół oraz w domach rodzinnych uczniów
- Wykres 2.5.1 Stopa bezrobocia w powiecie lubartowskim, w gminie miejskiej Lubartów i w kraju (stan na koniec 2013 roku)
- Wykres 2.5.2 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów w 2014 w zestawieniu z pozostałymi mieszkańcami w wieku produkcyjnym
- Wykres 2.5.3 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według wieku z końcem 2014 roku
- Wykres 2.5.4 Długotrwale bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według okresu sprawozdawczego (stan na koniec 2014 roku)
- Wykres 2.5.5 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według stażu bezrobocia (stan na koniec 2014 roku)
- Wykres 2.5.6 Bezrobotni z terenu gminy miejskiej Lubartów według wykształcenia i kwalifikacji (stan na koniec 2014 roku)
- Wykres 2.10.1 Warunki życia w gminie miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.2 Ocena warunków życia mieszkańców gminy miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.3 Ocena głównych przyczyn problemów społecznych mieszkańców gminy miejskiej Lubartów powodujących trudne warunki życia
- Wykres 2.10.4 Problemy społeczne dotyczące osoby starsze i niepełnosprawne z terenu gminy miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.5 Ocena oferty pomocy osobom starszym w środowisku lokalnym
- Wykres 2.10.6 Ocena oferty pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w środowisku lokalnym
- Wykres 2.10.7 Ocena oferty pomocy osobom chorym psychicznie (m.in. dostęp do ochrony zdrowia) w gminie miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.8 Ocena oferty pomocy osobom uzależnionym (konsultacyjna, lecznicza) realizowana na terenie gminy miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.9 Ocena działań podejmowanych na poziomie gminy miejskiej Lubartów, które przyczyniłyby się do spadku bezrobocia

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lubartów na lata 2016–2025

- Wykres 2.10.10 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży i najczęściej dostrzegane w gminie miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.11 Ocena sytuacji rodzin – krzywdzenie dzieci
- Wykres 2.10.12 Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie miejskiej Lubartów (różnorodność form, dostępność)
- Wykres 2.10.13 Ocena form wsparcia umożliwiających przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej
- Wykres 2.10.14 Ocena barier w rozwoju organizacji pozarządowych
- Wykres 2.10.15 Prognoza zmiany warunków życia
- Wykres 2.10.16 Ocena obszarów problemowych, które wymagają rozwiązań w gminie miejskiej Lubartów
- Wykres 2.10.17 Sugerowane działania w najbliższej przyszłości
- Wykres 3.1.1 Zapewnienie systemu bezpieczeństwa socjalnego oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu
- Wykres 3.1.2 Wspieranie profilaktyki problemów alkoholowych i uzależnień
- Wykres 3.1.3 Aktywizacja i integracja osób oraz rodzin z grup szczególnego ryzyka
- Wykres 3.1.4 Zapewnienie równego dostępu do edukacji, kultury i sportu osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Wykres 3.1.5 Rozwój służb społecznych oraz skuteczny system pomocy oparty na współpracy instytucjonalnej
- Wykres 3.3.1 Analiza problemów społecznych w ujęciu Pareto-Lorenza
- Wykres 3.5.1 Prognoza demograficzna do 2050 roku
- Wykres 3.5.2 Rozkład wieku głównych grup ludności do 2050 roku

6.3 Zestawienie rysunków

- Rysunek 1.1 Rozwiązywanie problemów społecznych w obszarze polityki społecznej
- Rysunek 3.5.1 Prognoza zmian społecznych, które w najbliższych latach będą wpływały na lokalne środowisko
- Rysunek 4.1 Graficzna prezentacja misji i celów